

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 16.

Tisdagen den 7 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 28 sistlidna februari och den 1 innevarande mars.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen av herr statsrådet *Sköld* propositionerna:

nr 114, med förslag till lag om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av trolovning eller äktenskap m. m.;

nr 122, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 11 förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

nr 139, angående anslag till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet;

nr 140, angående ordnande av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations förläggningar å Järvafältet; och

nr 147, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar; samt

av herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* propositionerna:

nr 134, angående anslag till lantbruksattachéer m. m.;

nr 135, angående beviljande av bidrag ur domänfonden till föreningen för växtförädling av skogsträd; och

nr 142, med förslag till lag om vissa ändringar i skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) m. m.

Samtliga ovannämnda propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 84, angående statsbidrag till barnsjukvården i riket;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 96, med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 106, med förslag till viss ändring i förordningen den 2 mars 1934 (nr 34) med ytterligare tillägg till gällande tulltaxa;

Andra kammarens protokoll 1939. Nr 16.

till jordbruksutskottet propositionen, nr 112, angående försäljning av ett kronan tillhörigt markområde i Boden;

till statsutskottet propositionerna:

nr 113, angående ytterligare anslagsmedel för flygvapnets övningar m. m. för budgetåret 1939/40;

nr 117, angående åtgärder till den svenska exportnäringens främjande;

nr 118, angående anslag till förvaltningskostnader för handelsflottans pensionsanstalt;

nr 119, angående beredande av ökade lånemöjligheter för den mindre skeppsfarten; och

nr 124, angående aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 125, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 kap. 15 § 4 mom. förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 126, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 7 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera;

till statsutskottet propositionerna:

nr 128, angående anslag till bidrag till driften av icke statliga skyddshem m. m.;

nr 129, angående anslag till byggnad m. m. för ett tekniskt laboratorium; och

nr 130, angående försäljning av viss del av den kronan tillhöriga, av lotsverket disponerade Laboratoriehölen vid Kalmar;

till bankoutskottet propositionen, nr 131, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 132, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.; och

nr 133, angående avskrivning av vissa hos Norrbottens läns kolonisationsnämnd redovisade fordringar; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 138, med förslag till förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden nr 4—6, statsutskottets utlåtanden nr 55—60, bevillningsutskottets betänkanden nr 3 och 4, bankoutskottets utlåtanden nr 12—15, första lagutskottets utlåtanden nr 12—16, andra lagutskottets utlåtanden nr 18 och 19 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 17—26.

§ 5.

Ordet lämnades på begäran till herr Äqvist, som anförde: Herr talman! Med hänsyn till den synnerliga omfattningen av det ärende, som avses i Kungl. Maj:ts proposition, nr 96, med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m., tillåter jag mig anhålla, att tiden för väckande av motioner i anledning av nämnda proposition må utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter 20 dagar från propositionens avlämnande.

Denna hemställan bifölls.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion angående viss ändring av kungörelsen om spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg m. m.; och

nr 3, i anledning av väckt motion angående bostadsförhållandena å den svenska handelsflottans fartyg.

§ 7.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av de i statsverkspropositionen gjorda framställningarna rörande utgifterna för budgetåret 1939/40 under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1939/40 till värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående ett av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1938 vid dess tjugofjärde sammanträde fattat beslut;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Stockholms frivilliga motorbåtsflottilj av fastigheten Djurö 1³¹ i Djurö socken av Stockholms län;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av Gävle minfond;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldandet av vissa haveri- m. fl. kostnader;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för löjtnanten S. Sundgren att tillgodoräkna sig viss tid för placering i löneklass;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för länsstyrelsen i Västmanlands län;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av statens järnvägar tillkommande ytterligare utdelning å bevakad fordran i Jönköping—Gripenbergs jernvägsaktiebolags konkurs; och

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnader för kronans deltagande i utvidgad reglering av Skattungen och Oresjön i Dalälvens flodområde.

Vidare anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 11, till Konungen angående regleringen för budgetåret 1939/40 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten;

nr 90, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 91, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; samt

nr 92, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Svensson</i>	under 5 dagar fr. o. m. den	8 mars,	
› <i>Paulsen</i>	› 6 › › ›	9 ›	
› <i>Berg</i>	› 6 › › ›	10 ›	
› <i>Johansson</i> i Norrfors	› 8 › › ›	11 ›	
› <i>Larsson</i> i Hede	› 4 › › ›	9 ›	
› <i>Olsson</i> i Staxäng	› 4 › › ›	11 ›	
› <i>Björklund</i>	› 5 › › ›	9 ›	och
› <i>Närlinge</i>	› den 9 mars.		

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.13 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 8 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas, att chefredaktören *Z. Höglund* på grund av sjukdom (inflammationer i näsans bihålor jämte reumatiska besvär) är förhindrad att deltaga i kammarens förhandlingar fr. o. m. den 8 mars och tre veckor framåt.

Stockholm den 7 mars 1939.

Johannes Ramberg,
legitimerad läkare.

§ 2.

Svar på fråga. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Hans excellens, herr statsministern **Hansson**, som anförde: Herr talman! Herr Hagberg i Malmö har önskat upplysning om, huruvida de kungl. propositionerna till årets riksdag kunna förväntas i huvudsak avlätna före ordinarie propositionstidens utgång.

Med anledning härav vill jag meddela, att 220 à 230 propositioner komma att hava avlämnats före den ordinarie propositionstidens utgång. Därutöver förberedas ett 60-tal propositioner, av vilka det största antalet avser löneregleringar och beredskapslagstiftning samt några sådana ärenden, som pläga föreläggas först under senare delen av riksdagen. Fördröjningen beror i huvudsak på att beredningsarbetet utanför Kungl. Maj:ts kansli icke kunnat slutföras i sådan tid att propositionerna kunnat färdigställas inom den ordinarie propositionstiden. Regeringen skall naturligtvis låta sig angeläget vara att

Svar på fråga. (Forts.)

så mycket som möjligt begränsa antalet nya propositioner och att med all skyndsamhet bereda sådana, som icke anses kunna anstå.

Vidare yttrade

Herr **Hagberg** i Malmö: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsministern för det upplysande och enligt min uppfattning tillmötesgående svar, som han lämnat på min fråga. Det är givetvis fägningsamt, att så många propositioner komma att vara till kammaren avlätna före den ordinarie propositionstidens utgång, men givetvis hade det varit än angenämare, om det under den tid av riksdagen, som hittills förflutit, avlämnats ett större antal propositioner till kamrarna, än som varit fallet.

Det kan icke vara herr statsministern obekant, att arbetet under den gångna delen av riksdagen på grund av brist på material, i varje fall inom vissa av utskotten, icke har kunnat bedrivas så rationellt som varit önskvärt. Faktum är i varje fall, att ett par av utskotten företett den trista anblicken av ganska utpräglade arbetslöshetsöar. Med kännedom om nuvarande Kungl. Maj:ts stora intresse för arbetslöshetsfrågor tycker man, att det skulle ha varit angeläget för regeringen att motverka en arbetslöshet även inom riksdagens utskott.

Nu vill det förefalla, som om regeringen vore besjälad av uppriktig åstundan att forcera propositionsavlämningen, och för detta vill jag tacka. I vad mån sedermera detta löfte kan hållas, få tiden och utvecklingen visa. Jag vill bara uttrycka den förhoppningen, att förhållandena icke måtte komma att gestalta sig så som skedde vid slutet av förra riksdagen, då ett av de ständiga utskotten fann nödigt att företaga den mycket ovanliga åtgärden att i motiveringen till sitt utlåtande i en viktig fråga direkt utsäga, att utskottet icke hade beretts nödig tid för ärendets behöriga granskning.

Överläggningen förklarades härmed avslutad.

§ 3.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**, som nu på be- *Svar på fråga.*
gäran erhöll ordet, anförde: Herr talman! I en till mig riktad enkel fråga har ledamoten av andra kammaren, herr Lundqvist, anhållit om meddelande, när den av statskommisariern Björn på min anmodan verkställda statistiska utredningen på pensionsväsendets område kan förväntas vara slutförd.

Som svar får jag upplysa, att utredningen numera är i allt väsentligt slutförd. En omfattande statistik över nuvarande pensionsförmåner för huvuddelen av pensionärerna överlämnades till mig den tredje i denna månad. Uppgifter angående det fåtal smärre pensionärsgrupper, som återstå, äro att förvänta inom den närmaste framtiden, varmed utredningsuppdraget är fullgjort.

Härefter yttrade:

Herr **Lundqvist**: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för detta besked. Jag vill samtidigt uttala min glädje över att denna första utredning på pensionsväsendets område, som är begärd, äntligen närmar sig sin fullbordan. Jag är alldeles säker på, att herr statsrådet själv har kännedom om den oro och den tryckta stämning, som alltmera börjar göra sig gällande i pensionärskretsar i anledning av det för många i varje fall svårförståeliga förhållandet av denna fråga, som för stora grupper är av en nära nog vital betydelse. Jag vill nu endast uttala den förhoppningen, att det trots att denna

Svar på fråga. (Forts.)

utredning blivit så sent färdig, ändå skall vara möjligt för årets riksdag att fatta ett definitivt beslut i den fråga, som det här närmast gäller.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Med anledning av den sista delen av herr Lundqvists yttrande vill jag bara säga, att det uppenbarligen kräver ett mycket allvarligt övervägande, huruvida regeringen efter propositionstidens utgång skall komma fram med en proposition av detta slag.

Herr **Lundqvist**: Herr talman! Jag kan mycket väl förstå denna invändning från herr statsrådets sida. Vi hade ju dock allmänt väntat, att propositionen skulle ha kommit tidigare. Så hade väl även kunnat ske, om utredningen satts i gång tidigare och avslutats tidigare. Nu hoppas jag emellertid, att riksdagen även utan en kungl. proposition skall kunna fatta ett provisoriskt beslut, som kan bli till någon lättnad för pensionärerna.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag vill erinra kammaren om, att när denna fråga behandlades vid föregående års riksdag, uttalade jag, på grundval av min kännedom om den svårighet, som förefinnes att inom statsförvaltningen finna tillräckligt med arbetskrafter, att trots den utomordentliga energi och flit som vederbörande nedlägga för att expediera alla de utredningar, som dels av regeringen satts i gång, dels av riksdagen begärts, det förelåg mycket små sannolikheter för att det skulle vara möjligt att till denna riksdag komma med proposition i frågan. Nu har utredningen kommit, och jag skall göra mitt allra bästa för att se, om det, trots de föreliggande svårigheterna, skall kunna vara möjligt att i någon mån tillmötesgå riksdagens önskan från föregående år. Om så kommer att ske, hoppas jag dock, att vi inte skola behöva finna herr Lundqvist bland dem, som klaga över att propositioner komma efter propositionstidens utgång.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4.

Svar på fråga. Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Forslund**, som anförde: Herr talman! Herr Bagge har till mig riktat följande fråga: »Är något förslag att vänta till årets riksdag beträffande den i januari 1937 gjorda framställningen rörande privatsköterskornas anställnings- och pensionsförhållanden eller beträffande det mera begränsade problemet om eventuell medverkan från det allmännas sida vid pensionering av de äldre privatsköterskorna, i vilken fråga statsrådet och chefen för socialdepartementet i ett interpellationssvar till mig förra året ställde i utsikt en snabbare 'omprövning'».

Medicinalstyrelsen erhöll den 3 juni 1938 uppdrag att i samråd med statens pensionsanstalt verkställa utredning beträffande frågan, huruvida och under vilka former det allmänna må kunna medverka vid pensionering av äldre, i privatvård arbetande sjuksköterskor, ävensom att inkomma med förslag, vartill utredningen må föranleda.

Att medicinalstyrelsen ännu icke avgivit förslag i ärendet beror därpå, att det visat sig nödvändigt att införskaffa nya uppgifter rörande ifrågavarande privatsjuksköterskor för att ställning till den ingalunda lättlösta frågan skall kunna tagas. Utarbetandet av förslag till en statssubventionerad pensionering av i privatjänst verksamma personer erbjuder alltid betydande svårigheter.

Svar på fråga. (Forts.)

Medicinalstyrelsen har emellertid meddelat, att de förberedande undersökningarna i dagarna slutförts och att förslag i ärendet kommer att avgivas inom den närmaste tiden. Efter remissbehandlingen skall jag upptaga frågan till prövning. I vart fall kan förslag icke avlåtas till årets riksdag.

Härpå yttrade:

Herr **Bagge**: Jag ber att få tacka för herr statsrådets svar. Jag erinrar om, att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet först fästes på frågan redan i januari 1937. Detta innebär, att den sålunda varit under behandling i över två års tid. Kommer frågan icke fram till årets riksdag utan först till nästa, betyder det alltså, att vederbörande få vänta 3 $\frac{1}{2}$ år på den här saken. Det gäller här människor, som under hela sitt liv fått slita i arbetet för att hjälpa de sjuka. De ha haft mycket dåligt betalt, och de ha också mycket svårt för närvarande. En del av dem lida faktiskt nöd, och andra ha det i varje fall mycket besvärligt. Under sådana förhållanden vill jag säga, att det är ytterst beklagligt, om vederbörande skola behöva få vänta på detta under 3 $\frac{1}{2}$ år av sin pensionsålder.

Denna pensionering betyder mycket för dem, och det var därför som jag med glädje hälsade dåvarande socialministerns löfte — jag kallar det så — att han skulle bryta ut den delen av frågan, som lättare kunde klaras upp, nämligen frågan om de äldre sköterskornas pensioner, från den delen, som skulle ta längre tid att behandla och är svårare. Här är det fråga om en *hjälpaktion*. När man icke har kunnat få fram den här saken, måste det bero på bristande effektivitet hos förvaltningsmyndigheterna, ty jag tar för givet, att det inte beror på bristande intresse. Jag skulle vilja fråga herr statsrådet, om det icke är skäl att undersöka, hur det ligger till med den här saken. Jag måste mycket beklaga, att detta ärende kommit i det läge som det för närvarande befinner sig i.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Forslund**: Herr talman! Jag kan mycket väl förstå, att herr Bagge, om han redan är på det klara med att pensionering från statens sida i någon form skall genomföras till förmån för dessa sjuksköterskor, icke är glad över att han icke nu kan få något förslag härom framlagt. Jag vill emellertid ännu en gång påminna om, att det föreligger stora svårigheter, när det gäller att gå in för statens medverkan för pensionering av personer, som äro anställda i privat tjänst. Det är ju ett helt nytt område, där statens medverkan kräves. Det bör icke förbises, då man bedömer den utredande myndighetens möjligheter att klara upp detta. Den måste ha tid på sig för att kunna väl bereda ett sådant ärende.

Herr **Bagge**: Jag ber endast att i all korthet få understryka, att jag trodde, att vi voro ganska överens om förra året att man genom den rationella klyvningen kunde skynda på saken, så att man kunde få fram en proposition till årets riksdag. Jag är övertygad om, att detta skulle mycket väl ha låtit sig göra.

Härmed förklarades överläggningen avslutad.

§ 5.

Herr statsrådet **Engberg** avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 136, angående statsbidrag till skolhusbyggnad i Tännäs skoldistrikt;
nr 148, med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning;
nr 149, angående reglering av den årliga lästiden vid folkskolan m. m.; samt

nr 150, angående bidrag till svensk undervisning för svenska barn i utlandet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 6.

Föredrogos var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 114, med förslag till lag om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av trolovning eller äktenskap m. m.; och

nr 122, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 11 förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 134, angående anslag till lantbruksattachéer m. m.; och

nr 135, angående beviljande av bidrag ur domänfonden till föreningen för växtförädling av skogsträd;

till statsutskottet propositionerna:

nr 139, angående anslag till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet; och

nr 140, angående ordnande av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations förläggningar å Järvafältet;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 142, med förslag till lag om vissa ändringar i skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) m. m.; samt

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 147, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkingar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

§ 7.

Föredrogos, men bordlades åter andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden nr 2 och 3.

§ 8.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till vissa byggnader för folkskoleväsendet; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

*Ang. förbud
för landshöv-
dingarna att
med landshöv-
dingetjänsten
förena riks-
dagemanna-
uppdrag.*

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion angående förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förener riksdagsmannauppdrag.

Uti en inom andra kammaren i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 37, angående löne reglering för landshövdingarna väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 355, av herr *Andersson* i Södergård *m. fl.* hade hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte i samband med avlöningsbestämmelserna för landshövdingarna låta verkställa utredning rörande förbud för landshövdingarna att med lands-

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppsdrag. (Forts.)

hövdingetjänsten förena riksdagsmannauppsdrag samt därefter till riksdagen inkomma med förslag i ämnet».

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Anton Pettersson, Sandegård* och *Källman*, utan angivet yrkande.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Andersson** i Södergård: Herr talman, ärade kammarledamöter! Den föreliggande frågan om förbud att med landshövdingetjänst förena riksdagsmannaskap har under de senaste åren vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Det har vid dessa tillfällen varit en stor minoritet, som ansett att det för landshövdingetjänstens skötande varit mindre lyckligt att en landshövding under så lång tid som en riksdagsperiod varit borta från sin viktiga tjänst.

Att frågan nu igen kommit upp beror på att riksdagen förelagts en kungl. proposition om lönerreglering för landshövdingarna, som innebär en väsentlig löneökning. Medräknas alla förmånerna kommer man upp till en reallön av mellan 30 à 35,000 kronor. Här är icke meningen att diskutera lörens storlek i vidare mån än att i och med löneökningen aktualiseras det gamla kravet, att en tjänst med en lön av denna storleksordning bör förplikta att innehavarens arbetskraft förbehålles tjänsten.

I Kungl. Maj:ts förslag till avlöningsbestämmelser är stadgat förbud för innehavande av vissa enskilda uppsdrag. Tanken att en landshövding bör mera odelat ägna sig åt sin tjänst är alltså i princip erkänd. Men om det är önskvärt att en landshövding opartiskt står fri och över de ekonomiska intressemot-sättningarna, synes det mig vara lika viktigt att han står fri och över de politiska partimot-sättningarna.

Jag har den uppfattningen, att om en i partipolitiken engagerad landshövding aldrig så opartiskt utövar sitt ämbete, så är det ofta av så ömtålig natur, att det är svårt för honom att undgå misstanken av partiskhet och mannamån. Allt som kan bidra till denna misstanke, antingen den är berättigad eller oberättigad, bör undanröjas.

Jag anser också att en landshövdingetjänst är så krävande, att den helt lägger beslag på innehavarens arbetskraft, även om den är av mera ovanliga mått, såvida han vill helt släppa till den för uppgifterna. Länet mår nog också bäst av att länschefen helt ägnar sig åt sitt län. Det är inte trevligt när länsbor i viktiga angelägenheter infinna sig på länsstyrelsen för att samråda med sin hövding, det svaras, att han är där eller där utom länet och sköter det eller det uppsdraget, så det går inte att träffa honom. Härtill kan ju svaras att är landshövdingen borta, så sköter landssekreteraren hans tjänst. Men det är inget tillfredsställande svar, ty går det lika bra, så kan svaras, att en tjänst med den lön, som en landshövding har, skall väl inte skötas av en annan tjänsteman, som har sin uppgift och sin lön.

Denna uppfattning om landshövdingetjänstens stora betydelse för ett län, de obegränsade arbetsuppgifterna och betydelsen av en ständig och intim förbindelse emellan ett läns befolkning och dess chef är anledningen till att den föreliggande frågan om olämpligheten av att förena landshövdingetjänsten med riksdagsmannauppsdraget åter väckts, och den borde lösas i så nära anslutning till lönerregleringen, som gällande författningar tillåta.

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppsdrag. (Forts.)

Utskottet framhåller »att detta spörsmål har under de senaste åren fått en allt mindre praktisk betydelse. Förhållandet torde sammanhänga med att den åsikten börjat bliva alltmera allmän, att landshövdingeämbetet och riksdagsmannaskap var för sig äro alltför krävande allmänna uppsdrag för att i regel kunna förenas utan förfång för ettdera eller båda». Detta sista är riktigt, det går inte att sköta båda dessa uppsdrag samtidigt på bästa möjliga sätt. Men när så är fallet, varför inte fatta ett beslut i full konsekvens med denna riktiga uppfattning? Emot detta invänder utskottet, att det finnes flera andra ämbeten, för vilkas innehavare svårigheter jämväl kunna föreligga att med ämbetsmannabefattningen förena riksdagsmannaskap. Ja, det är också riktigt. Men jag kan svårligen fatta, att detta förhållande skall motivera att ingenting skall göras. Jag menar, att det då är riktigare att utsträcka detta förbud till alla så betydelsefulla chefstjänster, att de icke lämpligen kunna förenas med riksdagsmannaskap.

Till sist framhåller utskottet »att ett sådant förbud skulle innebära ett allvarligt intrång i väljarnas frihet att utse den person till riksdagsman de helst önska». Jag undrar verkligen, om utskottet allvarligt menat vad det så allvarligt skrivit. Jag undrar också om en stor grupp inom ett läns befolkning verkligen kan taga ett sådant förbud som ett allvarligt intrång i deras frihet i detta avseende, om de hava en verkligt duktig och omtyckt landshövding. Skulle det vara en riktig värdesättning av hans duglighet som länschef att skicka bort honom från länet i fem månader? Och vidare, kan det för länet vara nyttigt och för landshövdingetjänstens respekt och innehavarens auktoritet gagneligt, att landshövdingen blandar sig i länsbornas politiska partistrider? Bliir inte hans ämbetsutövning lidande härpå? Jag har den bestämda uppfattningen att så blir fallet.

Jag känner inget län där något partis kandidatnöd varit så stor, att de ovillkorligen måste hava landshövdingen till kandidat. Men jag känner fall där landshövdingens lust att kandidera t. o. m. vållat hans eget parti svårigheter och olust.

Till sist vill jag säga, att i vår moderna tid med ständigt nya och krävande uppgifter för betydelsefulla tjänsters eller uppsdrags innehavare kräves mer än förr att de odelat ägna sig åt sin uppgift. Härför hava de fått större löner, lång semester och andra förmåner. Jag tror, att samhället mår bäst av att var och en sin syssla sköter utan onödig splittring av sina krafter på icke nödvändiga bisysslor eller uppsdrag vid sidan om tjänsten.

På grund av det anförda, får jag, herr talman, yrka bifall till min m. fl:s motion i denna fråga.

I detta anförande instämde herrar *Gustafsson* i Lekåsa, *Johansson* i Norrfors, *Andersson* i Vigelsbo, *Werner* i Höjen och *Tornegård*.

Herr Hallén: Herr talman! Jag får väl betrakta herr Anderssons i Södergård anförande främst som en allmän principdeklaration i fråga om hans inställning till frågan om landshövdingarnas riksdagsmannaskap överhuvud taget. Jag skulle emellertid vilja göra en liten gensaga mot hans yttrande, att en lön av den storleksordning, som det nu är fråga om att bestämma för landshövdingarna, aktualiserar spörsmålet, huruvida sådana tjänster skola få förenas med riksdagsmannauppsdrag eller andra mera krävande uppgifter.

Vi ha nog den uppfattningen, att det inte är lönen storlek som här är det avgörande. Det förhållandet att en person har 15,000, 20,000 eller 25,000 kronor i lön kan icke få aktualisera frågan, i vad mån han skall få användas inom

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppsdrag. (Forts.)

andra arbetsområden, utan detta måste bero på uppdragets allmänna karaktär, det vittomfattande arbetsområde och det ökade och tyngre ansvaret som en person i chefsställning har. Om sedan lönen är stor eller måttlig måste enligt min uppfattning vara en sekundär fråga. Utskottet har också tydligt och principiellt sagt ifrån, att utskottet har den uppfattningen, att det är mycket sannolikt att ett förenande av sådana tjänster med uppdrag, varom här är fråga, kan leda till påtagliga olägenheter, och det är ju ett uttalande, som bör få gälla för vederbörande så långt det kan i framtiden. Och jag är säker om att alla i denna kammare äro beredda att skriva under detsamma och i det fallet göra sig solidariska med utskottet.

Jag tror att den huvudsakliga argumentation för avslag, som vi framfört, står sig, nämligen att man inte med restriktiva bestämmelser skall kringgärda valmännens möjligheter att utse sina kandidater, utan i stället lita till att de själva i framtiden skola göra detta med sådant omdöme, att komplikationer av här antytt slag bli allt sällsyntare. Jag tror också att utvecklingen går i den riktningen.

Med dessa ord, herr talman, ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lövgren: Herr talman! Jag är av en uppfattning som är direkt motsatt den förste talarens. Det är min övertygelse — om jag tar ett exempel — att landshövdingen i Norrbottens län medan han satt i första kammaren hade möjlighet att göra länet större tjänster än nu, när han icke sitter där. För att sköta sitt ämbete tvingas han nämligen i alla fall att rätt långa tider under året vistas i Stockholm, och han tvingas att indirekt öva inflytande på länets representation och på riksdagen för att vinna beaktande för länets intressen i frågor, som han tidigare själv varit med om att bereda.

Lönefrågan har i detta sammanhang ingenting att betyda, utan vad det gäller är huruvida man skall diskvalificera vissa medborgare med alldeles speciella förutsättningar att sköta ett riksdagsmannauppsdrag till sina valmäns fromma. Enligt mitt sätt att se finns det ingen anledning att här införa några förbud, utan det finns tvärtom goda skäl för att landshövdingen skall få kandidera liksom alla andra. Här växer upp en förbudsflora runt om i landet, som enligt min mening är ganska olycklig. När det t. ex. i höstas gällde att tillsätta en statens representant i styrelsen för L. K. A. B., diskvalificerades landshövdingen på grund av att det från Kungl. Maj:ts sida anfördes, att landshövdingarna inte borde ha dylika uppdrag. Likväl vågar jag påstå, att sett ur Norrbottenssynpunkt finns det ingen så kvalificerad att sitta i L. K. A. B:s styrelse som just landshövdingen, emedan han såsom ansvarig för ekonomiska och sociala intressen inom länet kunde utgöra en alldeles utomordentlig och riktig motvikt mot de ensidigt kapitalistiska intressen, som äro företrädda i detta bolag. Med den princip man nu tillämpar stoppar man dit en försäljningschef i ett statsverk här i Stockholm eller en generaldirektör eller annan högre ämbetsman, men landshövdingen där uppe, som bättre än någon annan kunde försvara sin plats där, han blir utestängd. En sådan förbudspolitik vill inte jag vara med om, och därför yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Hage*.

Herr Bagge: Herr talman! Jag kan inte förstå, att det kan vara riktigt att sätta landshövdingarna i en särklass. Det gäller om dem liksom om så många andra personer i mera uppsatta eller betydelsefulla ställningar, att det

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannaupdrag. (Forts.)

i vissa fall är olämpligt att de ta på sig bördan av ett riksdagsmannaupdrag, medan det i andra fall är synnerligen lämpligt att de göra det, och då bör man inte på något sätt hindra detta.

Jag tror också det vore ganska betänkligt, om vi skulle följa motionärerna härvidlag, ty de motiv, som här anförs för ett förbud för landshövdingar att sitta i riksdagen, kunna lika väl gälla även många andra kategorier av människor, som jag tror att vi behöva här i riksdagen, liksom fallet är med en del landshövdingar.

Det första argumentet för genomförande av ett dylikt förbud är, att landshövdingens opartiskhet skulle kunna sättas i fråga genom att han tar del i det politiska livet. För det första beror det naturligtvis på *hur* han tar del i det politiska livet, liksom fallet är även i fråga om andra människor, och för det andra kan precis samma motiv anföras beträffande en rad andra kategorier, inte bara högre ämbetsmän, som ju också varit tal om. Jag har ofta hört, att exempelvis präster ansett sig vara principiellt hindrade att delta i politiskt arbete, därför att de inte på något sätt velat utsätta sig för dylika misstankar. Av egen erfarenhet skulle jag kunna säga, att det visst kan vara olämpligt för professorer, särskilt i samhällsvetenskapliga ämnen, att bli riksdagsmän och verksamt arbeta i det politiska livet, ty den misstanken kan uppkomma, att de föra in partipolitik i sin lärar- och forskningsverksamhet.

Allt nog: det är en rad medborgare tillhörande olika yrken, som man med denna motivering måste utestänga från riksdagen. Jag kan inte se annat än att man här får lov att gå på den linjen, att man får överlåta till vederbörandes eget samvete att bedöma, om de böra åtaga sig ett dylikt uppdrag, och dessutom se till, att de icke missbruka sin tjänsteställning på sådant sätt, att några befogade misstankar kunna uppkomma. Om jag ser på min egen verksamhet, så är det ju alldeles uppenbart, att en akademisk lärarbefattning, även i ömtåliga ämnen, mycket väl kan skötas på sådant sätt, att icke ett ens av en misstanke kan falla på vederbörande för någon sorts partipolitik. Å andra sidan kan den naturligtvis mycket lätt skötas på sådant sätt, att dylika befogade misstankar också kunna uppstå. Vad skall man göra med hänsyn till sådana fall? Skola vi avstänga alla dylika befattningshavare från riksdagen? Jag tror inte att vi kunna göra det, särskilt i vårt land med den ganska ringa tillgång vi ha på personer, som äro lämpliga för det offentliga arbetet och för riksdagsarbetet.

Landshövdingarna skulle bli så betungade av dessa uppdrag, heter det vidare, att de inte skulle kunna sköta sitt ordinarie arbete. Ja, precis detsamma gäller om många andra. Om jag än en gång får återgå till den personliga erfarenheten, kan jag uppriktigt säga, att jag inte tycker att förekomsten av riksdagsprofessorer är någon vidare angenäm företeelse i och för sig, i synnerhet från min högskolas synpunkt. Där står man ofta just i valet och kvalet, om man gör rätt i att ägna sig åt offentligt arbete, samtidigt som man måste låta sköta sin professur av vikarie det ena året efter det andra. På samma sätt förhåller det sig inom en rad olika områden. Vad innebär det t. ex. inte för uppoffring för de enskilda företagen att låta sina chefer komma in i riksdagen, vilket skett särskilt under de senaste åren? Jag tror att vi alla måste erkänna, av vilken åskådning vi än äro, att det varit ett stort tillskott för Sveriges riksdag att vi haft dessa män här. Jag menar alltså att här bör staten gå före med gott exempel och icke med dåligt, och resonera så, att i sådana fall, då det är nödvändigt, får också staten liksom de enskilda företagen slå av en smula på sina fordringar, så att ett annat behov, som är ett allmänt behov av minst lika stor vikt, även kommer att tillgodoses, nämligen

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppsdrag. (Forts.)

riksdagens behov av sakkunniga och vederhäftiga personer som deltaga i dess arbete. Skulle vi införa den här föreslagna regeln, skulle en logisk och rimlig tillämpning av motiven därför betyda en sådan inskränkning i möjligheterna för riksdagens rekrytering, som jag föreställer mig att vi ej skulle vilja vara med om. Till sist bleve det kanske bara redaktörer och fackförenings-tjänstemän och en och annan lantbrukare som kunde vara kvar i riksdagen.

Jag tror att det är en allvarlig och betänklig tendens i det moderna offentliga livet här i Sverige för närvarande, att folk med ansvarsfulla befattningar icke vilja åtaga sig den börda som består i att delta i det offentliga livet, och jag tror att vi inte böra lägga hyende under den lasten. Jag tror att vi i stället böra se till, att partierna sätta upp kandidater, vilka kunna antagas fylla de krav som äro nödvändiga för riksdagsarbetet.

Herr Andersson i Södergård: **Herr talman!** När jag hör konstitutionsutskottets ärade ordförande säga, att det inte är lörens storlek som avgör, om en tjänsteman odelat skall ägna sig åt sin tjänst eller även skall kunna användas för andra uppsdrag — om det icke är ordagrant återgivet var dock innehållet detta — kan jag inte annat än reagera mot ett sådant yttrande. Har någon en tjänst med en rundligt tilltagen lön, förutsätter man väl rimligtvis att vederbörande skall ägna sig åt denna tjänst och inte kunna ta hur många avlönade bisysslor och uppsdrag som helst. Skall den principen anses vara riktig, när det gäller de högsta tjänstemännen, då bör den väl också gälla dem som ha en liten lön och lägre tjänster. Då böra också dessa få uppbära sin lön oavkortad, hur många avlönade uppsdrag de än kunna komma att få. En landshövding avstår ju ingen del av sin lön därför att han exempelvis har ett riksdagsmannauppsdrag eller ett annat väl avlönat uppsdrag vid sidan om. Är detta riktigt — och jag är säker om att professor Bagge har den uppfattningen — bör man ju kunna fordra, att landshövdingarna skola odelat ägna sig åt sin tjänst i stället för att splittra sin kraft på en hel massa andra uppsdrag.

Herr Lövgren var också inne på samma kapitel och sade, att lönen inte spelade någon roll i detta sammanhang, och samma invändningar gälla ju mot honom. Jag tycker att lönen för en tjänst spelar en stor roll. Lönen är betalningen för arbetet i denna tjänst, och det måste man väl tillmäta en viss betydelse även när det gäller en person, som så fritt kan disponera sin tid och arbetskraft som en landshövding, som ju inte på samma sätt är bunden till sitt tjänsterum som vissa andra höga ämbetens innehavare.

Det växer upp en betänklig förbudsflora i detta land, sade herr Lövgren vidare. Man omgärdar allt möjligt med förbud. Skulle det vara sant borde väl det stora socialdemokratiska partiet kunna undanröja de förskräckligt betänkliga förbuden. Jag tror i varje fall inte att det skett någon utveckling på detta område som avsatt sådana verkningar, att det inte är klart, att det är mindre lyckligt om en landshövding sitter i t. ex. en bankstyrelse. Jag känner fall där han satt i styrelsen för både en bank och ett stort affärsföretag, vilket sedan inte visade sig vara till nytta vare sig för företaget eller den ort, där verksamheten bedrevs. Detta var nu åtskilliga år sedan, men sådant kunde ju upprepas om vederbörande hade frihet att åta sig dylika uppsdrag; detta lär dock icke gå för sig enligt de nya avlöningsbestämmelserna.

Misstanken för partiskhet mot en landshövding som är politiker viftar herr Bagge bort, den har ingen betydelse. Jo, det har betydelse när det gäller en partipolitiskt engagerad landshövding, tillhörande ett visst parti som han representerar i riksdagen. Som länschef har han ju att vidta vissa åtgärder,

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppdrag. (Forts.)

utse en mängd personer till olika uppdrag, ordförande i taxeringsnämnder, kronoombud etc. Det är ju en stor mängd tjänster och uppdrag som en länsstyrelse fördelar. Om då en sådan där partipolitisk landshövding råkar utbyta en hel del innehavare av dylika uppdrag av annan politisk åskådning mot sådana som hysa hans egen politiska uppfattning, så uppstår en allvarlig misstanke om partiskhet ute bland allmänheten, även om det inte direkt kan sägas att något fel är begånget. Herr Bagge talar i samma andedrag om professorer och likställer en professor i samhällskunskap med en landshövding. Men en professor har väl inte att utse en massa uppdragsinnehavare o. s. v.? Han har sin tjänst som professor att sköta, men hans uppgift är väl tämligen ensartad, nämligen att meddela undervisning. En landshövding däremot har ett synnerligen skiftande verksamhetsområde, och det finns väl knappast någon annan ämbetsman i detta land, som har så många olika saker att ombesörja som en landshövding. Den parallellen håller således inte riktigt.

Vad sedan beträffar det herr Bagge säger om att riksdagsprofessorer är något, som inte är önskvärt, så är det en sak, som jag inte skall inlåta mig på. Men när han förklarar, att riksdagen har behov av sakkunniga personer, vill jag ge honom rätt. Sådana har riksdagen behov av. Men är det så säkert, att valmanskåren ute på landsbygden har förmåga att just utse personer, som riksdagens ledamöter anse verkligen sakkunniga, personer som i sitt arbete här i riksdagen avsätta spår av stor sakkunskap? Därvidlag kan det säkerligen råda olika uppfattningar. Jag tror nog, att professor Bagge, om jag personligen skulle resonera med honom om saken, skulle erkänna, att det kanske finns åtskilliga i riksdagen, som han inte anser särskilt sakkunniga, även om valmännen anse dem vara det. Jag tror därför inte, att man skall åberopa landshövdingarnas sakkunskap som skäl för att de skola sitta här i riksdagen.

Jag förstår, som sagt, mycket väl, att man kan ha sina betänkligheter mot att stadga ett förbud i detta fall. Men jag och många med mig ha den uppfattningen, att betydelsefulla tjänsters innehavare böra så långt det är möjligt ägna sina krafter åt sina tjänsters utförande, och det är därför vi gjort vår lilla framstöt. Om frågan nu faller, är jag säker om att den faller framåt, ty folket ute i bygderna anser, att vår uppfattning är riktig.

Herr Lundstedt: Herr talman! Jag hade tänkt att endast instämma i herr Bagges yttrande. Emellertid vill jag säga, att herr Anderssons i Södergård inställning förefaller mig helt och hållet godtycklig. Samtliga de invändningar, som kunna riktas mot landshövdingarnas riksdagsmannauppdrag, kunna nämligen också riktas mot en mängd andra både högre och lägre ämbets- och tjänstemäns riksdagsmannauppdrag. Och jag vill tillägga, att sådana invändningar med mycket större skäl kunna göras gällande ifråga om de juridiska fakulteternas professorer än ifråga om landshövdingarna. Det är t. ex. alldeles omöjligt för mig att få en vikarie, i varje fall en vikarie, som är kompetent att uppehålla mitt ämbete. När en landshövding reser till riksdagen, fungera automatiskt synnerligen kompetenta personer i hans ställe, nämligen landssekreteraren och landskamreraren, därvid bildande länsstyrelsen. Det är alldeles oriktigt och vittnar om en, så vitt jag förstår, mycket ytlig kulturell inställning, om man tror, att en landshövdings ämbetsbörda vore större och hans ämbetsplikt tyngre, än de som vila på en professor. Och denna naiva föreställning, att en professors huvuduppgift vore att meddela undervisning! De professorer, som det är någonting med, de professorer som ha fallenhet för sitt yrke — att bedriva vetenskaplig forskning — sådana professorer sätta undervisningen först i andra rummet. Ja, denna fattas av dessa professorer stundom

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppsdrag. (Forts.)

mera som ett nödvändigt ont, när den hämmar dem i deras väsentliga uppgift.

Emellertid hade jag, som sagt, inte tänkt uttala annat än ett instämmande i herr Bagges anförande, och jag vill sluta med att säga, att, så långt som jag hörde honom, vill jag ord för ord instämma i vad han yttrade, inte minst i vad han sade angående jämförelsen mellan landshövdingarna och professorerna.

Herr Fast: Herr talman! Jag vill erinra om att det problem, som blivit berört här och som gäller löneavdrag vid åtnjutande av riksdagsmannaarvode, är ett betydligt större problem, som kan vara värt att diskutera. Det är ett problem, som tränger sig fram, ty det är möjligt att det är oriktigt, att den som råkar vara statstjänare skall få behålla en del av sin lön och därmed ha större förmåner än en person i enskild tjänst eller en enskild företagare. Det problemet skola vi emellertid inte draga upp i detta sammanhang.

Jag begärde emellertid ordet för att säga, att jag för mitt vidkommande trodde, att denna fråga nu var löst. Riksdagen har egentligen fattat position — åtminstone har andra kammaren gjort det. Jag erinrar om att konstitutionsutskottet år 1936 med anledning av en förbudsmotion av detta slag kom med ett naket avstyrkande av motionen. Jag ansåg då, att det låg så mycket i denna, att man kanske ändå borde kunna ge motionärerna litet rätt, och att det kunde vara skäl i att ge en anvisning åt väljarna, att de verkligen prövade, huruvida det vore lämpligt att välja in personer som innehade landshövdingämbete. Andra kammaren följde den reservation jag avgav, vilken innebar ett principiellt avståndstagande från motionens syfte, d. v. s. att inskränka väljarnas rätt, men vilken samtidigt gav en anvisning åt väljarna att verkställa en noggrann prövning i de skilda fallen. Nu har utskottet följt de linjer, som andra kammaren gjorde till sina. Då måste jag för mitt vidkommande säga, att jag hoppas, att motionären inte kommer tillbaka vare sig nästa år eller året därpå. Det tjänar ingenting till, ty intet har inträffat, som kan ge anledning till att andra kammaren rubbar sin tidigare med mycket stor majoritet intagna ståndpunkt.

Jag vill vidare säga, att jag inte tror på det där resonemanget, att vare sig det gäller professorer eller landshövdingar det kommer mera partipolitik med i spelet, därför att de äro riksdagsmän. Ty människorna gå ju inte från en partiståndpunkt, om de ha någon, därför att de inte äro riksdagsmän. Men det kan hitta på att hända, att de äro försiktigare vid utövandet av sitt kall, därför att de äro riksdagsmän och ha uppmärksamheten riktad på sig i detta avseende. Nog har jag gjort den observationen vid åtskilliga tillfällen. Det är emellertid andra och starkare skäl som tala för att man härvidlag bör gå fram med försiktighet.

Sedan vill jag fästa motionärens uppmärksamhet på att man ingalunda kommer fram till målet genom att stifta ett förbud mot att landshövdingarna få vara riksdagsmän. Kungl. Maj:t är ju oförhindrad att i övrigt använda dem i vilken utsträckning som helst inom vårt offentliga liv och t. ex. sätta dem i spetsen för utredningar, vilkas resultat vi sedan skola pröva här i riksdagen. Jag vill därför säga, att den anvisning, som givits här, bör även i någon mån gälla Kungl. Maj:t. Jag vet emellertid, att det är oändligt svårt att t. ex. få en ordförande i en sakkunnigkommitté. Här äro dock värdena så stora, att man måste ta den lämpligaste, även om han råkar vara landshövding. Då får man också ta honom till riksdagsman. Jag tror emellertid, att man i båda avseendena bör gå fram med den försiktighet, som omständigheterna påkalla.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannauppgiften. (Forts.)

Herr Andersson i Rasjön: Jag instämmer med motionären i att landshövdingesysslan helt kräver sin man. De uppgifter, som påvåla länsförvaltningen, ökas ju oupphörligen. Jag behöver bara exempelvis nämna vägväsendets utveckling och den befattning länsstyrelserna och landshövdingarna ha att taga med detta för att man skall förstå, vilken oerhörd skillnad, som råder mellan förr och nu.

Jag är alltså ense med motionären om att landshövdingen givetvis liksom alla andra ämbetsmän bör förpliktas att i huvudsak ägna sig åt sin tjänst. Men å andra sidan måste man ge utskottet rätt i att det inte är någon lämplig väg, som motionären vill beträda, då han vill inskränka medborgarfriheten för att inte säga medborgarrätten. Det bör ankomma på vederbörande själva, såväl på landshövdingen som i inte mindre grad på valmännen att bedöma, om och när en landshövding lämpligen kan sitta i riksdagen.

Jag begärde emellertid närmast ordet för att påpeka, att motionären har satt in sin stöt åt fel håll, emedan han angriper en tendens, som befinner sig i allt tydligare avtagande. Det är ett mycket ringa antal landshövdingar, som för närvarande sitta i riksdagen i jämförelse med vad fallet var bara för några år sedan. Går man ännu längre tillbaka i tiden, ansågs det höra till god ton att en landshövding skulle sitta i första kammaren.

Det är mycket mera angeläget att fästa uppmärksamheten på den tendens, som den siste talaren snuddade vid, nämligen den allt mer och mer tilltagande benägenheten hos Kungl. Maj:t att anlita landshövdingar som ordförande i sakkunnigkommittéer. Härvidlag vill jag ingalunda rikta något klander mot landshövdingarna, ty en landshövding är kungens troman, och när han av en departementschef får en anmodan att ställa sig som ordförande i en utredning, har han säkerligen rätt svårt att neka.

Den kritik, jag vill framföra, riktar sig mot regeringen eller rättare sagt mot regeringarna, ty tendensen har varit märkbar även tidigare. Det kan inte vara lämpligt att i den utsträckning, som sker, anlita landshövdingarna för uppdrag av det slag, varom här talats. Men likafullt är det tydligt och klart, att i vissa fall vänder sig regeringen med alldeles särskild förkärlek just till denna kategori av befattningshavare, särskilt då det gäller några större uppdrag. Jag tror inte det behöver förhålla sig så, som den siste ärade talaren förmodade, att det skulle råda brist på andra personer, som skulle kunna fullgöra dylika uppdrag, utan det ligger närmare till hands att antaga, att det finns något slags förtroligt förhållande mellan regeringen och de ifrågakvarande befattningshavarna, som gör, att uppdrag av nyssnämnda art lämnas till landshövdingarna.

Jag har velat säga detta, herr talman, för att ge motionären det rådet att när han en annan gång återkommer sätta in stöten åt annat håll.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Andersson i Södergård begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. förbud för landshövdingarna att med landshövdingetjänsten förena riksdagsmannaupdrag. (Forts.)

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 10.

Herr statsrådet *Strindlund* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 123, angående restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga;
- nr 127, angående civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar;
- nr 137, angående anordnande av skyddsrum i statens fastigheter;
- nr 141, angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga fastigheter m. m.;
- nr 143, angående inköp av vattenfallsandelar i Järpströmmen m. m.;
- nr 144, angående försäljning av Kinda kanal m. m.; samt
- nr 145, angående anordnande av cisterner för flytande bränsle vid statens järnvägar.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11.

Föredrogos vart efter annat:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckta motioner om utsträckt tillämpning av det representativa systemet enligt lagen om församlingsstyrelse; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet m. m.; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 55, i anledning av i statsverkspropositionen gjord framställning om kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket med avseende å vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. jämte en i ämnet väckt motion;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till viss materielanskaffning (anslag nr 2);

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av täckning för vissa vid Livregementet till häst förskingrade medel;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre vaktmästaren S. O. Gustafsson och dödsboet efter förre vaktmästaren E. D. Ottersten från viss ersättningsskyldighet; och

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 12.

Ang. utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län. Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län.

I proposition nr 34 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden föreslagit riksdagen besluta, att de områden, som omförmäldes i Sveriges geologiska undersökning i samma statsrådsprotokoll anmälda skrivelse den 13 december 1938 med i skrivelsen och, genom heldragna röda linjer, å en statsrådsprotokoll bilagd karta utmärkta gränser måtte förklaras vara statsgruvefält under benämning Remdalens respektive Daningens statsgruvefält.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Uti en vid utlåtandet fogad reservation hade herrar *Johansson* i Fredrikshund, *Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Landeryd, *Magnusson* i Skövde och *Lundberg* hemställt, att riksdagen måtte i anledning av föreliggande proposition besluta, att ett område, som omförmäldes i Sveriges geologiska undersökning av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 12 januari 1939 anmälda skrivelse den 13 december 1938 med i skrivelsen och, genom heldragna röda linjer, å samma statsrådsprotokoll bilagd karta utmärkta gränser måtte förklaras vara statsgruvefält under benämning Remdalens statsgruvefält.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr Lundberg: Herr talman! Det måste vara ett allmänt intresse, att i landet befintliga malmfält bli upptäckta och undersökta, så att de kunna tillgodogöras för folkhushållets bästa. Därigenom skapas underlag för produktiv sysselsättning av tillgänglig arbetskraft. Betydelsen härav är stor, framför allt inom de nordliga länen, där näringslivet ej kan bli så mångsidigt som i landets mellersta och sydliga delar. I motiveringen till den nya gruvlagen, som antogs vid förra årets riksdag, framhålles också bl. a., att det är ett viktigt intresse att malmletningen framgår i oförminskad omfattning, och att denna med ofta betydande ekonomiska risker förenade upptäcksverksamhet väsentligen bör anförtros åt enskildas initiativ och företagsamhet. Såsom ett väsentligt syfte med den nya gruvlagen angavs därför, att den borde givas sådan läggning, att den i tillräcklig grad uppmuntrade den enskilda malmletningen. Med den motiveringen kom departementschefen i likhet med gruvlagstiftningssakkunniga och socialiseringsnämnden till det resultatet, att inmutningsrätten borde bibehållas. En konsekvens av denna uppfattning synes mig vara, att ett undantagande av vissa områden från den enskilda malmletningen genom dess utläggande på statsgruvefält endast bör förekomma i undantagsfall, då särskilda skäl därför kunna anföras, t. ex. för att skydda fyndigheter, som av malmpolitiska eller andra skäl anses böra läggas i reserv.

Motiveringen till utläggande av här ifrågavarande statsgruvefält är emellertid helt annan. I propositionen omnämnes, att Kungl. Maj:t i anslutning till utfärdandet av den nya gruvlagen uppdrog åt kommerskollegium att verkställa utredning och inkomma med förslag rörande de åtgärder, som från Kungl. Maj:ts sida kunde vara påkallade av sagda lag, vilket uppdrag förklarades bl. a. även skola avse undersökning, om och i vad mån ytterligare områden å kronojord borde före lagens ikraftträdande förklaras utgöra statsgruvefält.

Ang. utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län. (Forts.)

Denna Kungl. Maj:ts åtgärd var tydligen föranledd av att vid den nya gruvlagens ikraftträdande, den 1 januari 1940, inskränkningen i rätten till inmutning inom Norrbottens och Västerbottens och Jämtlands län kommer att upphävas. Kommerskollegium ger ett utlåtande, som baserar sig på ett yttrande från Sveriges geologiska undersökning. I detta yttrande framhålles, att det inte för närvarande finns anledning att föreslå några nya statsgruvefält i Jämtlands eller Norrbottens län, men att inom Västerbottens län, där undersökningen under de senaste årtiondena bedrivit prospekteringsverksamhet, kunde det ifrågasättas att utlägga vissa statsgruvefält. Det märkliga är, att undersökningen konstaterar, att inom Skellefteåfältet, där Sveriges geologiska undersökning funnit och påvisat värdefulla malmförekomster, ifrågasättes inga statsgruvefält. Däremot anser man, att förhållandena i fjällområdena ligga annorlunda till. Redan tidigt hade Sveriges geologiska undersökning i dessa fjälltrakter vid sina efterforskningar framletat vissa malmledningar, och därstädes utlades redan år 1921 tvänne statsgruvefält, nämligen Stekenjokks och Remdalens. De största utsikterna att i dessa trakter uppdaga en större samlad mängd av malm, framhålles det, synas föreligga inom Remdalens statsgruvefält och särskilt i dess omgivningar. Man har planerat att fortsätta undersökningen av Remdalens fält, och Sveriges geologiska undersökning anser därför skäl föreligga att trygga landets rätt till detta område med dess möjligheter till framdeles utredda malmreserver.

Sveriges geologiska undersökning föreslår i andra rummet — och med viss tvekan — utläggandet av ett mindre statsgruvefält norr om Remdalen, vilket benämnes Daningen. Det framhålles, att de här hittills upptäckta malmfyndigheterna äro små och icke brytvärda.

Kommerskollegium framhåller för egen del, att kollegiet kan tillstyrka utvidgningen av Remdalens gruvfält. Med avseende på Daningens statsgruvefält ställer sig kollegiet mera tveksamt och uttalar, att då något enskilt intresse inte torde kunna anses bliva lidande på att området i fråga avsättes till statsgruvefält, funne sig kollegiet kunna ansluta sig även till detta förslag. Det är just detta uttalande, som jag finner anmärkningsvärt, ity att det enligt mitt förmenande är vilseledande. Säkerligen förhåller det sig så, att någon malmletning från enskildas sida ej ägt rum i de avlägsna fjälltrakter, det här är fråga om, och att detta förhållande just givit anledning till kommerskollegii uttalande.

Slutsatsen borde emellertid ha blivit en annan. Jag tycker, att kommerskollegium skulle ha kommit till den slutsatsen, att på grund av att malmletning från enskilda företagare ej förekommer i trakten av Daningen, på grund av att ingen brytvärd malm ännu påvisats där och på grund av att staten har möjlighet att för sig säkra eventuella malmfynd på vanligt sätt genom inmutning och utmålsläggning, borde ej något nytt statsgruvefält här utläggas.

Jag går så långt så att jag säger, att det i motsats till vad kommerskollegium uttalar kan verka skadligt såväl för enskilda som för det allmänna, om man utlägger ett nytt statsgruvefält på så föga bärande motiv som här är fråga om. Det kan nämligen bli prejudikat för framtiden, och det kan näppeligen vara riksdagens mening att sanktionera ett förfarande, som står i strid mot den nya gruvlagen.

Därför, herr talman, anser jag mig böra yrka avslag på den kungl. propositionen i vad den avser utläggande av ett statsgruvefält vid Daningen och bifall till den reservation, som är fogad till utskottets utlåtande.

I detta anförande instämde herr andre vice talmannen *Magnusson*.

Ang. utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län. (Forts.)

Herr **Törnkvist**: Herr talman! Kungl. Maj:t har föreslagit, att Remdalens statsgruvefält skall utvidgas och att dessutom ett mindre statsgruvefält, benämnt Daningens statsgruvefält, skall utläggas något norr därom invid norska gränsen.

I avvaktan på att den nya gruvlagen skall träda i kraft den 1 januari 1940 har Kungl. Maj:t anmodat kommerskollegium att undersöka och inkomma med förslag rörande de åtgärder, som från Kungl. Maj:ts sida kunna vara påkallade av sagda lag, vilket uppdrag förklarats bl. a. också avse undersökning, om och i vad mån ytterligare områden å kronojord böra före lagens ikraftträdande förklaras utgöra statsgruvefält. Kungl. Maj:t har sålunda föranstallt om en undersökning av den närmast ansvariga myndigheten, vilka åtgärder som böra vidtagas, innan gruvlagen träder i kraft. Sveriges geologiska undersökning har föreslagit och kommerskollegium har tillstyrkt, vad Kungl. Maj:t nu för fram för riksdagen.

Reservanterna och utskottsmajoriteten äro eniga i fråga om utvidgningen av Remdalens statsgruvefält. Däremot skilja sig meningarna, såsom framgår av betänkandet, däruti, att reservanterna inte vilja gå med på att det lilla statsgruvefältet Daningen utlägges. För utskottsmajoriteten har det varit omöjligt att se någon skillnad mellan hittills gällande praxis i fråga om utläggande av statsgruvefält och den som skulle tillämpas nu, när det gäller det projekterade statsgruvefältet Daningen. Sveriges geologiska undersökning framhåller, att det har gjorts vissa undersökningar och upptäckts förekomster av malm, men att vad man funnit hittills inte visat sig så betydelsefullt. Man vet emellertid ännu inte, hur mycket det kan vara fråga om. Hela området är icke ännu genomarbetat och noggrant undersökt. Sveriges geologiska undersökning anser därför, att ytterligare undersökning bör ske. Men man kan inte säga, när man får tid att göra sin slutprövning. Följaktligen bör också detta fält utläggas till statsgruvefält, till ett reservat, varigenom Sveriges geologiska undersökning beredes möjlighet att företaga denna slutundersökning. Det är samma arbetsmetod, som hittills alltid tillämpats. Man har inte haft tid att fortsätta sin undersökning omedelbart efter de gjorda stickproven, och därför har man velat reservera ett visst område och ansett det olämpligt att låta vem som helst få arbeta där.

För dem som möjligen inte haft tid att läsa propositionen vill jag framhålla, att Sveriges geologiska undersökning betonar, att de i Daningen upptäckta kopparmalmsfyndigheterna visserligen äro ringa och med hänsyn till läget inte brytvärda men att vissa skäl tala för att inte alla förekomster därstädes ännu blivit lokaliserade. Då det å ena sidan är ovissst, om mera omfattande undersökningar lämpligen böra igångsättas inom området inom den närmaste tiden, men det å andra sidan inte förefaller önskvärt, att området göres till fritt fält för en inmutningsverksamhet, som skulle kunna försvåra en undersökning framdeles, särskilt ifall Remdalen — det andra statsgruvefältet — skulle visa sig bli av större betydelse, torde det finnas fog för att utlägga också Daningen såsom statsgruvefält. Det är sålunda en enkel säkerhetsåtgärd, som man härvidlag vill vidtaga, och i stort sett en expeditiousfråga, som här föreligger.

Det är självfallet, att om inte denna undersökning verkställdes vid Daningen av Sveriges geologiska undersökning, förslag om utläggande av detta område inte hade väckts. Sveriges geologiska undersöknings betänkligheter anknyta just till vikten av att man inte utlägger statsgruvefält i onödan. Här ha emellertid vissa fyndigheter upptäckts, som man vill ha möjlighet att i framtiden utnyttja.

Jag kan inte finna, att några skäl föreligga för att gå in för reservanternas

Ang. utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län. (Forts.)
förslag, utan anser, att man bör följa undersökningens och kommerskollegiums åsikt om att detta fält skall läggas ut till statsgruvefält, så att möjlighet föreligger att slutföra undersökningsarbetet. Dessa äro mina synpunkter, herr talman, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundberg: Herr talman! Ett utläggande av statsgruvefält skulle man nog i princip kunna godtaga, i händelse man vore förvissad om att dessa områden omedelbart bleve undersökta.

Vi reservanter ha nämligen funnit, att av alla de statsgruvefält, som under tidernas lopp blivit utlagda, endast ett fåtal blivit verkligt undersökta. De flesta ligga som vita fläckar på kartan eller såsom nationalparker. Hade det varit möjligt att i viss mån tidsbegränsa utläggandet av dessa statsgruvefält till tio år eller någonting sådant, skulle man kunnat ha en viss garanti för att staten fullföljt sin undersökning inom de områden, som på detta sätt blivit reserverade för statens räkning. Men varken den gamla eller den nya gruvlagen innehåller några som helst bestämmelser i detta avseende. Därför anser jag alltjämt, att det är en mycket viktig principfråga att få skälen till varför man lägger ut statsgruvefält konstaterade.

Jag vill erinra om att socialiseringsnämnden på sin tid uttalade sig om grundprinciperna för en ny gruvlagstiftning på följande sätt: »Om enligt nämndens förslag staten kan komma att uppträda som företagare inom gruvhanteringen, bör den principen fastslås, att samma gruvlag skall gälla för eventuella statsföretag som för enskilda företag.» Detta gäller givetvis även prospekteringsverksamheten. Jag anser det därför av verklig betydelse, att här fastslås, att dessa statsgruvefält icke utläggas på så föga motiverade grunder, som här föreslås beträffande Daningens gruvfält.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet Möller: Jag tror inte, att det lönar sig att ta upp någon stor principdiskussion på basis av detta förslag.

Det förhåller sig ju så, att det pågår undersökningar, och det är ännu inte klarlagt vad som kan finnas där. Man har vissa indikationer, och denna utläggning betyder ingenting annat än att staten förbehåller sig rätt att fortsätta undersökningarna på detta område utan att råka i konkurrens med eventuella enskilda, ehuru det å andra sidan förefaller sannolikast, att enskilda mycket litet skulle intressera sig för att söka här uppe. Det finns i alla fall ett bolag, som har gjort undersökningar i närheten. Det gäller här ett fjällmassiv i Vilhelmina socken uppe vid norska gränsen, för övrigt ett inte särskilt stort område. Sveriges geologiska undersökning säger sig med en viss tvekan föreslå områdets utläggning, vilket inte hindrar, att den har föreslagit det, och kommerskollegium har tillstyrkt förslaget.

Jag tror inte, att det finns någon anledning för riksdagen att här vägra att tillmötesgå de önskemål, som i detta avseende äro uttalade. Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet förgade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 13.

Herr statsrådet *Engberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 86, med förslag till lag om villkorlig dom, m. m.; och

Ang. utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län. (Forts.)
nr 87, angående åtgärder beträffande villkorligt dömda personer ävensom frigivna fångar.

Dessa propositioner bordlades.

§ 14.

*Ang. ändring-
ar i fråga om
automobil-
beskattningen.* Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 3, i anledning av vissa motioner avseende ändringar i fråga om automobilbeskattningen.

Utskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

1) motionen nr 226, av herr *Wallén*, däri hemställts, »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag till sådan ändring av sättet för automobilskattens utgående att den i sin helhet uttages i form av skatt på bensin och andra drivmedel»;

2) motionen nr 309 av herrar *Werner* i Höjen och *Pettersson* i Rosta, vari hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till sådan ändring i förordningen om bensinskatt m. m. att i jordbruksdrift förbrukad bensin må befrias från erläggande av bensinskatt»; samt

3) motionen nr 310 av herrar *Werner* i Höjen och *Pettersson* i Rosta, däri hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om förslag till sådan ändring av förordningen om automobilskatt, att motorfordon, som utslutande användes i jordbruksdrift inom visst jordbruksområde med därtill hörande enskilda vägar, måtte befrias från fordonsskatt».

Utskottet hemställde, att motionen II: 226 av herr *Wallén* samt motionerna II: 309 och 310 av herrar *Werner* i Höjen och *Pettersson* i Rosta, angående ändringar i fråga om automobilbeskattningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Andersson* i Dunker, som yrkat bifall till motionerna II: 309 och 310.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Werner i Höjen: Den av mig och herr *Pettersson* i Rosta väckta motionen nr 309 avser som bekant, att bensin, som förbrukas i den rena jordbruksdriften, skulle kunna befrias från bensinskatt.

Bensinskatten har ju tillkommit med anledning av motorfordonens slitning av de allmänna vägarna. Jag kan följaktligen inte finna något som helst hållbart skäl för att en så beskaffad beskattning skall drabba förbrukning av bensin i jordbruksdrift, vare sig den sker ute på jordbrukets åkrar eller i stationär drift.

Vid diskussioner om jordbrukets bärighetsförhållanden möter man ofta det rådet, att jordbruket liksom övriga näringsgrenar får försöka rationalisera driften och nedbringa driftkostnaderna. Detta råd är nog onekligen hållbart och riktigt, och jag tycker ju för min del, att en sådan utveckling vore värd att uppmuntras och stödjas av statsmakterna. Det är ju alldeles klart, att i samma mån som arbetskraften fördyras för jordbruket, det är nödvändigt att söka spara den och nedbringa kostnaderna för densamma. Man möter här ett problem, som jag hoppas kommer att upptagas till prövning av den nu arbetande jordbruksutredningen, nämligen frågan hur man skall kunna skaffa jordbruket traktorer, som äro billiga i inköp och billiga i drift. I väntan på att något skall göras i denna sak ha jordbrukarna i mycket stor utsträckning gått

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

in för att skaffa sig s. k. epatraktorer, d. v. s. automobiler, som inköpts för billigt pris och användas i jordbruksdriften. Dylika epatraktorer användas i stor utsträckning av småbrukarna, som sakna annan dragkraft. På det sättet få de möjlighet att lösa sin dragkraftfråga, de kunna utföra sitt arbete oberoende och få det färdigt i rätt tid. Genom fjolårets ändrade bestämmelser rörande bensinskatten har emellertid driften fördyrats för dem, som på detta sätt använda bensinmotorn i sin jordbruksdrift. Jag anser för min del, att man bör uppmuntra en dylik utveckling i stället för att försvåra och hindra den på sätt som skett genom fjolårets beslut. Det är rätt betydande intressen, som här stå på spel för jordbrukarna. Antalet traktorer av detta slag, som användas i jordbruket i vårt land, torde kunna uppskattas till åtskilliga tusental. Enligt en uppgift skulle antalet närma sig tiotusen.

Utskottet har emellertid ansett, att en skattebefrielse i form av en restitution av skatt för förbrukad bensin är alltför svårhanterlig och därför mindre lämplig. Den skulle enligt utskottets förmenande kräva en kontrollapparat, som bleve allt för dyrbar. Den saken skulle väl emellertid kunna ordnas genom att man lade hela bevisbördan på förbrukaren. Förbrukaren skulle få förebringa bevisning om att han förbrukat ett visst kvantum bensin för i jordbruksdriften använda besinmotorer.

Utskottet har även invänt, att andra bensinförbrukare skulle komma att resa krav på att bli befriade från skatt. Ja, det är möjligt att så skulle komma att bli fallet. Men här föreligger dock en väsentlig skillnad. I andra näringsföretag har man möjligheten att ta igen en produktionsfördyring genom att höja varans pris. För oss jordbrukare föreligger icke på samma sätt denna möjlighet. Jordbruket kan givetvis icke arbeta utan hänsyn till de ekonomiska betingelserna, och i den mån en produktionsfördyring inträder, bliva även jordbrukarna tvungna att höja produktpriserna. Det är emellertid ingen glädjekälla för oss jordbrukare att ställas inför en dylik nödvändighet. Kan man icke hålla omkostnaderna inom rimliga gränser, kommer en betydande höjning av varupriserna att bli följden eller ock en minskning i produktionsvolymen att inträda. Varken det ena eller det andra är ur landets synpunkt önskvärt.

Av utskottets utlåtande framgår emellertid, att lantbruksstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på problemet. Jag är mycket tacksam för denna upplysning, och jag hoppas att lantbruksstyrelsen kommer att ägna hela detta komplex av frågor en ingående prövning, så att det skall bli möjligt att inom en snar framtid komma till några praktiska resultat.

Jag övergår härmed till att något beröra den andra av de tre motioner, som utskottet behandlar i sitt utlåtande. Den gäller möjligheten att befria motorfordon, som användes i den rena jordbruksdriften, från fordonsskatten. Om jag på den föregående punkten i någon mån är villig erkänna, att en lösning efter de linjer, som uppdragits i motionen, kan möta vissa svårigheter, är jag icke lika villig att erkänna, att samma svårigheter föreligga för ett bifall till motionen nr 310. Man frestas nästan att fråga, om statsmakterna på grund av någon slags tröghet icke kunna eller vilja följa utvecklingen på näringslivets område. Där sker i varje fall ett visst framåtskridande, som kräver anpassning från även lagstifningens sida. Det kan icke hjälpas, att man måste framföra denna synpunkt i den offentliga diskussionen. Jordbruket har givetvis liksom andra näringsgrenar i sina rationaliseringssträvanden måst tillgripa automobilen som transportmedel. Automobilerna är ett transportmedel, som på näringslivets olika områden på ett mycket effektivt sätt löst transportsvårigheterna och för jordbrukets vidkommande är en faktor att räkna med för framtiden. Det har visat sig nödvändigt att använda automobilen för att spara tid och arbetskraft. Det är ju bekant, att transport av en mängd tunga va-

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)
ror, skörd, gödselmedel, jord o. s. v. utgöra mycket tidsödande arbetsmoment och i synnerhet där lejd arbetskraft användes, är i hög grad ägnat att fördyra driften. Det kan icke vara ekonomiskt förnuftigt att tvinga en jordbrukare att ha en körkarl, som endast har i uppdrag att i timal sitta och köra ett par lata hästar, medan samtidigt annat manskap skall stå och vänta. Detta är ett slöseri med arbetskraft, som man icke kan begära, att en jordbrukare nu för tiden skall behöva finna sig i.

Emellertid förhåller det sig ju så, att jordbrukarna börjat skaffa sig vagnar utan motor men med gummihjul. I den mån vagnar med gummihjul dragas av hästar, äro de som bekant fria från beskattning. Ingen lär väl heller ha tänkt på möjligheten att beskatta dylika vagnar. Men så fort man använder motor till vagnarna, underkastas de fordonsskatt och besiktning och därmed följande risk att råka ut för åtal och böter. Detta har redan skett i flera fall, och det kommer väl nu, då saken blir mera känd, att ske ännu oftare. Jag fick för en tid sedan ett brev från en jordbrukare, som har en gård på ungefär 500 tunnland åker. Gården ligger i enskifte och är ganska vidsträckt, och ägaren har inom området byggt en del vägar, som han själv underhåller. För att kunna göra transporter billigare och snabbare köpte denne man föregående höst en lastautomobil och började använda den i jordbruksdriften. Vid köpet lämnades en försäkring från säljarens sida, att bilen var fri från fordonsskatt, om man endast använde den inom jordbruksområdet. Denna uppgift hade enligt säljarens meddelande erhållits från statspolisen. Mannen, som var i god tro, köpte bilen och började använda den till transport av gödsel, samt inbärgning av grödan och bilen fyllde sin uppgift på ett utmärkt sätt. Den ordinarie landsfiskalen hade heller ingenting att invända mot användningen av bilen. Men så kom det en extra landsfiskal till orten, och han kom en dag till gården och fann, att bilen icke hade något skattemärke. Ja, det blev naturligtvis stämning, som resulterade i dagsböter, och mannen fick erlägga fordonsskatt med, om jag minns rätt, 225 kronor. Följden har blivit, att bilen nu står oanvänd. Jordbruket förmår icke bära en dylik belastning. Man måste verkligen fråga sig, om det är meningen att jordbrukarna skola hindras från att använda de nödvändiga moderna redskapen i driften.

Vad beträffar småbrukarna, som sakna dragare, ha de ofta skaffat sig en liten personautomobil, på vilken de tagit av karosseriet och satt på ett lastflak. Denna använda de till att köra in skörden med och klara sig på det sättet. Till följd av gällande lagstiftning kunna nu dessa jordbrukare bli underkastade åtal och bötesstraff, om de icke erlägga fordonsskatt, och detta rå de icke med. Man måste väl ändå se till, att lagstiftningen icke skapar en onödigt stor grupp av nya brottslingar. Om det sker, är det fara värt, att grunden för all lagstiftning med sund rättsuppfattning så småningom undergräves.

Jag har med det anförda velat angiva skälen till att dessa motioner ha väckts, och jag tillåter mig att trots bevillningsutskottets avstyrkande hemställan yrka bifall till slutyrkandena i motionerna i andra kammaren nr 309 och 310.

Herr Gardell: Herr talman! I samband med borttagandet av skatten på automobilgummiringar ha lantbrukarna i mycket stor utsträckning skaffat sig fordon, traktorer och maskiner försedda med gummihjul.

På Gotland ha många jordbrukare köpt lättare traktorer, försedda med gummihjul för användning vid jordens bearbetning samt framförande av s. k. traktortåg, särskilt vid transport av sockerbeter till betvägarna. Det var därför med häpnad de mottogo underrättelsen om att dessa vagnar skulle beskattas som släpvagnar.

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

I motorfordonsförordningen står visserligen, att med automobil jämställs varje för färd på marken avsett fordon, som för framdrivande är försett med motor och icke löper på skenor.

Efter traktor kopplad trösk, halmpress och vagnar lastade med diverse varor samt åkerbruksmaskiner av olika slag ha hittills icke beskattats som släpvagnar.

På Gotland ha många autobiler blivit omgjorda till hästfordon. Jordbrukarna hade tänkt att vid transport av sockerbeter koppla dessa hästvagnar efter en traktor men ha måst avstå därifrån, då varje sådan vagn skulle betinga en skatt av cirka 140 kronor.

Detta är med hänsyn till vägunderhållet omotiverat, då dessa fordon ej slita vägar i samma utsträckning som hästfordon eller vanliga autobiler. Det förefaller därför onödigt strängt att dessa behandlas som släpvagnar.

I § 1 mom. 2 i motorfordonsförordningen säges, att vad i förordningen stadgas om släpvagn skall gälla allenast beträffande sådana för stadigvarande bruk avsedda släpvagnar, som kopplas till automobil. Då dessa vagnar större delen av året framföras av hästar men endast under hösten av traktor, borde de kunna befrias från fordonsskatt.

Jag skulle, herr talman, vilja hemställa till departementschefen, att frågan om förande av traktortåg, som mycket intimt sammanhänger med föreliggande ärende, av Kungl. Maj:t beaktades, så att förslag om lättnader för jordbrukarna i fråga om beskattningen av traktortåg på allmän väg kunde föreläggas redan nästa års riksdag.

Jag har intet yrkande.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Det är icke att förvåna sig över att vi varje år få att behandla motioner rörande ändring av automobilbeskattningen. Visserligen har genom fjolårets reform skett en genomgripande omläggning av densamma. Men utvecklingen på detta område går ju så fort, att man — detta betonades även i fjol — måste tillmäta varje reform en mycket begränsad livslängd. Frågan om en reformering av automobilbeskattningen kommer därför otvivelaktigt att ganska snart bli aktuell igen. Om man nu har denna uppfattning, ställer man sig ju på förhand välvillig till alla uppslag, som komma fram i syfte att åstadkomma en reformering till det bättre av automobilbeskattningen.

Syftemålet med de i år väckta motionerna — det gäller åtminstone de motioner som här ha förordats av herr Werner i Höjen — är otvivelaktigt gott, och den motivering, som herr Werner förebringat, tror jag icke möter några invändningar. Men bristen på praktiska uppslag i motionerna och i det här hållna anförandet gör, att man ställer sig tveksam till ett bifall till de väckta förslagen. Det är lätt nog att påvisa brister i det ena eller det andra avseendet i den nuvarande lagstiftningen, men det uppstår betydande svårigheter, när det gäller att avhjälpa dem. Detta får naturligtvis icke hindra, att allvarliga försök göras att komma tillrätta med svårigheterna. Utskottet har också sagt, att det förutsätter, att hela denna fråga inom en nära framtid blir föremål för prövning. Men innan man skriver till Kungl. Maj:t och begär en utredning, måste man ha en fastare grund att stå på. Man bör ha ett större mått av erfarenhet rörande den i fjol beslutade reformens praktiska verkningar än man nu har. Man bör ha tillgång till resultatet av de jordbrukstekniska försök, som omtalas i utskottets utlåtande, och med vilka herr Werner i Höjen uttalade sin tillfredsställelse. Det är i stor utsträckning på utgången av dessa försök som det beror, hur man skall lägga den fortsatta reformeringen av automobilbeskattningen.

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

Det märks på årets motioner, att man ännu famlar rätt mycket i det ovissa. Medan en av motionärerna, herr Wallén, yrkar att fordonsskatten skall borttagas och automobilskatten helt och hållet uttagas i form av skatt på bensin, vilket innebär en höjning av bensinskatten med icke mindre än 5 öre per liter, har herr Werner i Höjen yrkat befrielse från skatten för den bensin, som användes i den rena jordbruksdriften. Dessa förslag behöva ju icke stå i direkt motsättning till varandra. Men även den bensin som användes för framdrivande av person- och lastbilar har ju en utomordentligt stor betydelse för jordbruket, och en höjning av 5 öre per liter av skatten för den bensinen skulle otvivelaktigt belasta jordbruket mycket hårt.

Det är otvivelaktigt så, när man kommer in på frågan om befrielse från bensinskatt för den ena eller andra kategorien förbrukare, att man icke kan dra gränsen så snävt som gjorts i herr Werners motion. Man måste då ta upp den svåra frågan om restitution av skatten för all bensin, som icke användes för automobildrift, som belastar landsvägarna.

I den sista motionen — den som herr Werner i Höjen särskilt ville förorda — är man inne på ett kapitel, som också tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, och som man inom jordbrukarekretsar ägnat stort intresse. Saken är emellertid icke så enkel som den här har framställts. Om det vore så att de bilar, som av jordbrukarna användas för transport av skörd, gödselmedel, foder o. s. v. inom en mycket snävt begränsad rayon, kunde befrias från fordonsskatt, skulle ju det hela vara ganska enkelt. Men det fordras en ingående kontroll för att hindra, att dessa bilar användas även för annan trafik. Jag tror att det kommer att möta svårigheter att ordna en dylik kontroll, liksom jag tror, att den begränsning, som blir nödvändig, också genast innebär en avsevärd minskning i de förmåner, som motionärerna äsyfta att vinna. Jag tror icke heller, att det på denna punkt föreligger något praktiskt uppslag, som gör det värt att nu skriva till Kungl. Maj:t och begära en ny utredning. Det klokaste är att något se tiden an. Endast ett år har gått, sedan riksdagen antog de nu gällande reglerna för automobilbeskattningen, och om ytterligare något eller några år få gå, medan man inväntar erfarenheter och försöker finna praktiska uppslag, tror jag icke att därmed någon större skada är skedd. Jag har härmed icke velat förringa betydelsen för jordbruket av denna sak. Jag är tvärtom övertygad om att vi här äro inne på ett område, där man måste ägna stor uppmärksamhet åt varje uppslag, som kan förbilliga driften. Men i sakens nuvarande läge kan jag icke komma till annan uppfattning än att man måste avvisa motionerna med den av bevillningsutskottet anförda motiveringen, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Wallén: Herr talman! Bilen kan numera inte anses vara någon lyxartikel. I åtskilliga länder går man ju in för att praktiskt taget varje arbetare bör ha en bil. I Sverige har man emellertid med den form för beskattning av motorfordon, som tillämpas, gått andra vägar. Man har gått de vägar, som säga, att om bilen är så och så tung, skall ägaren betala så och så mycket i skatt. Detta sker oberoende av om det är en småbrukare eller trädgårdsmästare, som kör in till staden en eller två gånger i veckan, eller om det är en fattig människa, som inte har råd att hålla sig med sommarnöje men som behöver komma ut på landet för att få frisk luft på söndagarna. Alla skola de betala lika mycket i bilskatt, som den gör, som kan resa ut till sitt sommarställe varendag. Jag menar, att principen bör väl ändå vara den, att skatt skall betalas i förhållande till hur mycket bilen nyttjas. Går man ut därifrån, bör det enda riktiga vara, att man avväger skatten i förhållande dels till hur mycket bilen

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

köres och dels till hur mycket bensin den förbrukar, vilket senare ju i viss utsträckning är beroende av dess storlek.

Jag vill i förbigående säga, att herr Werners i Höjen motioner och min på intet sätt gå stiek i stäv. Jag anser det som en självklar sak, att när en utredning kommer till stånd, skall den medföra, att både jordbruket, fisket och andra näringsgrenar, som ej ha biltrafiken direkt som en förvärvskälla, undantagas från skyldigheten att erlägga bensinskatt, vare sig den är fem öre högre eller fem öre lägre än för närvarande.

En annan praktisk sak är också, att nuvarande skattesystem, såsom det tillämpas, medför, att en bilägare ofta har mycket svårt att komma ut med hela skatten på en gång. Det är lätt att konstatera för de herrar, som vilja titta in i en skrotaffär i Stockholm i slutet på december eller i början av januari, ty då kan man köpa en liten lastbil eller till och med en liten personbil för praktiskt taget ingenting. Människor, som ej ha gott om pengar eller fasta löneinkomster, ha nämligen svårt att erlägga skatten. Systemet blir till stor skada för de mindre bärkraftiga, som tvingas att sälja sina relativt goda bilar till vrakpris. Den som har bättre ekonomi kan ju betala skatten genom att i värsta fall taga ett lån.

Går man däremot i Sverige in för den princip, som tillämpas i en del andra länder, där man säger: »När du har bensin i karran, har du rätt att köra» — då slipper man alla de komplikationer, man här har talat om. Landsfiskalerna skulle ej få så mycket att göra, länsstyrelserna skulle ej behöva så många tjänstemän och därmed ej så stora omkostnader för uppbörden och så vidare. Det hela skulle ske automatiskt på samma sätt som förut, när det gällde gummiringskatten. Det är ett rättvist, sympatiskt och enkelt system. Även de obemedlade kunna köpa sig en liten bil, ty när de köpt bensin, ha de därmed fullgjort sin skattskyldighet. Jag tror inte, att vi i längden komma ifrån detta system. Även om den svenska riksdagen ej är mogen för att acceptera det i dag, kommer den nog att bli det så småningom. Såsom bärande skäl mot denna rättfärdiga reform, som ger den fattige möjlighet att hålla sig med bil, även om han ej har råd att köra så mycket — men han betalar skatt därefter — har man i utskottets motivering framhållit, att den skulle verka betungande icke blott för den yrkesmässiga motorfordonstrafiken utan även för andra slag av sådan trafik, ävensom för sådana förbrukare av bensin, vilka använda densamma för andra ändamål än automobildrift. Den senare delen av motiveringen behöver jag ej uppehålla mig vid, ty jag ansluter mig, som jag sade, helt och hållet till uttalandet i de båda motionerna, att jordbruket och dess binärningar böra befrias även från den nuvarande skatten. Men när man säger, att systemet skulle gå ut över den yrkesmässiga motorfordonstrafiken, så kan det vara sant, när det gäller fordon, som användas synnerligen mycket, utan att de behöva hålla reservvagnar, för vilka de skolat betala fordonsskatt. Men större delen av den yrkesmässiga trafiken har ej så mycket körningar, att detta uttalande gäller generellt. Jag skall säga herrarna, att jag fick senast i går en skrivelse från personer tillhörande denna senare kategori, vilka sade sig icke gilla det uttalande, som sammanslutningen av trafikbilägare gjort. De som ha många körningar böra också enligt deras mening ha råd att betala litet mer, vilket också vore rättvist, eftersom de slita vägarna mer.

Herr talman, jag anser det av mig föreslagna systemet ur flera synpunkter rättvist. Det enda man under hand invänt emot det är, att lyxbilarna då skulle komma undan för billigt. Ja, det kan jag säga vara riktigt. Men vill man ha en klasslagstiftning mellan olika slag av bilar, finns det ändå möjlighet därtill. Ty då kan man höja tullen för lyxbilar, varigenom de få sin beskärda del och mer till.

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

Jag tror, att det rättvisa i reformen icke kan bestridas, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr **Andersson** i Dunker: Herr talman! Det är ju riktigt, såsom framhållits i utskottets utlåtande och här i kammaren av utskottets ordförande, att vi så sent som i fjol behandlade frågor av samma slag som dem vi nu syssla med. Det kan därför möjligen synas litet omotiverat att redan nu taga upp dem på nytt. Så är dock ej fallet. I fjol ansåg jag mig kunna biträda utskottets avstyrkande av då föreliggande motioner, men det har jag ej kunnat göra i år. Det sammanhänger med att på detta område går utvecklingen så utomordentligt snabbt, att på ett enda år förhållandena ganska väsentligt förändrats. Jag anser därför, att det varit väl motiverat att i år väcka motionerna. Genom den höjning av bensinskatten, som vi beslöto i fjol, ha förhållandena även i viss mån försämrats för de jordbrukare, som använda bensin i sin drift. Denna fråga om borttagande av bensin- och fordonsskatten för i jordbruket använda motorer kommer därför att med säkerhet tränga sig fram, hur vi än ställa oss till frågan nu. Vi kunna kanske bromsa ett eller annat år framåt, men att det måste bli en ändring, är jag för min del alldeles övertygad om. Ty det måste väl ändå, som herr Werner i Höjen framhållit, ligga en verklig orättfärdighet och orimlighet i en generell beskattning på ett sådant drivmedel som bensin. Det är naturligt och riktigt att bensinen beskattas, när den användes i motorer och vagnar, som befara de allmänna vägarna. Men att på samma sätt beskatta den, då den användes för maskiner, som helt och hållet användas i jordbruksdriften och som inte alls slita på vägarna, måste såvitt jag kan förstå vara både orättfärdigt och orimligt.

Här har utskottets ordförande framhållit, att motionärerna ej kommit med några praktiska uppslag, hur man skulle kunna skilja på den bensin, som användes i den rena jordbruksdriften, och den, som användes för färd på de allmänna vägarna. Ja, jag erkänner, att det är ett svårt kapitel att härvidlag åstadkomma en tillförlitlig kontroll. Men en av motionärerna var här inne på en linje, som jag tycker bör vara framkomlig, nämligen att den jordbrukare, som vill ha restitution av skatt, som han erlagt för bensin i sin jordbruksdrift, skulle själv få bevisa, hur mycket bensin han använt för detta ändamål. Man skulle sålunda lägga hela bevisbördan på honom. Då skulle man från det allmännas sida inte behöva någon särskilt vidlyftig kontrollapparat. Man finge naturligtvis uppställa vissa regler, som jordbrukaren hade att följa vid fullgörandet av sin beviskyldighet. Vad sedan gäller de bilar, som uteslutande användas i jordbruksdrift, skulle väl saken kunna ordnas ännu enklare. Man kunde väl giva dem något slag märke, med t. ex. en viss färg, som visade, att bilen ej fick begagnas vid färd på allmänna vägar utan uteslutande i jordbruket eller på dess enskilda vägnät. Så nog tror jag man kan säga att möjligheter finnas till nödig kontroll både beträffande bensinen och dessa bilar.

Utskottet påpekar nu, att lantbruksstyrelsen har frågan under övervägande. Men man vet ingenting om det resultat detta övervägande kan leda till, och det avser väl närmast endast frågan om bensinens användning inom jordbruket. Vad gäller användningen av bilar inom den rena jordbruksdriften, påpekar utskottet, att man icke skulle kunna tänka sig någon förändring annat än i samband med en förnyad prövning av hela automobilbeskattningen. När en sådan kan komma till stånd, är det väl dock ingen som nu vet något om. Jag fruktar därför att om det skulle gå så som utskottet har tänkt sig hela frågan försvinner i ett ganska avlägset fjärran. Men jag hoppas, att när frågan nu

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

faller i dag, den kommer att falla framåt, så att vi så snart som möjligt uppnå en förändring till det bättre.

Jag vill, herr talman, med dessa ord instämma i det yrkande, som framställts av herr Werner i Höjen.

Herr **Hagberg** i Malmö: Herr talman! Vi diskuterade förra året de nu behandlade frågorna mycket grundligt, och det kan därför synas föga angeläget att nu taga upp en lika omfattande överläggning. Under den hittills förda diskussionen har inte heller, såvitt jag kunnat förstå, något nytt framkommit utöver vad som gjordes gällande förra året, på ett undantag när, till vilket jag skall komma om ett ögonblick.

Dessförinnan skulle jag emellertid vilja säga ett par ord i anledning av herr Werners i Höjen anförande. Han menade, att man givetvis skall stödja rationaliseringssträvandena inom jordbruket. Ja, det är enligt min mening alldeles självklart, och jag föreställer mig, att alla här i kammaren skulle vilja medverka till beslut i en sådan riktning. Jag tror också, att riksdagen förra året tog ett mycket betydelsefullt steg i detta avseende — ett steg så betydelsefullt, att man kanske ännu inte kommit riktigt underfund med den verkliga innebörden av detsamma — nämligen då man avskaffade gummiringbeskattningen. De skattefria gummiringarna komma säkerligen att bli av stort värde för jordbruket. Jag fann häromdagen i en Skånetidning ett referat från ett av de stora betodlarmöten, som äga rum vid denna tid på året, vari man återgav en diskussion rörande denna fråga. Där anförde en mycket framstående representant för det skånska jordbruket, att enligt hans mening innebar borttagandet av gummiringsskatten ingenting mindre än en revolution inom den svenska modernäringen. Det är möjligt, att detta uttryck är något överdrivet, men jag tänker, att man om ett par år kanske finner, att det ligger något däri.

Nu framkomma här från skilda håll förslag, att man skall undantaga en eller annan grupp från fordonsbeskattningen eller från bensinbeskattningen. Det är klart, att man kan diskutera dessa frågor, men då reser sig genast det andra frågorna, att om man befriar en grupp från den ena eller den andra formen av beskattning, så måste givetvis dessa mistade belopp läggas på de alljämt skattskyldiga, om man fortfarande vill taga ut lika stor skatt från motorismen som för närvarande. Fråga är, om de fördelar man eventuellt vinner med en sådan undantagslagstiftning kunna motivera en dylik åtgärd.

Herr Werner i Höjen framhöll, att man får se till att inte 1938 års lagstiftning skapar en ny grupp av brottslingar. Han motiverade detta uttalande för ett par minuter sedan med ett fall från Värmland. Jag tror inte, att saken ligger till på det sättet, men man har anledning att misstänka, att, om man går in för en differentierad speciallagstiftning av så svåröverskådlig natur, som den herr Werner i Höjen skisserade, så kanske man får räkna med att ett helt nytt »brottslingsklientel» uppkommer här i landet.

Det har sagts — eller i varje fall antytts — att den beskattning, vi nu ha, i någon mån är utvecklingshämmande, att den reser vissa skrankor för en ur många synpunkter angelägen utveckling på motorismens område. Jag tror knappast det, ty tillgängliga siffror visa, att en dylik uppfattning näppeligen kan vara riktig. Jag har här i min hand uppgifter, som ådagalägga, att under januari månad i år såldes icke mindre än etthundra motorfordon om dagen i medeltal här i Sverige. Fortsätter utvecklingen i samma takt, kommer detta land att under loppet av år 1939 få icke mindre än omkring femtio tusen nya motorfordon. Man kan dock icke säga, att en skattelagstiftning, som medger en dylik ansvällning av motorfordonsbeståndet, är restriktiv.

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

Så kommer jag till det enligt min uppfattning nya momentet i dagens överläggning. Det framfördes i det korta anförande, som herr Gardell höll. Han pekade på de så kallade traktortågen. Jag vill mycket gärna understryka vad herr Gardell anförde. Jag tror, att i dessa traktortåg får jordbruket i sin hand ett medel, som blir av allra största betydelse för driften. Men dessa traktortågs ställning beträffande trafikfrågorna är ytterligt oklar. Att vissa säkerhetsfordringar måste ställas på dem vid landsvägstrafik är ju helt naturligt, men för närvarande är man beträffande deras godkännande för trafik tämligen prisgiven åt respektive besiktningsmäns rent personliga uppfattning. Det finns inga bestämmelser om hur bromsar och kopplingar skola vara inrättade o. s. v. En anordning, som godkännes på ett håll, blir underkänd på ett annat. Det är nödvändigt att skapa klarhet på detta område, och jag skulle gärna vilja rekommendera de motionärer, som i dag med sina framställningar visat intresse för dessa angelägenheter, att komma tillbaka nästa år med motioner avseende traktortågen. Här måste någonting göras, ty man kan inte låta frågorna förbli olösta.

Jag har, herr talman, ingenting att tillägga, utan jag inskränker mig till att hemställa om bifall till utskottets yrkande, som ju är enhälligt så när som på en kort reservation.

Herr Liedberg: Herr talman! Årets motionärer få ungefär samma tröst som vi fingo i fjol, nämligen rådet att komma igen framdeles. Jag och flera medmotionärer väckte då en motion, som i stort sett gick ut på samma sak som herr Werners i Höjen motion nr 310 i år. Utskottet uttalade då bland annat: »Frågan om skattelättnader för ifrågavarande slag av fordon bör därför tagas under övervägande först i samband med en förnyad prövning av frågan om automobilbeskattningen». Nu säger man, att detta förslag om befrielse från fordonsskatt för vissa slag av motorfordon anses icke praktiskt genomförbart, och man efterlyser några praktiska förslag. Nämn något som är praktiskt genomförbart — säger utskottets ärade herr ordförande — och vi kunna taga det under övervägande. Jag håller emellertid före, att den begränsning, som är uppdragen i årets motion, nr 310, och som jämväl upptogs i fjolårets motion, är praktiskt genomförbar, och jag håller före att om man säger, att vissa motorfordon endast få användas på en viss gård inom driftsenhetsområdet, är detta en begränsning, som kan hållas. Jag tror för min del icke, att kontrollen heller blir svår. Om man emellertid har olika uppfattningar förefaller det mig, att redan detta är ett tillräckligt skäl för en utredning på området. Det förefaller mig också, som om den erfarenhet, man vinner av gummiringsskattens borttagande, snart skall visa sig vara sådan, att ett avvaktande av ytterligare erfarenhet icke behöver uppehålla utredningen här. Utskottet har för övrigt varken i fjol eller i år i princip, såvitt jag förstått, gått mot de önskemål, som uttalats i dessa motioner i fjol och i år.

Om man ytterligare går in på frågan — utöver detta jordbrukets speciella önskemål om att icke beskattningen skall lägga hinder i vägen för jordbrukets maskinella rationalisering — kan det icke hjälpas, att man, precis som herr Wallén, kommer in på problemet om hela fordonsbeskattningens vara eller icke vara. Och jag får bekänna, att jag trots de argument, som framförts dels från utskottets sida och dels särskilt från herr Hagberg i Malmö både i fjol och i år, nog närmast lutar åt den uppfattningen, att fordonskatten är direkt utvecklingsfientlig. Jag skulle kanske kunna utan att uppehålla kammarens tid för mycket med detta problem klargöra min uppfattning genom att säga, att fordonsbeskattningen innebär faktiskt, att ett motorfordons nytta och användning icke blir beroende av att det finns och är disponibelt och användbart, utan

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

därpå, om det kan användas så mycket att det kan bära skatten. Detta innebär, såvitt jag förstår, ett förhållande, som direkt hämmar eller hindrar användningen av en befintlig nyttighet.

Det är också klart, att skulle man en gång komma in på den linjen, får man taga under allvarligt övervägande, att ett upphävande av fordonsskatten slår ett mycket stort hål i automobilskattebudgeten. I fjol nämnde man, vill jag minnas, 3 öre i ökad bensinskatt, om detta förslag skulle genomföras, och i år säger man, att det rör sig om 5 öres ökning. Vare härmed hur som helst, enbart dessa tal förefalla ge vid handen, att man snarast möjligt bör gå till en förnyad prövning av hela spørsmålet.

För dagen vill jag blott ha uttalat detta, och för dagen tror jag nog, att de skäl, som anförts för en viss betänksamhet från utskottets sida och för att ytterligare utredning krävs, äro så starka, att jag kan inskränka mig till att yrka bifall till motionen, nr 310, av herrar Werner i Höjen och Pettersson i Rosta.

Herr Sjögren: Det har nyss sagts, att någon representant för det skånska jordbruket hade uttalat, att gummiringskattens upphävande medfört en revolution för det skånska jordbruket. Det finns anledning säga, att samma uttalande mycket väl kan gälla även det mellansvenska jordbruket. Det gjordes ett verkligt stort tag, när riksdagen förliden vår upphävde gummiringskatten. Det har varit till utomordentligt stor fördel för mekaniseringen och rationalisering-
en inom jordbruket.

Man har nu framställt nya önskemål för att möjliggöra en fortsatt rationalisering, och jag kan för min del icke finna annat än att mycket av vad som framkommit i motionerna är värt det största beaktande. Från utskottets sida har påpekats, att det pågår en utredning inom lantbruksstyrelsen angående skattefrihet för bensin. Det är självfallet, att upphävandet av den ena eller andra formen av automobilbeskattningsobjekten kommer att medföra rätt stora förändringar beträffande de övriga formerna och att varje förändring därför måste föregås av en mycket noggrann utredning.

Det i motionen nr 310 framförda önskemålet om utredning rörande befrielse från fordonsskatt för de inom jordbruket använda billigare traktorerna synes mig vara särskilt väl motiverat. Anledningen till att jag här har begärt ordet har närmast varit, att jag velat påpeka, att man inom olika länsstyrelser härvidlag förfar på olika sätt. På vissa håll åläggas ägarna till dessa »epa»-traktorer med tillhörande lastvagnar skyldighet att betala fordonsskatt, på andra håll icke. Det förefaller mig emellertid vara nödvändigt att få till stånd enhetlighet härvidlag, vilken enhetlighet lämpligen torde bära åstadkommas på sådant sätt, att skatten upphäves på dessa fordon.

Med denna korta motivering, herr talman, ber jag att få yrka bifall till det i motionen II: 310 framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag vill endast påpeka, att från bevillningsutskottets sida föreligga inga principiella skäl för det avstyrkande av yrkandena i motionerna nr 309 och 310, som utskottet gjort. Utskottet har emellertid ställt sig på den linjen, att när de problem, som rests i årets motioner, förelågo redan i fjol i den utredning, som då prövades av riksdagen, och när motsvarande yrkanden då avvisades kanske framför allt därför att ingen kunde påvisa på vad sätt kontroll skulle kunna anordnas, så är det enligt utskottets mening nödvändigt att först samla litet erfarenhet om dessa ting, in-

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)
nan man företager förändringar i de förra året fattade besluten. Vi har ju hittills icke mer än ett halvt års erfarenhet av den nya lagstiftningens verkningar, och man borde väl få något litet längre tid på sig för att pröva dessa frågor.

Jag tror för min personliga del, att vi nog förr eller senare komma dithän, att vi måste söka oss fram på den vägen att bevilja undantag från bensinskatten, när det gäller jordbruket, d. v. s. för den bensin, som användes direkt för jordbruksändamål. Ingen har emellertid hittills — herr Liedberg må förlåta mig — vare sig i fjol eller i år kunnat anvisa någon praktisk utväg att lösa detta problem. I fjol hade vi ju uppe spörsmålet, huruvida en restitution skulle kunna ske kollektivt ungefär på samma sätt som för fiskarena, för vilka restitutionen överlämnas till fiskarens egna organisationer, men man fann icke den metoden lämplig. Även på jordbrukarhåll ställde man sig på den ståndpunkten, att restitutionen icke borde vara kollektiv d. v. s. gå till ett gemensamt ändamål, utan i stället borde vara individuell.

Man skall också i detta sammanhang komma ihåg, att detta problem gäller icke bara fiskarena och icke bara jordbrukarna, utan det gäller även ägarna till de massor av motorbåtar, som finnas, vilka givetvis icke heller i så fall skola betala skatt, eftersom båtarna ju icke slita landsvägarna.

Det är många sådana saker, som man i detta fall måste ha klarhet uti och som man bör få en smula ytterligare erfarenhet om, innan man begär utredning. Om man begär utredning, bör man väl först ha klart för sig, att det kan finnas möjlighet att komma fram till en lösning. Vi ha inom bevillningsutskottet icke kunnat finna, att frågan för närvarande ligger i det läget, och vi ha därför kommit till det resultatet, att vi, på samma sätt som skedde i fjol, böra avstyrka motionerna.

Jag ber, herr talman, att med anförande av dessa synpunkter få hemställa om bifall till utskottsförslaget.

Herr Liedberg: Herr talman! Eftersom herr Olsson i Gävle vände sig direkt till mig, må det tillåtas mig att svara honom, att om han hade behagat höra på vad jag sade, skulle han ha funnit, att jag icke alls talade om det spörsmål, beträffande vilket han vände sig emot mig, nämligen frågan om undantag från erläggande av bensinskatt. Jag talade om ett annat spörsmål, nämligen frågan om viss befrielse från fordonsskatt för jordbrukets del, men icke alls om frågan om befrielse från bensinskatt. Jag vet mycket väl, att det sistnämnda är ett starkt önskemål på många håll, och jag vet lika väl, att flera än jordbrukarna kunna framställa lika berättigade önskemål i det avseendet.

Jag har endast velat lämna herr Olsson i Gävle denna upplysning.

Herr Hagberg i Malmö: Herr talman! Herr Liedbergs senaste anförande visar ju, hur meningarna gå i sär i denna fråga. Det som herr Liedberg anser vara riktigt, finner en annan vara oriktigt, och inom det läger, där man nu yrkar på befrielse från skatt, kan man icke enas om vad befrielsen skall avse och efter vilka linjer den skall läggas. Det mest konsekventa uttalandet har gjorts av herr Wallén. Han har tagit steget fullt ut genom att påyrka, att fordonsskatten måtte avskaffas helt och hållet och att hela beskattningen skall läggas på konsumtionsartikeln. Det råder ingen som helst tvekan om att man på det sättet når, i varje fall, den teoretiska rättvisan. Jag undrar emellertid, om kammaren är beredd att följa ett så radikalt råd som detta, ty det innebär ju bland mycket annat, att man blir av med ungefär 35 miljoner kronor, och om man vill uttaga samma automobilbeskattning som nu, måste

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

man alltså lägga dessa 35 miljoner kronor på bensinen i stället. Det finns ingen annan utväg.

Man säger nu på sina håll, att det skulle vara till en så avsevärd fördel för jordbruket, om man bleve av med fordonsskatten, därför att man därigenom bleve i tillfälle att använda utrangerade bilar o. s. v. Det är naturligtvis riktigt, att man skulle få en sådan fördel, om man helt eller partiellt toge bort fordonsskatten, men genom den därav föranledda höjningen av bensinbeskattningen skulle naturligtvis jordbruket träffas på annat sätt och kanske väsentligt hårdare, enär alla dess transporter på vägarna komme att bli särdeles fördyrade jämfört med vad nu är fallet. Ty ingen ifrågasätter väl att undantaga jordbrukets transporter på själva vägarna från utgörande av vare sig fordons- eller bensinskatt.

Härtill kommer emellertid en annan omständighet, herr talman! En så avsevärd höjning av bensinskatten, som skulle bli följden av ett accepterande av herr Walléns i och för sig rätt logiska förslag, skulle innebära, att betydande delar av omnibustrafiken här i landet komme att slås sönder. Vad det i sin tur komme att innebära med hänsyn till kommunikationsmöjligheterna på landet förstår var och en.

Kanske till sist ännu ett påpekande borde göras. En höjning av bensinskatten i sådan omfattning som den här antydda skulle allra mest komma att träffa de glest befolkade bygderna, därför att där är bensinen ju redan nu dyr på grund av fraktförhållandena. Detta betyder alltså, att den del av befolkningen som mest tränger till ett utvidgat kommunikationsväsende, nämligen de människor, som bo i de glest befolkade trakterna, skulle allra hårdast komma att träffas av en sådan åtgärd. Det kan väl icke vara rimligt, att riksdagens andra kammare medverkar till en utveckling i dylik riktning.

Jag tillåter mig, herr talman, att vidhålla mitt yrkande om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Wallén: Herr talman! Jag vill bara med ett ord bemöta herr Hagbergs påstående, att kostnaderna för omnibustrafiken skulle komma att ökas så avsevärt genom mitt förslag. Det kan synas så vid första ögonkastet, men tränger man djupare in i frågan, skall man finna, såsom det har sagts mig från omnibusägarhåll, att det kommer att jämnas ut sig ganska bra. Man slipper nämligen då att betala en hög fordonsskatt för de reservvagnar, som man måste hålla till rätt stor procent av hela vagnparken och för vilka man nu får betala fullständig skatt, även om de icke användas mer än en och annan gång under sommaren. Däremot komma otvivelaktigt de åkare, som köra mycket med sina bilar med avlösning av chaufförerna, att drabbas av den höjda bensinskatten, men det är ju icke mer än rätt, att de, som använda sina bilar så intensivt, också få betala högre skatt.

För min del anser jag, att kravet på utredning är befogat. Det kan hända, att herr Hagberg i Malmö har rätt, men det kan också hända, att min sagesman har det. Det blir just vad utredningen skall visa.

Herr Liedberg: Herr talman! Herr Hagberg i Malmö säger, att om motionärernas önskemål biträdas, kommer omnibustrafiken att slås sönder. Det låter ju fruktansvärt. Och vidare talade han om de glest befolkade trakterna, som i all synnerhet skulle bli lidande. Jag får för min del säga, att förhölle det sig verkligen på det viset, skulle man över huvud taget icke våga vare sig röra vid eller resonera om detta spörsmål, men det återstår likväl, herr Hagberg, att bevisa riktigheten av hans påståenden. Om hans uppfattning vore riktig, så

Ang. ändringar i fråga om automobilbeskattningen. (Forts.)

inbillar jag mig, att redan förra årets bensinskattförhöjning skulle ha verkat katastrofalt för omnibustrafiken, men mig veterligen har så icke varit fallet.

Vidare vill jag framhålla en sak, som egentligen var vad som föranledde mig att begära ordet. Herr Hagberg i Malmö säger, att herrarna kunna ju icke enas om vad ni vilja ha — och så spelar han ut en, såvitt jag kan förstå, icke alltför djupgående meningsskiljaktighet mellan herr Olsson i Gävle och mig! Men han är väl inte motionär! När herrarna alltså icke veta vad de vilja, säger han, kan det väl icke vara lämpligt, att kammaren tar upp spörsmålet. Mig förefaller det emellertid, som om debatten både i fjol och i år har givit vid handen, att det föreligger mycket starka och såvitt man kan finna ganska väl motiverade önskemål på detta område, vilket borde leda till att kammaren åtminstone så småningom borde kunna besluta sig för att rekommendera en förnyad utredning. Jag kan icke finna, att detta är så mycket begärt. Även om man har den uppfattning, som herr Hagberg i Malmö här har deklarerat och som jag icke alls i och för sig vill kritisera, ehuru jag här en annan, tycker jag icke, att man skulle behöva vara så rädd för att rekommendera, att frågan tages upp till ny utredning för att få det övervägande, som tydligt är behövt.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr talmannen gav till en början propositioner beträffande utskottets hemställan, i vad anginge motionen II: 226, nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i berörda avseende dels ock på avslag därå samt bifall i stället till ifrågavarande motion; och blev utskottets hemställan i nu angiven del av kammaren bifallen.

Härefter gav herr talmannen propositioner i fråga om utskottets hemställan, i vad anginge motionen II: 309, nämligen dels på bifall till utskottets berörda hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till nämnda motion; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Slutligen gav herr talmannen propositioner beträffande utskottets hemställan, i vad anginge motionen II: 310, nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i ifrågavarande avseende dels ock på avslag därå samt bifall i stället till berörda motion; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Werner i Höjen begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 3, i vad angår motionen II: 310, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit motionen II: 310.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes likväl av herr Werner i Höjen, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 108 ja och 61 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan, i vad anginge motionen II: 310.

§ 15.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 154, angående anslag till nybyggnad för de militära högskolorna.

Denna proposition bordlades.

§ 16.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring i 11 § förordningen om automobils katt, och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 17.

Föredrogs vart efter annat bankoutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap m. m.;

nr 13, i anledning av väckt motion angående reglering av de s. k. korprals-tilläggen från Vadstena krigsmanshuskassa;

nr 14, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om medel för anordnande av hiss i riksbankens fastighet i Uppsala; samt

nr 15, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående inrättande av ett kassavalv inom riksbankshuset i Stockholm.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 18.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion angående fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 159, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Werner* i Höjen hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom, särskilt i vad avsåge konkursförvaltares rätt till arvoden ur konkursboets tillgångar.

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herr *Werner* i Höjen, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr *Werner* i Höjen: Herr talman! Med den föreliggande motionen har jag velat påtala vissa uppenbara missförhållanden, som nu råda å konkursförvaltningens område. Framför allt gäller detta storleken av de arvoden, som konkursförvaltare och i vissa fall även rättens ombudsman betinga sig ur konkursboets tillgångar, ofta efter mycket godtyckligt beräknade grunder. Den ena gången efter den andra nödgas man bevittna, hurusom konkursegendom på detta sätt systematiskt förintats och olyckliga människor fått vidkännas förluster, som kunnat undvikas eller göras mindre, därest kostnaderna för konkursutredningen icke uppslukat förefintliga tillgångar. Det är ett faktum, att uppdraget som konkursförvaltare är en mycket eftersökt uppgift och i reali-

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

teten blivit en mycket lukrativ affär. Gentemot utskottet vågar jag göra gällande, att 1921 års konkurslag i hithörande stycken icke givit det skydd, som därmed varit avsett. De rena godtyckligheter, som tidigare varit för handen, och som även konstaterades i propositionen till 1920 års riksdag, existera fortfarande i sådan omfattning, att en mycket stark rättsopinion ute i landet kräver en ändring. Erfarenheten visar nämligen, att konkursavvecklingen ofta drages ut i oändlighet, och att vid sidan av de egentliga arvodena förekomma extra debiteringar för s. k. extra kostnader, vilka förefalla att vara rena konstruktioner. Jag tillåter mig anföra några exempel på vad som kan förekomma.

Jag skall då först med några ord närmare redogöra för det i motionen omnämnda kvarnföretaget, vilket försattes i konkurs år 1933, men varöver slutredovisning först nu föreligger. Enligt konkursbouppteckningen utgjorde tillgångarna i företaget cirka kr. 115,500, därav endast kr. 120 upptagits såsom osäkra fordringar. Skulderna utgjorde sammanlagt kr. 175,500, därav kr. 89,700 prioriterade och kr. 85,800 oprioriterade. Aktiekapitalet och reservfonder voro helt förbrukade. Om man fråndrager de prioriterade skulderna från tillgångarna, skulle alltså cirka 26,000 kr. stått till borgenärernas förfogande. En till synes icke alls vidlyftig konkurs.

Vad skedde nu? Jo, ett antal fordringsägare enade sig om att lämna fullmakt till en därtill fullt kompetent person, vilken tidigare avvecklat ett flertal konkurser snabbt och på ett för intressenterna förmånligt sätt. Enligt framlagd plan skulle avvecklingen skett på en tidrymd av ett å två år och för en kostnad av högst 2,500 kr. Vid förvaltarevalet disponerade också den föreslagne över mer än en tredjedel av fordringsägarnas röster och betydligt över hälften av fordringsbeloppet. Då uppträdde bolagets verkställande direktör, såsom det uppgives efter påverkan av en av de större fordringsägarna i konkursen, och föreslog fordringsägaren i fråga samt en landsfiskal såsom förvaltare i konkursen. För att kunna genomföra förslaget måste dock härför disponeras mer än hälften av fordringsbeloppet. Detta ordnades på så sätt, att bolagsdirektören bevakade en oprioriterad lönefordran å 45,000 kr., ehuru denna fordran icke upptagits i bolagets böcker. Rättens ordförande gick med på två förvaltare, vilka sedan lyckats draga ut på konkursen i över fem år. I förvaltararvode begäres nu:

av fordringsägaren	kr. 4,438:—
» landsfiskalen	» 4,349:15
» rättens ombudsman	» 1,241:—
	<hr/>
	Summa kronor 10,028:15.

Det måste vara tydligt, att häri ligger något orimligt och för rättsmedvetandet upprörande. Jag kan icke undgå att göra den reflexionen, att utseendet av förvaltare i detta fall gjorts beroende av en intrig, och att rättens ombudsman icke synes hava fyllt sin uppgift — två framträdande fel, som jag anser vidlåda den nuvarande ordningen i betänklig grad.

Ett annat fall. För sex å sju år sedan måste ett ekonomiskt föreningsföretag underkastas rekonstruktion. Företaget i fråga utgjorde en centralorganisation för ett antal lokala föreningar, vilka intogo en viss ansvarighetsställning emot centralorganet. Då detta i egenskap av gäldenär saknade nödiga tillgångar, utkrävdes lokalföreningarnas ansvarighetsförbindelser, vilka, sedan deras betalningsskyldighet fastställts genom skiljedom till ett antal av tio stycken försattes i konkurs. Enda tillgång härvid var de enskilda medlemmarnas garantiförbindelser.

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

Utredningen och rekonstruktionen av föreningsföretaget hade tidigare anförtratts åt en advokat, vilken även blev förvaltare i konkurserna.

Jag skall här redogöra för hur resultatet av en enda av de tio konkurserna såg ut enligt ett sammandrag av den från advokaten och konkursförvaltaren avlämnade förvaltningsredogörelsen och slutredovisningen. Jag kan härvid börja med utgifterna:

protokoll och konkursdomarens kostnader etc.	kr.	69:63
rättens ombudsmans arvode	»	250:—
konkursförvaltarens arvode	»	490:—
bilskjuts	»	25:—
utbetalat till två andra jurister, vilka av konkursförvaltaren av outredd anledning anlåtats, sannolikt vid konkurssamman- träde, där han varit förhindrad närvara	»	450:—
		<hr/> Kronor 1,284:63.

Till denna kostnad å kr. 1,284:63 bör vidare läggas advokatens tidigare debiterade kr. 185:— för föreningens försättande i konkurs. Tillkommer sedan — man frestas säga — såsom en mera sekundär angelägenhet den fordran, som föranlett lokalavdelningens försättande i konkurs, kr. 3,730:50. Bevakande av krav i konkursen utgjorde alltså sammanlagt kr. 5,200:13. Till gäldandet av dessa bevakningar indrevos genom tvångsinkasseringar från föreningsmedlemmarna sammanlagt kr. 3,995:50.

I redovisningen över denna tvångsinkassering förekommer ytterligare nya debiteringar — alltså nya omkostnader för varje särskild redovisning — enligt följande uppställning:

hitföres förutnämnt arvode	kr.	1,284:63
härtill ytterligare kostnader för protokoll, resa etc.	»	100:54
rättegångskostnader för en obehövlig process om ett obetydligt belopp	»	125:—
vidare konkursförvaltarens inkassokostnader	»	464:—
		<hr/> Kronor 1,974:17.

Sistnämnda post, 464 kronor, avser ersättning till konkursförvaltaren för att upprätta och till landsfiskalen översända en förteckning över 58 betalnings-skyldiga personer, vilkas betalningsplikt tidigare fastställts genom skiljedoms-utslag. Posten utgör till ingen del arvode till landsfiskalen för hans inkasso-besvär.

Enligt landsfiskalens redovisning ha alltså nu inlutit kr. 3,995:50. Kostnaderna äro enligt ovannämnda uppställning uppe i kr. 1,974:17. Det skulle alltså återstå en behållning av kr. 2,021:33, varifrån skall avgå advokatens och konkursförvaltarens arvoden först för försättandet i konkurs kr. 185:— plus diverse småbelopp kr. 101:58. Härefter återstå till den egentliga fordringsägaren kr. 1,734:75, men då inga andra tillgångar förefunnos i konkursen, så uttog advokaten (konkursförvaltaren) kostnaderna för den föregående skiljedomen med kr. 880:50 och dessutom 10 kr. för en bevakningshandling. Alltså återstod av tillgångarna, kr. 3,995:50, endast kr. 844:25, som fordringsägaren erhöll. Kostnaderna i denna synnerligen enkla konkurs med en på grundval av skiljedom inkasserad tillgång på kr. 3,995:50 hava alltså utgjort kr. 3,151:25, därav rena arvodeskostnader inom konkursens ram på kr. 2,169:17.

Detta bedrövliga sorgespel utgör endast ett exempel av de tio konkurser,

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

som anhängiggjorts i samma ärende. Sammandraget hittills av de tio konkurserna ser för närvarande ut på följande sätt:

summa tillgångar i de tio konkurserna	kr. 34,617: 80
härav ha fordringsägarna erhållit	» 3,164: 63

alltså hava sammanlagda kostnaderna för dessa konkurser uppgått till	kr. 31,453: 17.
---	-----------------

90 procent av de inkasserade tillgångarna hava alltså åtgått i omkostnader. I dessa kostnader ingå då kostnaderna för skiljedomsförfarande för fastställande av fordringsbeloppen, kostnader för försättande i konkurs samt i några fall rättegångskostnader.

Med dessa exempel ur det verkliga livet, vilka ytterligare skulle kunna kompletteras — man skulle ju kunna bringa i erinran exempelvis sparbankskraschen för något år sedan, där en förvaltare debiterade konkursboet ett arvode på, om jag inte minns fel, 60,000 kronor — kan man ifrågasätta, om gällande lagbestämmelser äro tillfredsställande eller kräva en komplettering. En utredning om hur stor procent av konkursboens tillgångar, som förbrukas i utrednings- och förvaltarearvodet, skulle säkert ådagalägga, hur upprörande förhållandena i verkligheten äro. Om, såsom utskottet med bestämdhet hävdar, nu gällande lagbestämmelser skulle vara tillfyllest, så framträder dock en så uppenbar brist rörande tillämpningen och kontrollen, att man häri måste fastslå en uppenbar lucka i lagens konstruktion.

Övervakningen över konkurser åligger dels konkursdomaren dels ock rättens ombudsman. Med den arbetsbörda, som oftast åvilar domaren i landsortsdomsagorna, är det honom icke möjligt att utöva den granskning, som åligger honom, och han torde även sakna möjlighet att pröva skäligheten av anspråken. Den som här närmast skulle kunna fullgöra denna granskning är rättens ombudsman. I alltför många fall intager denne icke den fristående ställning eller besitter icke den kunskap och skärpa, som skulle kunna göra honom skickad för sin uppgift.

Då jag vågat gå till attack mot den slentrian och det godtycke, som nu utmärker området, har jag tänkt mig möjligheten av ändrade regler för utseende av förvaltare i konkurs, varvid större krav skulle ställas på konkursförvaltarens ansvarskänsla, arbetsförmåga och kunnighet, även om borgenärer-na måste frångas en viss del av sitt inflytande på valet. Vidare bör det tillses, att rättens ombudsman besitter den självständighet och den kunnighet, som hans grannliga ställning kräver, därvid det icke bör vara uteslutet att ställa honom till ansvar för uppenbara försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag. Jag har alltså tänkt mig en skärpt kontroll, som jag betraktar såsom fullständigt nödvändig, även om, såsom i viss mån skett beträffande förmynderskapsförvaltningen, ett visst permanent kontrollorgan måste inrättas.

Med de föredragna exemplen för ögonen hävdar jag bestämt, att en översyn av den nuvarande konkurslagen och dess tillämpning är i hög grad påkallad, och hemställer alltså om bifall till motionens yrkande om utredning rörande effektivare skydd för konkursegendom i berörda avseenden.

Herr Lundstedt: Herr talman! Jag har först att framföra en ursäkt till utskottets ärade vice ordförande, enär jag nu föregriper honom och tar till orda, innan han yttrat sig. Men det sker i tidsbesparande syfte, både med hänsyn till kammaren och honom själv. När han sedan har ordet, befinner han sig i läget att kunna slå två flugor i en smäll — ty fjäderlätta som flu-

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

gor måste väl våra yttranden, motionärens och mitt, väga gentemot det i övrigt kompakta utskottet.

Det ärende, som jag här intresserat mig för, skulle jag vilja formulera så: det angår frågan om stävjande av den stundom förekommande utplundringen av konkursboets egendom från konkursförvaltningens, inklusive rättens ombudsmans, sida.

Jag tror, att motionären verkligen är förtjänt av ett ärlig tack från kammarens och landets sida på grund av denna motion. Jag har ofta talat med erfarna domare om denna sak. De anse de rådande förhållandena vara alltför orimliga och utmanande mot rättskänslan. En domare sade mig helt nyligen, att han svårligen kunde tänka sig en lagreform, som vore mera av behovet påkallad än den som nu är i fråga.

Man trodde, att 1921 års konkurslag, d. v. s. den nu gällande konkurslagen, skulle medföra en förbättring av det ditintills rådande tillståndet. Hithörande bestämmelser formulerades faktiskt just i denna förhoppning. Man kan väl säga, att förhoppningen har svikits. På månget håll påstår man till och med, att läget är sämre än förut. Jag hänvisar nu först till de exempel, som motionären har anfört, dels i sin motion och dels från talarstolen i dag.

Jag behöver inte — motionären har förekommit mig — belysa saken med några siffror. Jag skall se den från en annan sida. Nyheten i den gällande lagen bestod bl. a. däri, att konkursarvodena skulle fastställas efter företeende av specificerad räkning på det arbete, som hade utförts. Detta har, torde man kunna säga, trots att bestämmelsen tillkommit i säkerhetssyfte, närmast lett till, att vederbörande ha utvecklat en fullkomlig virtuositet i konsten att skriva räkningar. En otalig mängd poster upptagas, och inte sällan bli de i hög grad övervärderade. Nu skall jag inte komma med några tunga siffror, jag vill endast belysa själva metoden. Antag att rättens ombudsman har att meddela ett trettiotal borgenärer, att jäv gjorts mot deras bevakningar. Sådana meddelanden kunna nu förvisso ombesörjas av ett enkelt biträde inom en timme, kanske en halv timme. Låt oss emellertid för att vara på säkra sidan säga en timme. Portot drar omkring 3 till 4 kronor. Det kan nu hända, att man i räkningen kan få se de 30 meddelandena upptagna till 1 krona per styck. Detta gör 30 kronor i stället för t. ex. 6. Alltså en ökning med 400 %! Inte sällan ser man posterna dubblerade i räkningen, naturligtvis inte öppet. En affärsman har t. ex. råkat i konkurs. Förvaltaren upptar då i räkningen dels posten »Upprättande av konkursbouppteckning» så och så mycket, dels också i annat sammanhang längre fram följande post: »Inventering av lagret» så och så mycket; och dock har han näppeligen kunnat göra bouppteckningen utan att därvid ha inventerat lagret. Stundom, men ingalunda alltid, upptäckes skojet.

Det finns många sådana där skojiga poster i dessa specificerade räkningar, som ofta kunna uppgå till flera foliosidor. När t. ex. rättens ombudsman har uttömt sin fantasikraft på posternas mångfald, kan det hända, att han såsom näst sista post — för att vara på den säkra sidan, alldenstund han inte är riktigt nöjd med den eljest uppkomna summan — uppför t. ex. ett belopp på 50, 100, 150 eller 200 kronor för »Fortlöpande övervakning samt allt övrigt med konkursen förenat arbete och ansvar», och till slut kommer så möjligen som sista post: »För uppsättande av denna räkning» 5 à 10 kronor, visserligen ett mindre belopp men likväl ganska signifikativt för tendensen. Visserligen tror jag icke, att rätten skulle godkänna en dylik post. Men säkerligen slinka åtskilliga orimligheter med i godkännandet.

Nu måste jag emellertid erkänna, att jag icke själv har granskat hithörande

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

primärmaterial utan att jag bygger på informationer av skilda domare. Man torde också ha rätt att lita på vad en domare säger i dessa ting under den tid, han ännu utövar sitt ämbete och sålunda kan tala omedelbart på grund av sin erfarenhet, låt vara att hans informationer icke meddelats under ämbetsansvar. Det finns sålunda ingen anledning tro, att dessa domare för mig skulle ha överdrivit förhållandena. Jag kan tillägga, att jag själv varit rättens ombudsman i åtskilliga konkurser, nämligen när jag tjänstgjorde såsom notarie i domsaga, och då fick jag se ännu värre förhållanden än dem, herr Werner i Höjen kunnat peka på i sina framställningar. Jag vill minnas — kanske jag misstar mig — att tillgångarna i boet inte behövde uppgå till mer än omkring 2,000 kronor, för att detta skulle kunna rendera rättens ombudsman 200 kronor och vardera av länsmännen 300 kronor. Det betydde alltså 800 kronor i rent personliga förvaltningsomkostnader för ett konkursbo på 2,000 kronor.

Jag vågar därför så mycket mindre säga, att förhållandena numera blivit försämrade och att det inte på vissa håll har inträtt förbättringar efter 1921 års konkurslag. Jag säger endast, att *enligt de informationer jag nu har* förhåller det sig så, att *mångenstädes* har läget faktiskt förvärrats. Jag säger alltså, att om jag blivit riktigt informerad i detta ämne, framträder här ofta ett oskick, som bör stävjas, om det är möjligt att stävja detsamma. Det är ju en bild av särskilt osympatiskt slag, som vi här se framför oss. När en olycklig människa har råkat i konkurs, ter det sig ofta, som om vissa personer som gamar störtade sig över sitt byte för att till det yttersta gagna på gäldenärens ekonomiska olycka. Jag är säkerligen inte den ende, som vid åtskilliga tillfällen haft detta hemska intryck av mina medmänniskors handlingssätt.

Kan man då säga, att det på lagstiftningens väg är omöjligt att åstadkomma någon förbättring? Jag tror icke, att man verkligen har förmått påvisa detta. Att det är förenat med mycket stora svårigheter att få en rätsida på denna sak, det är visserligen obestriddt. Men jag förlikar mig likväl inte gärna med utskottets negativa hållning. Motionären har ju icke begärt mer än en utredning, och man kan svårligen på förhand säga, att en dylik utredning måste utmynna i ett konstaterande av problemets olöslighet.

Jag har inte något genomtänkt förslag att så här stante pede komma med. Motionären själv framförde vissa synpunkter, som förefalla mig värda beaktande tillsvidare. För egen del skulle jag vilja säga, att jag tror åtskilligt skulle vara vunnet, redan om man hävde intressegemenskapen i arvodeshänseende mellan rättens ombudsman och förvaltaren. Detta skulle åstadkommas, om man inrättade en fast befattning som rättens ombudsman med fixerad årslön, stundom kombinerad med annan befattning — detta skulle inte vara erforderligt t. ex. i Stockholm och Göteborg, men på åtskilliga orter skulle befattningen kunna kombineras med annan tjänst — och stundom kanske man skulle kunna inrätta en gemensam ombudsmannabefattning för åtskilliga domsagor. Lönen skulle då utgå av allmänna medel, men återtagas genom viss stämpelbeläggning i konkurserna. En sådan anordning förutsätter vissa statistiska beräkningar, så att staten på detta sätt kunde tillnärmelsevis få sina förskottsutgifter ersatta. — En sådan ombudsman skulle i varje fall yttra sig om det arvodesbelopp, som begäres av förvaltaren. Det skall han visserligen göra även under nuvarande förhållanden, men skillnaden är den, att beloppet, såsom jag uppskisserat saken, icke kommer att sättas i relation till vad rättens ombudsman tänker hugga för sig för sin egen del. Därigenom blir han mera kritisk mot förvaltarens räkning.

Om nu en sådan väg — jag medger att den är förenad med mycket stora

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

svårigheter på grund av att det icke är så lätt att ruta in landet med hänsyn till dessa ombudsmannatjänster — är tänkbar, är den en möjlighet värd att pröva. Är den antydda vägen åter inte gångbar, får man kanske reflektera över att finna en mera revolutionerande lösning av problemet. Såsom en sådan lösning kunde kanske tänkas en fixering i tabeller för maximiberäkning av arvodena efter viss fallande procent av tillgångarna, vilka åter i sin tur måste grupperas. Detta bleve då genomsnittsregeln. I *bevisliga* undantagsfall finge sedan arvodena höjas.

Jag ber att man inte ville fatta dessa nu endast skisserade högst vaga linjer såsom bestämda ståndpunkter ifrån min sida. Jag har endast velat påvisa, att möjligheter synas föreligga, som man inte a priori kan avvisa. Säkerligen äro också andra möjligheter tänkbara förutom dem, som nu ha antytts från min och motionärens sida. Här finns sålunda uppgifter för en sakkunnigundersökning, och det är därför, herr talman, som jag instämmer i herr Werners yrkande.

Herr andre vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Bergquist: Herr Werner i Höjen målade en mycket mörk bild av det nuvarande tillståndet på konkursrättens område genom att åberopa åtskilliga exempel från levande livet, och herr Lundstedt underströk i mera allmänna ordalag riktigheten av de synpunkter, som herr Werner i Höjen har gjort sig till tolk för.

Jag kan givetvis inte bestrida riktigheten av de exempel, som herr Werner här åberopade. Jag tar för givet, att de äro alldeles riktiga. Men det är naturligtvis alldeles omöjligt att bilda sig någon uppfattning om vad dessa exempel i verkligheten innebära, om man inte känner till alla omständigheterna i saken. Jag vill med detta visst inte säga, att allting är bra som det är på detta område. Ingen människa, som har någon erfarenhet på området kan bestrida, att här har förekommit och säkerligen fortfarande förekommer en del missförhållanden, då det gällt att fastställa arvoden för konkursavveckling och arvodeskostnaderna för dylika avvecklingar stiga ofta upp till belopp, som verka ganska avskräckande. Min uppfattning är emellertid, att i den mån det förekommer sådana missförhållanden beror detta inte på bristfällighet i den nuvarande lagstiftningen utan på en bristfällig tillämpning av lagens föreskrifter.

Innan vi fingo vår nuvarande konkurslagstiftning år 1921, föregicks denna av mycket långvariga förarbeten, och huvudfrågan under dessa förarbeten var just vad man skulle göra för att åstadkomma en snabb avveckling av konkurserna och en billigare konkursutredning. Man undersökte den ena vägen efter den andra, och efter mycken möda och många bakslag kom man fram till de regler, som äro innefattade i vår nuvarande konkurslag. Den bygger ju då det gäller kostnader och dylikt i huvudsak på den principen, att det finns två parter i en konkurs, som ha det största intresset av att utredningen sker snabbt och billigt. Det är å ena sidan konkursgäldenären, vars tillgångar tas i anspråk för att tillfredsställa borgenärerna, å andra sidan fordringsägarna, som skola göra sig betalda ur konkursmassan. Det är alltså dessa två parter, som i första hand ha att se till, att kontroll utövas över hur konkursavvecklingen sker.

I vår nuvarande konkurslag har man också en mängd bestämmelser, som syfta till att konkursutredningen skall ske mycket snabbt och att den inte skall bli dyrbarare än som är nödvändigt. Först och främst är det fastställt.

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

att i regel icke mer än en konkursförvaltare får utses. Det är endast under alldeles särskilda omständigheter, som det kan få utses två förvaltare, såsom i det fall, då konkursgäldenären drivit två helt skilda näringsfång, t. ex. lantbruk och någon fabriksrörelse. I sådana fall kan det behövas en förvaltare för vardera näringsgrenen. Det är enligt min mening en felaktig tillämpning av konkurslagen, om det såsom herr Werner uppgav förekommit, att det i en liten enkel konkurs utsetts två förvaltare. Detta står i strid mot lagens bestämmelser.

Nu förhåller det sig ju så, att konkursdomaren i regel inte har något avgörande över vem som skall vara förvaltare, utan i detta avseende har man i första hand lagt ansvaret på fordringsägarna. Det är fordringsägarna, de som skola ha betalt ur konkursen, som själva ha att välja förvaltare. Konkursdomaren har endast den befogenheten, att om han finner den av borgenärerna valde förvaltaren icke vara lämplig, kan han vägra godkänna denne och utse en annan till förvaltare. Dessutom har man skapat ett kontrollorgan över förvaltaren, nämligen rättens ombudsman, som konkursdomaren har att utse och vilken hela tiden skall följa förvaltningen och till vilken konkursförvaltaren är skyldig att halvårsvis avge rapporter över hur avvecklingen fortskrider. Det är alltså en rättens förtroendeman, som vakar över att allt går till som det skall. Slutligen har konkursdomaren själv övervakningsplikt i fråga om konkursavvecklingen.

Utöver dessa organ kan det även tillskapas särskilda organ. Fordringsägarna kunna nämligen få utse ett slags god man, en granskningsman, som skall följa förvaltarens arbete och se till, att det skötes ordentligt. Även en minoritet bland fordringsägarna kan få utse en dylik god man. När det alltså gäller kontroll av att konkursavvecklingen sker så snabbt som möjligt har lagstiftningen gått så långt som gärna är möjligt.

Jag tror att klagomålen i allmänhet inte gälla, att konkursavvecklingen tar så lång tid i anspråk utan i huvudsak att den blir alltför dyrbar och att en alltför stor del av de tillgångar, som finnas i konkursen, gå åt endast för att betala själva förvaltningskostnaderna. Man fäster sig då särskilt vid att i små konkurser en mycket stor procent av boets tillgångar gå åt just för att bestrida konkurskostnaderna. Nu får man i detta sammanhang komma ihåg, att det är ett ganska omfattande arbete för en person att ha hand om en annan människas hela förmögenhetsförvaltning, realisera tillgångarna, som ofta nog kan vara svårt, ibland fortsätta rörelsen en tid och så dela ut tillgångarna till dem som ha rätt därtill. Även om arvodesbeloppen ibland förefalla höga, kan man därför inte alltid påstå, att de äro oskälliga.

I lagstiftningen har man emellertid också sökt tillse, att man får en så grundlig prövning av arvodesfrågan som möjligt. Det skall som herr Lundstedt nämnde lämnas räkning på allt, som konkursförvaltaren och rättens ombudsman ha gjort i konkursen. Förvaltaren skall ange varje åtgärd och hur mycket han debiterat för denna. Det är alldeles riktigt, som herr Lundstedt nämnde, att man kan få se ganska underliga ting i dessa preciserade räkningar. Detta är saker, som de fastställande myndigheterna böra slå ned på och rensa bort. Det är dock tio gånger större möjlighet till kontroll, om man har en noggrann uppgift över alla åtgärder som vidtagits och vad vederbörande debiterat för dem än om det debiteras en klumpsumma, som man skall pröva. Jag har den erfarenheten, att detta system med preciserade arvodesräkningar underlättar högst väsentligt domstolarnas prövningsmöjlighet. Denna förvaltarens preciserade räkning prövas icke utan vidare av konkursdomaren eller domstolen utan granskas i första hand av rättens ombudsman, som har att se till, om den

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.

(Forts.)

kan anses skäligen. Därefter, innan frågan kommer till rättens prövning, under rättas konkursgäldenären och varje fordringsägare i konkursen genom särskild skrivelse från konkursdomaren om att den och den dagen förekommer arvodesfrågan till prövning vid rådhusrätten eller häradsrätten. I denna underrättelse anges också, hur mycket förvaltaren har begärt och hur mycket som rättens ombudsman har begärt. Varje borgenär och varje gäldenär får alltså i god tid besked om vad det gäller och har möjlighet att till rätten insända eller vid rätten anföra sina anmärkningar mot arvodeskraven. De behöva inte komma personligen tillstädes vid rätten utan kunna skicka in skrivelser till domstolen och anmärka på de poster, de anse vara oskäligen. De två intresserade parterna, konkursgäldenären och fordringsägarna, ha alltså fullständiga möjligheter att bevaka sina intressen och göra sina synpunkter gällande hos rätten. Efter hela denna ceremoni prövar slutligen domstolen vad arvodet skall bli, och domstolen är skyldig att pröva om beloppet är skäligen, även om det icke kommit någon som helst anmärkning från fordringsägarna eller konkursgäldenären. Den skall själv se till, att det begärda beloppet är skäligen.

Jag måste ju säga — jag har också en viss erfarenhet på detta område — att denna prövning är mycket svår trots dessa preciserade räkningar, därför att man å ena sidan skall se till, att några oskäligen belopp icke utgå och å andra sidan sörja för att de som nedlagt arbete på konkursförvaltningen få en skäligen ersättning för vad de utträttat. Det är sannerligen inte så lätt att alltid träffa det riktiga. Men jag tror, att domstolarna i allmänhet försöka ordentligt gå igenom dessa specificerade räkningar och med ledning av dem bilda sig ett omdöme om vad konkursförvaltaren och rättens ombudsman ha utträttat och därefter fastställa ett skäligen arvode. Min uppfattning är alltså, att den nuvarande lagstiftningen ger så stora möjligheter för domaren att granska och nagelfara de räkningar, som avgivits av konkursförvaltaren, att man ej kan komma mycket längre på lagstiftningens väg. Det är egentligen förvånansvärt, hur litet de närmast intresserade parterna, konkursgäldenären och fordringsägarna i konkursen bryr sig om om denna sak, när en person har råkat i konkurs. Det är ganska sällan, man får in anmärkningar mot en arvodesräkning, även om man själv tycker, att en räkning är synnerligen pepprad. Man bryr sig ej om att i rätten framställa några anmärkningar, och det är ej ovanligt, att domstolarna, utan att det kommit in några anmärkningar, själva reagera mot de begärda beloppen och sätta ned arvodena.

Nu är frågan: kan man komma längre på lagstiftningens väg, än vad vi redan gjort? Här har både av herrar Werner i Höjen och Lundstedt lagts fram en del förslag — ja, det vill jag ej kalla dem — men en del tankar, som äro värda övervägande. Herr Werner hade den tanken, att man skulle gå ifrån det nuvarande systemet, att konkursförvaltaren utses av fordringsägarna, och i stället låta konkursdomarna utse konkursförvaltare. Domaren har emellertid den möjligheten redan nu, nämligen om den man, som fordringsägarna utsett till förvaltare, ej anses lämpligen. Då kan konkursdomaren vägra att godkänna honom såsom förvaltare, och syftet med herr Werners i Höjen förslag var ju, att man skulle få en mera ansvarskännande konkursförvaltare, än vad man nu har. Jag tror inte, att man kan komma mycket längre på den vägen.

Sedan voro både herr Werner i Höjen och herr Lundstedt inne på tanken, att man skulle skapa några fasta kontrollorgan. Herr Lundstedt tänkte sig en rättens ombudsman, som skulle sitta år efter år mot ett fixt arvode. Jag tror, som herr Lundstedt själv också tycktes göra, att åtskilliga svårigheter äro förbundna med att tillgripa en sådan utväg. Man kan ej tillsätta en rättens ombudsman för ett alltför stort område. Han skall dock vara i stånd att följa av-

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

vecklingen av ett konkursbo på ganska nära håll och stå rätt mycket till förfogande för rådlägningar. Det är vidare mycket svårt att fastställa ett fixt årsarvode för rättens ombudsman. Konkursernas antal växla ju med konjunkturen, och även i en stor domsaga och i större städer har man det ena året ett fåtal konkurser och det andra året ett stort antal. Det blir därför ett mycket orättvist system att bestämma ett fast arvode till rättens ombudsman. Det skulle bli mycket svårt att fixera ett dylikt arvode, och jag är ej heller övertygad om att det skulle i det stora hela bli billigare för konkursboen, om man skapade ett dylikt organ, som allestädes skulle finnas, även om det ej behövdes. Det är i stället ganska troligt, att detta system skulle draga minst lika stora kostnader som det nuvarande.

Jag tror alltså för min del som sagt, att man ej kan komma mycket längre på lagstiftningens väg, men jag tror däremot, att man kan gå längre i fråga om att tillämpa lagen i den rätta andan, än vad som för närvarande sker. Man kan icke gärna säga — där delar jag ej herr Lundstedts uppfattning — att det är lika dåligt ställt nu som under den tid, då den gamla konkurslagen gällde. Min erfarenhet säger i stället, att det blivit betydligt bättre förhållanden efter den nya konkurslagens tillkomst, än vad det var tidigare. Men man kan nog här uttala den förhoppningen, att en striktare tillämpning av konkurslagen skall komma till stånd och att detta skall leda till ännu bättre resultat. Jag tror, att man på den vägen vinner mer, än vad man kan göra genom att försöka att ytterligare gå fram på lagstiftningens väg.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Werner i Höjen: Herr talman! Av utskottets ärade vice ordförandes anförande kan man ju få den uppfattningen, att de nuvarande lagbestämmelserna äro fullständiga och betryggande. Man måste dock inför de exempel, som jag här dragit fram i kammaren, fråga sig, om ej en lagstiftning, som i tillämpningen kan lämna utrymme åt sådana uppenbara godtyckligheter och missförhållanden, i någon mån eller i visst avseende måste vara bristfällig och felaktig.

Jag har i mitt första anförande något berört frågan om tillsättande av dels konkursförvaltare och dels rättens ombudsman. Det är väl ett allbekant faktum, att rättens ombudsman i många fall står i visst förhållande till konkursförvaltaren och ej intar en självständig ställning, att han ej har den känsla av ansvar, som han borde ha såsom bevakare av borgenärernas och konkursintressenternas rätt. Man måste också säga sig, att i de fall, då samhället på grund av gällande lag fråntar den enskilde dispositionsrätten över hans egendom, det måste vara samhällets plikt att se till, att den enskildes rätt och intresse bevakas och försvaras, så att han ej utsättes för det godtycke, som här, vilket ej kan bestridas, förekommit.

Jag har velat bringa detta inför riksdagen, och jag har gjort det därför, att det ute i landet bildats en verklig opinion, då man gång efter annan upprörts över de rena rättsövergrepp som skett, ej minst på grund av bristande tillämpning av gällande lag. Men om nu ej domaren eller rättens ombudsman fullgöra sina skyldigheter, så vågar jag ifrågasätta, om även riksdagens justitieombudsman känner sig förhindrad att övervaka, vad som härvidlag i verkligheten sker. Frågan är av en sådan vikt och av en sådan omfattning samt så stötande för rättskänslan, att jag känt mig manad att med dessa ord understryka vikten av att, om nu gällande rättsregler kunna anses tillfredsställande, samhället och de, som ha att övervaka lagarna, se till, att dessa efterlevas och tillämpas.

Aug. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

Med dessa ord ber jag, herr talman, än en gång att få yrka bifall till motionens yrkande om utredning.

Herr Lindqvist: Herr talman! Vad som behöfts sägas från utskottets sida, har redan sagts av utskottets vice ordförande, och det är ej mycket att tillägga. Men när den ärade motionären nu efterlyst ingripande från riksdagens justitieombudsman, vill jag meddela att vid den granskning av justitieombudsmannens verksamhet, som första lagutskottet utfört, ha vi funnit, att han vid flera tillfällen har ägnat synnerlig uppmärksamhet just åt denna fråga, och jag skulle tro, att herr Werners motion och den debatt, som den framkallat, väl komma att verka dithän, att justitieombudsmannen kommer att ännu kraftigare ingripa här för att se, om några fel blivit begångna.

Jag tillät mig vid behandlingen av detta ärende i utskottet skicka en lapp till motionären, på vilken jag skrivit, att han borde anmäla dessa missförhållanden för justitieombudsmannen. Jag tror, att om det förekommit så uppenbara felaktigheter och en så oriktig tillämpning av lagen, som det här i en del fall synes ha skett, då bör man se till att få rättelse, och det har man möjlighet att få genom en hänvändelse till riksdagens justitieombudsman.

När jag nu har ordet, vill jag ej underlåta att säga, att jag fann herr Lundstedts anförande i vissa delar litet svårförståeligt. När herr Lundstedt säger, att han talat med flera erfarna domare, som i hög grad kritiserat den nuvarande lagstiftningen, så förvånar det mig, att de kunna göra detta, när de veta, vilken uppgift domarna ha i fråga om tillämpningen av denna lag. Den egna erfarenhet, som herr Lundstedt hade om de höga arvodena, avsåg ju den tid, då den nuvarande lagstiftningen ännu ej fanns.

Vid behandlingen inom utskottet återgav motionären, vad han framlagt i sin motion, och han försökte där skissera upp nya möjligheter för att få rättvisa på denna sak, men vi kunde icke bli övertygade om att det var lämpligt att skriva till Kungl. Maj:t. Man bör nämligen icke skriva till Kungl. Maj:t utan att något veta, vad man skriver om. Det kan eljest gå så, som det gick med en skrivelse, som Konungen i föl fick från riksdagen och som var mycket oklar. Det föranledde Kungl. Maj:t att fråga dem, som voro närmast berörda av saken, vilka önskemål de hade och vad de ville vinna. Om riksdagen skriver till Kungl. Maj:t, bör ju riksdagen ha någorlunda klart för sig, vad den vill.

Jag har fått den bestämda uppfattningen, att som saken ligger till, kunna vi ej göra annat än bifalla utskottets förslag. Men om det vid en annan riksdag kommer en motion, där frågan behandlas på ett annat sätt, än motionären här gjort, då kan frågan tagas upp på nytt. Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag skall be att till protokollet få yttra några ord som komplettering av vad herrar Werner i Höjen och Lundstedt anför.

Det senaste året jag var aktiv tidningsman, uppvaktades jag i ett par fall av personer, som enligt deras förmenande blivit oriktigt behandlade i en konkurs. Personerna voro för mig kända. I ena fallet var det en affärsman i Uppland, som var känd i vida kretsar. Detta gjorde, att jag ej hade någon anledning att tvivla på de siffror, de angävo. Dessa voro kort sagt upprörande. Sedan jag tillfrågat en god vän bland advokaterna här i Stockholm eller rättare sagt en saksförare, som sysslat med sådana saker, ställde jag till den ena av dem den frågan, om han ej hade observerat möjligheten att påtala de

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

arvodeskrav, som ställdes. Då sade han: vad tjänar det till, det vet man väl ändå, att när det kommer till kritan, så hålla herrar jurister varandra om ryggen, och skulle jag möjligen lyckas få en liten putsning på den levererade räkningen, så hade det knappast varit värt besväret. Jag kan naturligtvis ej avgöra, om detta var riktigt. Men bara förefintligheten av en sådan uppfattning hos allmänheten — och jag tror att den är för handen i mycket vida kretsar, alldeles bortsett från den sociala ställning eller den politiska uppfattning man har — är en anklagelse, kanske ej mot lagen men, låt mig säga, mot dem som handha lagen.

Nu har utskottet, såvitt jag rätt läst dess utlåtande, i *sak* givit motionären rätt, att det förekommer missförhållanden och att de böra rättas till. Men utskottet hävdar, att man ej kan komma längre med *lagändring*. Jag är ej man att kunna yttra mig om den saken, men efter herr Bergquists anförande synes det mig vara skäl givna för en sådan ståndpunkt. Jag anser dock, att andra kammaren ej bör skilja sig från ärendet bara med detta uttalande, ty saken är så pass allvarlig och det klientel, det här gäller, är tyvärr, särskilt under kristider, så brett och står i en sådan ställning, att det kan ha rätt att begära rättelse.

Vilken väg kan då vara framkomlig? Det finns en förening av stadsdomare, som sammanträder regelbundet. Såvitt jag kan erinra mig av de referat, jag läst från deras sammanträden — det har åtminstone slagit mig ett par gånger — ha vid dessa behandlats frågor berörande domarverksamheten. Jag skulle vilja vädja till dem, som ha möjlighet att framföra denna sak, att de på kommande sammanträden — den opinion som här kommit till uttryck är ej att negligera — ville taga upp till behandling den frågan, om domarna ej kunna se till, att lagen bättre *efterlevs*, än vad nu är fallet. Det förefaller mig, att den debatt, som här förts, borde vara tillräcklig anledning för domarna, både lands- och stadsdomarna, att vid lämpligt tillfälle taga upp denna sak. Det kan ej vara i domarnas intresse, att man ute i landet har den uppfattningen, att de ej ordentligt hålla efter de arvodeshajar — det är ett bland allmänheten tämligen använt uttryck — som operera i konkurser, och det bör ej heller vara i deras intresse, att anklagelser kunna framkomma i kammaren av slag som här skett och att det gives belägg för dem med exempel, utan att de göra något för att få rättelse till stånd.

Då jag kommer att rösta för utskottets förslag gör jag det således i den förhoppningen, att de sammanslutningar av domare som finnas skola taga upp saken och föra vidare den opinion, som finnes bland allmänheten och som framförts här i kammaren. Jag tror, att det är nödvändigt, ty, alldeles bortsett från de personliga erfarenheter man kan ha, kommer här tid efter annan fram i pressen fall, som ej äro rekommenderande vare sig för lagen eller för dess handhavare.

Herr Lundstedt: Herr talman! Herr Lindqvist sade sig hava svårt att förstå, att jag på av mig angivet sätt blivit informerad av domare. Han förmenade tydligen, att om domarna bara hade fullgjort sin plikt, skulle några anmärkningar emot lagen ej ha kommit i fråga. Jag tycker, att den konklusionen är ganska långsökt. Den närmast till hands liggande konklusionen synes mig vara den, att, om en domare, som har erfarenhet i dessa ting från sin ämbetsutövning, menar, att man trots den nya lagen ej kan komma till tillfredsställande resultat, då tyder detta på, att lagen *icke är* fullt tillfredsställande. Saken är helt enkelt den, att en domare, som ser en av rättens ombudsman tillstyrkt räkning på många foliosidor och med en mängd olika

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.

(Forts.)

poster, ej kan ingå i en inkvisitorisk undersökning om hur det närmare förhåller sig. Han har ju en helt annan huvuduppgift än att inkvisitoriskt granska räkningar, uppgjorda av virtuoser på detta område. Situationen bleve visserligen en annan om det i lagen förutsatta samspelet mellan domaren å ena samt borgenärerna och gäldenären å andra sidan äger rum. Om dessa framställde sina anmärkningar, vore det betydligt lättare för domaren att taga upp saken. Men detta sker ej. Första lagutskottets vice ordförande har själv medgivit, och det står också att läsa i utskottsutlåtandet, att nämnda intressenter i mycket ringa utsträckning bevaka sina ifrågavarande intressen.

Jag skulle inte nu ha tagit till orda, om inte vad herr Lindqvist sagt uppfordrat mig därtill. Men när jag ändå har ordet, vill jag ytterligare förbygga en del missförstånd.

Jag är mycket rädd för att komma med överdrifter och om jag har anledning befara, att mina uttalanden kunna uppfattas såsom överdrifter, är jag mycket angelägen att efteråt söka neutralisera dem. Jag tror emellertid inte, att jag i detta fall har gjort mig skyldig till några överdrifter. Jag har sagt, att jag icke själv har någon egen erfarenhet av hur det numera förhåller sig med dessa saker, men att jag har blivit informerad därom av erfarna domare. Dessa ha anförtrott mig, att flerstädes ute i landet — vederbörande ha inte blott talat om sina egna domsagor utan också om sina kollegers inom andra domsagor erfarenhet, och de ha även haft andra specialkunskaper på detta område — har den nya lagen inte medfört någon förbättring, utan snarare rentav åstadkommit försämring. Vidare har jag sagt, att min egen erfarenhet från den gamla tiden är så ryslig, att den icke ens täcktes av herr Werners exempel. Jag har däremot inte kunnat åberopa mig på min egen erfarenhet efter den nya lagens tillkomst, därför att jag saknar sådan.

Jag tillåter mig vidare påpeka gentemot utskottets ärade vice ordförande, att när jag skisserade denna linje beträffande viss lön åt rättens ombudsman, menade jag naturligtvis, att förutsättningen skulle vara, att rättens ombudsman icke sammanlagt finge större ersättning än vad han efter verklig skälighetsberäkning skulle ha erhållit för de olika konkurserna. Vissa generaliseringar måste göras med statistikens hjälp. Det borde vidare ske en omreglering, exempelvis vart tionde år, likaledes med hjälp av statistiska beräkningar. Stämpelinkomsterna från konkurserna komme väl inte att på öret stämma med statens löneutgifter, men jag förmodar, att det skulle gå något så när ihop. Och det vore väl för övrigt kanske inte för mycket begärt, att staten, med hänsyn till dess intresse av att få de olidliga förhållandena på detta område undanröjda, stode en viss mindre ekonomisk risk.

Till sist måste jag säga, att jag minst av allt är i stånd att förstå herr Lindqvists skäl för att icke biträda herr Werners och mitt yrkande, när herr Lindqvist säger, att motionärens önskemål icke är tillräckligt preciserat i motionen. Man begär ju här en utredning, och det är väl klart nog vad man vill ha utrett. Det vore för mycket att begära, att en lekman i detta juridiskt och lagtekniskt oerhört svåra ämne skulle framlägga ett mera preciserat förslag, som sannolikt omedelbart kunde nedgöras både av herr Bergquist och vilken annan jurist som helst. Saken är nämligen den, att, om inte förslaget blivit ytterst omsorgsfullt genomtänkt och fått gå igenom en granskning, där åsikt gnuggats mot åsikt under kanske ett helt års tid, kunde det lätt visa sig, att det fanns en lucka i detsamma. Motionären hade då trampat i klaveret och stode där med skammen. Man måste ha befogenhet att väcka motioner utan att löpa dylika risker i kamrarna.

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

Jag menar, att det bör vara någon måtta med anspråken på detaljnotivering för en motion om utredning. Jag tycker emellertid, att förevarande yrkande är ganska starkt motiverat. Det bör väl räcka med de exempel herr Werner andragit i sin motion i förening med de medgivanden, som på alla håll gjorts här, att dessa förhållanden sannerligen inte äro tillfredsställande och att det inte skulle skada med ett försök att åstadkomma en förbättring av dem. När man synes ense om detta och när, som sagt, så utomordentligt osympatiska förhållanden ha avslöjats på detta område, bör man då sätta sig emot att en utredning företages i denna fråga?

Jag upprepar, herr talman, mitt instämmande i herr Werners yrkande.

Herr **Jonsson** i Skedsbygd: Herr talman! Det har varit med stort intresse jag tagit del av debatten i denna fråga, vilken rätt mycket diskuterats ute i bygderna.

Jag vill inte göra anspråk på att vara sakkunnig i detta ärende, ehuru jag väl i en del fall haft förtroendet att vara den omstridde konkursförvaltaren. Jag vill emellertid, med den erfarenhet jag har av lagen sådan den för närvarande är utformad, framhålla, att det enligt densamma finnes möjlighet att snabbt och billigt få konkurser utredda. Jag tror knappast, att man kan komma längre genom en lagändring.

Enligt vad som stipuleras i lagen få fordringsägarna själva bestämma, vilken person de vilja ge förtroendet att utreda konkursboet. Nu brister det visserligen i många fall på den punkten. Det händer ju ofta, att en fordringsägare i en konkurs från någon okänd person, advokat eller annan, får en skrivelse med bifogad blankett för fullmakt såsom konkursförvaltare åt denne. Nappar man på den kroken och skickar in en sådan fullmakt, kanske man kommer i förbindelse med just en sådan person, som herr Kilbom kallade för utredningshaj. Vederbörande har gjort till sitt yrke att utreda konkurser och försöker slå under sig alla konkursförvaltningar inom ett visst område. Kanske kan han åtminstone delvis existera på detta. Använda däremot borgenärerna sin lagenliga rätt att till konkursförvaltare utse någon av dem känd, till vilken de hava förtroende och med vilken de kunna samråda, tror jag, att det med nuvarande lagstiftning finns möjlighet att få konkurserna avvecklade så billigt som överhuvud taget kan ske.

Vad arvodesfrågan beträffar, ha ju fordringsägarna rätt — fastän de sällan utnyttja den — att föra sin talan, när arvodet skall bestämmas. Jag skulle kunna vittna om — det kanske dock är onödigt i detta sammanhang — huru som man därigenom vid vissa tillfällen lyckats pressa ned arvoden ganska långt. Men jag kan också omtala, att jag personligen haft erfarenhet av att rättens ombudsmän sökt påverka mig att taga större arvode än jag själv ansett skäligt, för att också de skulle få proportionellt så mycket större arvode. Det är på den punkten jag anser, att en rättelse bör ske. Våra domstolar böra ha till uppgift att se till, att inte oskäliga arvoden uttagas vare sig av rättens ombudsman eller av konkursförvaltaren.

Man måste emellertid taga hänsyn till att det arbete en konkursförvaltning fordrar är mycket olika. I ett fall kanske det hela kan klaras av med en enkel auktion och därmed följande redovisning, och då behöva inte kostnaderna bli så stora. I ett annat konkursbo åter kanske det är fråga om fastighetsförsäljning med därtill hörande formaliteter, efterbevakningar och en hel del andra saker, och då blir utredningsarbetet ganska kostsamt. Det är svårt för en utomstående att på grundval av ett mera ytligt bedömande kunna säga, att det och det arvodet är skäligt. Men fordringsägarna ha möjlighet att bilda

Ang. fullständigare lagbestämmelser till skydd för konkursegendom.
(Forts.)

sig en bättre uppfattning därom, ty de kunna utse en kontrollant, som granskar förvaltarens göranden och låtanden.

Jag tror knappast, att man har möjlighet att förbilliga utredningen av konkurser genom en ändrad lagstiftning, utan jag tror, att en vädjan till våra domstolar att omsorgsfullt granska inkommande arvodesräkningar och bestämma skäligen arvoden — hellre tilltagna i underkant än i överkant — är vad som för närvarande kan behöva göras.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr andre vice talmannen svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Werner i Höjen begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 19.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av väckta motioner angående revision av bestämmelserna om firmaregistrering.

Första lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 215 i första kammaren av herr *Holmström* och nr 331 i andra kammaren av herr *Henriksson*. I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till ändrade bestämmelser för firmaregistrering i syfte att uppnå större överskådlighet samt därtill likformig behandling av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Henriksson**: Herr talman! Det förekommer ju att en motionär finner anledning tacka ett utskott för välvillig behandling av den fråga, som han fört fram, även om utskottsutlåtandet går i avstyrkande riktning. Motionären anser sig i sådana fall kunna betrakta utskottets behandling av ärendet och utskottets uttalanden såsom steg i positiv riktning. I det här förevarande fallet

Andra kammarens protokoll 1939. Nr 16.

Ang. revision av bestämmelserna om firmaregistrering. (Forts.)

har jag såsom motionär litet svårt att mobilisera dylika känslor av tacksamhet mot första lagutskottet. Dels har jag icke blivit riktigt på det klara med, hur utskottet ställer sig till själva sakfrågan, och dels kan man av utlåtandet att döma nästan få den uppfattningen, att motionen fått en tämligen flyktig behandling. Men det kan naturligtvis ha hänt saker under behandlingen, som icke framgå av utlåtandet, t. ex. förfrågningar hos näringslivets organisationer, hur de ställa sig till problemet.

Min motion utmynnade i en hemställan, att riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till ändrade bestämmelser för firmaregistrering i syfte att uppnå större överskådlighet samt därtill hörande likformig behandling av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Jag anförde i min motivering, att förhållandena inom företagsamheten gestalta sig på ett helt annat sätt nu än vid tiden för tillblivelsen av de stadganden, som för närvarande reglera olika registreringsförfaranden. Framför allt har den förändringen skett, att den ekonomiska föreningen såsom företagsform har fått en användning och en omfattning, som man knappast räknade med vid föreningslagens tillkomst. Stora företag och företagskoncerner drivas i våra dagar i den ekonomiska föreningens form och de spela en betydande roll både inom distribution och produktion. Genom denna utveckling ha aktiebolag och ekonomiska föreningar kommit att arbeta på i stort sett samma verksamhetsfält. På grund härav har den uppfattningen alltmera gjort sig gällande, att dessa båda typer av juridiska personer i görligaste mån borde likformigt behandlas. Ett erkännande åt denna princip gavs av regering och riksdag genom 1938 års beskattningsreform.

Såsom läget för närvarande är, kan man, enligt min uppfattning, dela de olika firmatyperna i två huvudgrupper. Till den ena gruppen bör hänföras vanliga handelsfirmor och handelsbolag och till den andra gruppen aktiebolag och ekonomiska föreningar. — Jag bortser därvid från specialtyper, varom särskilda stadganden ansetts lämpliga.

Jag vill först beröra den grupp, som omfattar aktiebolag och ekonomiska föreningar. För denna grupp har registreringsförfarandet två syften. Det första är att skydda firmanamnet, och det andra är att hos registreringsmyndigheten samla och hålla tillgängliga sådana uppgifter om aktiebolaget resp. föreningen, som kunna vara av värde både för offentliga myndigheter och för dem, vilka inlåta sig i ekonomiska förbindelser med företagen i fråga.

I sitt utlåtande lämnar första lagutskottet en redogörelse för de olika registreringsbestämmelsernas tillkomst och verkan, men *enbart* ur synpunkten av skydd för firmanamnet. Det sägs ingenting om betydelsen av de uppgifter rörande dessa juridiska personers ekonomiska och andra förhållanden, som registreringsmyndigheten skall handhava.

Utskottet säger i sitt utlåtande: »Frågan huruvida registreringen av dessa båda företagstyper skulle anordnas centralt eller lokalt var, såsom framgår av utskottets redogörelse, föremål för överväganden vid tillkomsten av de lagbestämmelser i ämnet som närmast föregingo de nu gällande». Det förefaller något underligt att använda detta som ett argument mot min motion, ty jag har i denna framhållit, att det är den utveckling som skett efter de senaste antagna bestämmelserna, vilken borde giva anledning till en omprövning av registreringsbestämmelserna i ett sammanhang.

Jag har pekat på den alltmer framträdande roll, som de ekonomiska föreningarna kommit att spela inom vårt näringsliv under de senaste 15—20 åren. Det måste i detta nya läge bl. a. anses felaktigt, att dessa ekonomiska föreningar icke äro skyldiga att till registreringsmyndighet insända balansräkning och vinst- och förlusträkning, då varje aktiebolag har denna skyldighet.

Ang. revision av bestämmelserna om firmaregistring. (Forts.)

Arrangemanget är desto mera olämpligt som vi ha stora företagskoncerner, där moderföretaget har den ekonomiska föreningens form och dotterföretagen aktiebolagets form. I sådana fall, skall, enligt nuvarande bestämmelser, dotterföretagen registreras hos patent- och registreringsverket, och de äro ålagda en ganska vidsträckt uppgiftsskyldighet, däribland att årligen inkomma med balans- samt vinst- och förlusträkningar. Moderföretaget, där alla trådar gå ihop, skall för det första vara registrerat hos annan myndighet, nämligen Konungens befallningshavande, och har för det andra ingen skyldighet att inkomma med balansräkningar.

Den största koncern av den här nämnda typen som vi ha, är Kooperativa förbundet. Jag vill minnas, att Kooperativa förbundets första dotterföretag i aktiebolagsform tillkom år 1923. Nu redovisas i förvaltningsberättelsen inemot 40 dotterföretag i aktiebolagsform och därtill ett antal dotterföretag i föreningsform. Det är då litet svårt att förstå, hur den diskussion, som fördes omkring 1890 och vilken utskottet åberopar sig på, skall på något sätt kunna vara tillämplig på den utveckling, som skett efter 1920.

Utskottet framhåller — fortfarande under åberopande av 1890-talets prövning — att den gällande ordningen anses medföra en väsentlig förmån för föreningarna själva. Anledningen härtill skulle vara den, att de ekonomiska föreningarnas sammansättning merendels är sådan, att man ej kan förvänta, att de ha tillgång till personer nog kvalificerade att ombesörja en registrering efter samma grunder som för aktiebolagen. Jag tror icke, att företrädarna för föreningsrörelsen av i dag, för vilka jag förmodar att det finns åtskilliga representanter även i denna kammare, känna sig så särskilt tilltalade av denna betygsättning, som ställer dem kvar på 1890-talets utvecklingsnivå. Hur kan man för övrigt, om man nu har denna uppfattning, våga anförtro åt samma personer att registrera dotterföretag till föreningarna i aktiebolagsform?

Den kooperativa rörelsens egen uppfattning i denna fråga saknar ju självfallet icke betydelse. Den har kommit till uttryck bland annat i ett yttrande från Kooperativa förbundets styrelse den 21 oktober 1936 angående socialstyrelsens omorganisation. Jag vill tillåta mig att ifrån detta yttrande citera ett stycke, som jag anser beaktansvärt, och som till sitt innehåll i stort sett sammanfaller med min egen uppfattning. Det heter i detta utlåtande: »Styrelsen är vidare av den mening, att frågan om en omläggning av systemet för de ekonomiska föreningarnas registrering vore förtjänt av att övervägas. För närvarande tjänstgöra länsstyrelserna såsom registreringsmyndighet för de ekonomiska föreningarna. För aktiebolagen gäller som bekant en annan ordning, i det att dessa alltid haft sin registrering centralt anordnad, och erfarenheten torde i rikt mått ha bestyrkt att detta varit till fördel. Något vägande skäl att för de ekonomiska föreningarna bibehålla det decentraliserade registreringssystemet torde vara svårt att påvisa. Det är visserligen troligt, att decentraliseringen kunde innebära vissa fördelar under ett tidigare skede, då kommunikationsväsendet var outvecklat, men numera finnes förvisso ingen anledning att av kommunikationsmässiga hänsyn förlägga registreringen till residensstäderna.»

Vidare påpekar Kooperativa förbundets styrelse i detta yttrande, att nästan alla olika typer av sådana här föreningar ha egna centralorganisationer, förlagda till huvudstaden, som stå i livlig kontakt med föreningarna i stadgeärenden, varför det även av praktiska skäl är lämpligt att ha en central registreringsorganisation. Styrelsen pekar även på den olägenhet som följer därutav, att olika länsstyrelser ha olika syn på det sätt, varpå stadgandena böra vara formulerade i det ena och det andra fallet. Därefter fortsätter styrel-

Ang. revision av bestämmelserna om firmaregistrering. (Forts.)
sen på följande sätt: »För en enhetlig bedömning av de ekonomiska föreningarnas stadgefrågor skulle onekligen en central registrering vara mycket nyttig. Man vunne också därmed, att erfarenheterna om de ekonomiska föreningarnas organisationsproblem centralt samlades, vilket förvisso skulle kunna visa sig vara till gagn för den fortsatta utvecklingen av lagstiftningen på detta område. Vid omläggningen av registreringssystemet borde även genomföras för de ekonomiska föreningarna samma ordning, som gäller för aktiebolagen, nämligen skyldighet att årligen ställa till registreringsmyndighetens förfogande verksamhetsberättelse för det senast avslutade räkenskapsåret. Fördelen av att ett centralt, offentligt tillgängligt arkiv hade tillgång till det mycket värdefulla material från samhällslivets olika områden, som de ekonomiska föreningarnas verksamhetsberättelser utgöra, ligger förvisso i öppen dag.»

Ja, detta citat bör åtminstone för kammarens ledamöter styrka, att min motion varken varit något löst hugskott eller tillkommit enbart för nöjet att motionera eller varit av tendentiös karaktär av vare sig ena eller andra slaget. Citatet visar också, att man på olika håll icke är nöjd med den nuvarande ordningen i fråga om registreringsförfarandet. Jag är också ganska övertygad om, att första lagutskottet skulle ha fått ännu flera belägg för den saken, om utskottet hört sig för hos näringsorganisationerna, om hur man inom dem ser på dessa frågor.

Utskottet hänvisar nu till, att aktiebolagslagstiftningen är föremål för revision hos lagberedningen, och att denna revision »torde komma att föranleda behov av vissa jämkningar även i lagstiftningen om ekonomiska föreningar». Ja, gent emot detta vill jag då först framhålla, att aktiebolagslagens bestämmelser på den här punkten icke föranlett några väsentliga erinringar, utan att det är bestämmelserna för föreningarna, som för denna grupp är huvudspörsmålet. Jag vill också meddela, att man inom lagberedningen, efter vad jag har inhämtat, är av den uppfattningen, att man icke kan röra vid det spörsmål, som motionen har avseende på, och att man endast anser sig ha befogenhet att i de fall, då aktiebolagslagen och föreningslagen överensstämmer och en ändring i aktiebolagslagen göres, automatiskt vidtaga motsvarande ändring beträffande föreningarna. För övrigt måste jag säga, att om dessa saker skola behandlas bitvis, kan risk föreligga, att det skall komma att haltas även i fortsättningen. Det är av denna anledning jag anser, att en översyn av registreringsbestämmelserna bör ske i ett sammanhang.

Jag vill så till slut med ett par ord beröra den grupp till vilken jag hänförde vanliga handelsfirmor och handelsbolag. Dessa firmor och bolag skola enligt nu gällande ordning registreras i handelsregister, som föres för Stockholm hos överståthållarämbetet, för annan stad hos magistraten eller, där sådan ej finnes, hos vederbörande stadsstyrelse och för landsbygden hos Konungens befallningshavande. Jag skulle förmoda — jag vill ej göra ett bestämt uttalande — att det är lämpligast att för den här gruppen även i fortsättningen bibehålla ett decentraliserat registreringsförfarande, men att en tillhyfsning av praktiska skäl säkerligen borde ske. Splittringen är för närvarande nästan alltför stor. För en önskvärd centralisering av föreningsregistreringen och för en likformig behandling därvidlag med aktiebolagen kunde det måhända vara lämpligt att man överflyttade hela handelsregistreringen till Konungens befallningshavande. Därigenom skulle ju även handelsregistren bli mera överskådliga.

Det är dessa frågor, herr talman, som jag anser vara så betydelsefulla att de böra bli föremål för utredning i ett sammanhang. Jag dristar mig därför trots det enhälliga utskottet att yrka bifall till min motion.

Ang. revision av bestämmelserna om firmaregistrering. (Forts.)

Herr Bergquist: Herr talman! Herr Henriksson hyste ingen som helst tacksamhet emot första lagutskottet för den älskvärda behandling, utskottet ägnat hans motion. Han ansåg tvärtom, att vi alltför nonchalant behandlat hela denna fråga. Det har emellertid inte förelegat någon som helst nonchalans från första lagutskottets sida, utan vi ha som vanligt diskuterat igenom problemet, ehuru vi därvid funnit, att motionären inte haft tillräckligt starka skäl, för att vi skulle förorda en begäran om utredning på området.

I motionens motivering beröres ju huvudsakligen skillnaden mellan registreringen av aktiebolagen och av de ekonomiska föreningarna. Det tycks vara denna fråga, som för motionären är det huvudsakliga, och litet löst påklustrad kommer sedan på slutet även frågan om handelsregistren och påpekan det att även lagstiftningen i denna del bör göras till föremål för en översyn.

Det är riktigt, som herr Henriksson sade, att alla dessa bestämmelser om registrering av olika slag tillkommit på vitt skilda tider, och att de därför naturligtvis också förete stora olikheter och åtskilliga ojämnheter. Det är ingen tvekan om, att vissa olägenheter äro förenade med den splittring, som för närvarande råder. Särskilt framträder detta förhållande i den omständigheten, att skyddet för firmabeteckningarna inte blivit effektivt, då ju denna registrering inte sker centralt, utan de olika lokala registerförarna ha att pröva den likhet, som kan förefinnas mellan en tidigare registrerad firma och en firma, för vilken ny registrering begäres.

Nu har motionären i första hand begärt en översyn av bestämmelserna om registrering av aktiebolag och ekonomiska föreningar. I fråga om aktiebolagslagstiftningen ha vi svarat, att denna för närvarande ligger i stöpsleven, och att lagberedningen har hand om densamma. Det är helt naturligt att lagberedningen måste ta upp till behandling även frågan om registreringen av aktiebolagen. Det överensstämmer emellertid med sedvanlig praxis här i riksdagen att när en fråga ligger under utredning, skriver man inte till Kungl. Maj:t och påkallar en ny utredning i saken.

Herr Henriksson fäste sig emellertid i sitt anförande mest vid det förhållandet, att vi inte förordat motionen i vad densamma gäller de ekonomiska föreningarna. I det avseendet tycks dock herr Henriksson ha missuppfattat första lagutskottets utlåtande. Han tillät sig vara litet ironisk emot första lagutskottet, då han sade, att vi åberopade de motiv, som anfördes på 1890-talet, och att första lagutskottet inte tycktes ha uppmärksammat, att någonting hänt inom den ekonomiska världen sedan dess. Vi äro inte så egendomligt funtade i första lagutskottet att vi inte veta, att en ekonomisk utveckling ägt rum även på detta område under de snart 50 år som gått, sedan dessa stadganden infördes i föreningslagstiftningen. Vi ha emellertid icke i någon mån åberopat de motiv, som anfördes på 1890-talet, för ett avslag på herr Henrikssons motion, utan vi ha talat om dessa motiv som ett historiskt faktum och som en förklaring till att det kommit till stånd olika regler i fråga om aktiebolagsregistreringen och i fråga om registreringen av de ekonomiska föreningarna.

Vårt skäl för ett avstyrkande av motionen i vad den avser de ekonomiska föreningarna är, att den ekonomiska föreningslagstiftningen har ett direkt samband med aktiebolagslagstiftningen, vilken som sagt just nu är föremål för lagberedningens behandling. Herr Henriksson säger, att ett sådant påpekande inte är mycket att komma med, då lagberedningen upplyst honom om, att den inte kommer att ta upp till behandling frågan om de ekonomiska föreningarnas registrering. Det är mycket möjligt att lagberedningen inte kommer att göra detta, men det oaktat kan man enligt min mening inte begära en utredning om ändrade regler för registreringen av de ekonomiska föreningarna i syfte att bringa denna registrering i anslutning till aktiebolagsregistreringen, förrän

Ang. revision av bestämmelserna om firmaregistrering. (Forts.)

man verkligen vet hur aktiebolagsregistreringen kommer att ta sig ut efter det nya förslaget. Detta är det samband som finns mellan å ena sidan de ekonomiska föreningarna och å andra sidan aktiebolagen, och detta har gjort, att vi inte ansett oss i denna del kunna tillstyrka motionen.

Vad slutligen beträffar frågan om handelsregistren har i motionen egentligen inte anförts något skäl för att man skulle ändra på de regler, som därvidlag gälla. Som jag nämnde i början av mitt anförande erbjuder naturligtvis det nuvarande systemet inte enbart fördelar. Vi ha emellertid inom utskottet haft den uppfattningen, att fördelarna med en lokal registrering av handelsfirmorna överväga systemets nackdelar, och att tillräcklig anledning till ändring på denna punkt inte föreligger.

De skäl, som jag här anført, ha gjort att vi ställt oss avvisande till motionen, och det har inte varit någon sorts nonchalans eller dylikt som förestavat vårt utlåtande.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 20.

Vid nu skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m. blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 21.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion angående användningen av allmänna arvsfondens medel.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 243, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Lundqvist m. fl.* anhållit, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att arvsfondens medel måtte i större utsträckning än hittills användas dels som direkt stöd åt barnrika familjer, dels som stipendier för studier och yrkesutbildning.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Karl Johan Olsson, Olsson* i Mellerud och *Gezelius* beträffande motiveringen till utskottets hemställan.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr *Lundqvist*: Herr talman! Livet är fullt av överraskningar, brukar det ju sägas, och för egen del skulle jag, herr talman, vilja säga, att jag sällan blivit så överraskad som jag blev, när jag läste första lagutskottets utlåtande i anledning av denna min motion, ty om det var någon av mitt relativt ringa antal motioner vid årets riksdag, som jag trodde skulle vinna förstäelse och bifall, så var det verkligen denna motion.

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel.

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

Utskottets utlåtande är ju ganska omfångsrikt till sidantalet, men innehållet förefaller mig vara skäligen magert. Det skall bli mycket intressant att av utskottets ärade talesman här få höra, om man inom utskottet också på denna punkt lagt ner något mera intresserat arbete för att tränga till botten av problemet. I utskottets utlåtande är det i vart fall ganska svårt att finna några mera framträdande spår av ett dylikt intresserat försök att komma till rätta med spörsmålet som sådant.

Att jag, herr talman, överhuvud taget har tillåtit mig att ta upp denna fråga, beror inte på någon ren tillfällighet. Anledningen är nämligen den, att jag vid dechargearbetet i fjol av given anledning kom att intressera mig för handläggningen av dessa frågor. Konstitutionsutskottet infordrade samtliga de handlingar, som hade med disponerandet av arvsfondens medel att skaffa, och jag vågar därför redan nu på förhand försäkra första lagutskottets vice ordförande därom, att jag själv i vart fall intresserat mig mycket för denna fråga, och att jag ganska bra känner till, hur man förfarit vid tillämpningen av för allmänna arvsfonden nu gällande bestämmelser. Vid vårt arbete i fjol funno vi, att dispositionerna höllo sig inom ramen för gällande lag, och att det ur den synpunkten inte fanns någon anledning att anmärka på det sätt, varpå vederbörande använt dessa medel. Däremot tror jag nog, att många voro överens om, att en omläggning av själva tillvägagångssättet var av sakliga skäl starkt påkallad. Detta är också anledningen till att jag väckt denna motion med en vädjan, att riksdagen ville fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på önskvärdheten av att Kungl. Maj:t inom ramen för de gällande direktiven vidtager en liten justering i fråga om de principer, som för närvarande följas i detta avseende.

Jag vågar kanske också säga, att jag säkerligen lagt ner mera av personligt arbete på denna fråga än vad utskottets ärade ledamöter gjort. Vad jag för egen del emellertid mest reagerat mot är förhållandet att den alldeles övervägande delen av dessa medel disponeras i form av anslag av både det ena och det andra slaget till kommuner och institutioner för, låt vara i och för sig behjärtansvärda ändamål, medan samtidigt hundratals framställningar om bidrag till hjälp åt såväl familjer som åt enskilda avslås av Kungl. Maj:t. Jag kan för min del inte förstå annat, än att det skulle betydligt mera överensstämma med arvsfondens idé, ifall man av dessa medel använde en betydligt större del än som nu sker för att ge ett verksamt handtag och stöd åt de många familjer med en talrik barnskara, som — lyckligtvis, om jag så får säga — ännu finnas i vårt land, och som leva under ekonomiskt tryckta förhållanden och i starkt behov av någon hjälp, som därför inte behövde rubriceras såsom understöd eller dylikt.

Jag har vidare inte kunnat undgå att fästa mig vid stipendieutdelningen och det sätt, varpå man därvid förfarit. Jag har kunnat konstatera, att man nära nog genomgående har avslagit framställningar, som avsett yrkesutbildning eller utbildning till praktiska yrken av allehanda slag. Det har varit framställningar om bidrag för att gå igenom husmoderskurser, lantbruksskolor, lantushållsskolor, mejeriskolor o. s. v. Det ena tiotalet framställningar efter det andra har utan vidare avslagits, medan man lämnat stipendier åt dem, som velat fortsätta teoretiska studier.

Jag tycker för min del, att det kunde vara lika väl värt att söka bereda ungdomen möjligheter att slå sig fram på de praktiska yrkesbanor, som jag nyss talade om, som att locka den in på den teoretiska banan i större utsträckning.

Här har man i varje fall enligt mitt förmenande varit för njuigg, samtidigt som man t. ex. beviljat arvsfondsmedel på betydande belopp till en stad i

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

Stockholms närhet för att uppföra ett barnhem, eller man lämnat ett betydande anslag till direktionen över Allmänna barnhuset för inventering av fosterhemmen i riket, för att nu endast ta ett par exempel. Jag tycker verkligen, herr talman, att både barnhemmet och denna verksamhet och mycken annan verksamhet av samma slag utgöra sådana ändamål, som man bör kunna få medel till utan att man skall behöva anlita arvsfonden. Det vore ur många synpunkter mycket mera tilltalande att använda arvsfondens medel på sätt som jag här tidigare givit uttryck åt.

Vidare är det ju så, som också har påpekats från olika håll, att man numera fått tipsmedel för ändamål, som tidigare besörjts genom arvsfonden, såsom barnkolonier, bad o. s. v. Redan detta ger fullgod anledning att taga under förnyat övervägande, om ej några ändrade principer vore att rekommendera, då det gäller disponerandet av arvsfondens medel.

Jag beklagar för min del uppriktigt, herr talman, att utskottet tagit — såvitt jag förstår — så oändligt lätt på frågan! Personligen kan jag finna mig mycket, mycket väl i att få även denna motion avslagen. Men jag vill säga, att icke bara enligt min utan — tror jag — även enligt en allmän uppfattning i landet är denna sak så pass behjärtansvärd, att utskottet utan att på något sätt förlora i prestige bort kunna vara med om en skrivelse till Kungl. Maj:t av det slag, som jag här har ifrågasatt.

Jag skulle nästan vilja fråga, vad utskottet själv säger och själv vill i denna sakfråga. Sedan jag tagit del av utskottets utlåtande, har jag — och jag tror icke att jag är ensam i det avseendet — funnit det ganska svårt att verkligen läsa ut av utlåtandet, hur man ställer sig till de olika förslagen.

Vad först angår frågan om stöd till de barnrika familjerna så är ju det resonemang som utskottet för på den punkten av den art, att om det vore riktigt, skulle väl icke överhuvud taget några medel kunna betalas ut från arvsfonden. Ty kan man icke på något sätt se till att vara rättvis i fall där det gäller att giva till barnrika familjer, hur kan man då känna sig övertygad om att vara rättvis, när det är fråga om att dela ut stipendier till studerande o. s. v., då man har att av tusentals ansökningar plocka ut ett par hundra och bifalla dem?

Det är för övrigt ganska intressant att se utskottets avstyrkande hållning gentemot den här motionen mot bakgrunden av utskottets ställning till en motion, som utskottet själv talar om i sitt utlåtande. Denna motion väcktes 1931 och gick också ut på, att man skulle söka få mera pengar till de barnrika familjerna, men motionären hade då begärt, att man skulle ändra direktiven så att detta bleve möjligt. Utskottet — som då hade en annan talesman — sade 1931, att detta behövdes ej, ty direktiven vore sådana, att inom ramen för desamma kunde detta göras. Nu är utskottet i tillfälle att konstatera, att fastän ramen finnes kvar, har Kungl. Maj:t ändrat principerna och tillämnar icke bestämmelserna på samma sätt. Men detta föranleder icke någon ändrad hållning från utskottets sida.

Förra gången avstyrkte man den motion jag talat om under hänvisning till att det fanns möjligheter att giva pengar ur fonden. Nu, när jag verkligen har visat, att man ger inga pengar, avstyrker utskottet i alla fall motionen.

Så har man nu också kommit med befolkningskommissionen och ett förslag, som har avgivits av denna, såsom ett mycket starkt skäl för att man icke skulle få giva några tusenlappar till verkligt behövande och barnrika familjer. Ja, det resonemanget visar i varje fall, att utskottet icke velat se på frågan om arvsfondsmedlens användning och ändamål med samma ögon som jag gör, och som jag tycker att man skall göra. Varför skall för övrigt det ena goda behöva förskjuta det andra?

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

Vidare skulle det också vara av intresse att få veta, om utskottet verkligen självt beträffande stipendierna anser, att det är riktigt som det för närvarande förfares, nämligen att man endast lämnar åt dem, som vilja gå den teoretiska vägen, men icke vill vara med om att underlätta utkomsten åt dem, som genom några månaders utbildningskurs vilja skaffa sig den plattform de behöva stå på för att slå sig fram på den praktiska vägen. Det skulle vara av ett visst intresse att få fastslaget, om verkligen utskottet anser, att man skall fasthålla vid de principer, som för närvarande äro vägledande.

Herr talman! Det har ju varit så tidigare här i dag, att motionärerna ha dristat sig att yrka bifall till sina motioner, även när utskottets avstyrkande varit enhälligt. Här finnes det ju tre namn under utskottets utlåtande som reservanter. Jag vet ju icke riktigt, vart reservationen syftar. Jag skulle ändå tro, att reservanterna i någon mån dela den uppfattning jag här givit uttryck åt. Då jag dessutom vet, att ute i landet finnes en ganska allmän opinion, som sammanfaller med den uppfattning som kommit till uttryck i min motion, anhåller jag om överseende i fall jag dristar mig att även jag yrka bifall till motionen och avslag alltså på utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Arnemark* och *Sandström*.

Herr **Bergquist**: Herr talman! Det var nyss en talare i kammaren, som kände enbart missnöje över första lagutskottets sätt att behandla hans motion. Herr Lundqvist tycks ha känt mera överraskning än missnöje över det sätt på vilket vi bemött hans yrkande här. Det är naturligt — det veta vi alla som fått motioner avslagna — att man som motionär har en viss benägenhet att övervärdera styrkan i den egna motiveringen och undervärdera styrkan i den motsatta argumenteringen. Och jag undrar, om icke också herr Lundqvist i någon mån råkat ut för detta.

Herr Lundqvist ansåg tydligen, att första lagutskottet även i denna fråga uppträtt lättsinnigt och icke noggrant och ordentligt undersökt saken. Han underströk särskilt att han ägnat mycket arbete åt detta spörsmål och säkerligen betydligt mera än första lagutskottets ledamöter. Jag betvivlar det icke alls. Men herr Lundqvist vet, att i det långa loppet kommer det ej an enbart på arbetets mängd utan på det resultat man når med arbetet.

Den fråga herr Lundqvist tagit upp gäller dels ökat anslag till barnrika familjer, dels ökat anslag till studiestipendier åt medellös ungdom. Jag måste behandla dessa båda saker var för sig, eftersom de äro helt skilda problem.

Det är så, att den allmänna arvsfonden, som visat sig vara till synnerligen stor välsignelse, skall användas till barns och ungdoms vård och fostran. När lagen kom till på sin tid, fanns i motiven icke något nämnt om att den över huvud taget skulle kunna användas till understöd åt enskilda familjer. Det var icke det man tänkt närmast på. Det finnes ej en rad i motiven, som talar om dylik användning av allmänna arvsfondens medel. Detta ändamål blev aktuellt genom en tidningsnotis, som var på sin tid mycket omskriven. Det gällde en mycket barnrik torparfamilj i Norrland, som allmänt rekommenderades till understöd från fonden och också fick det. I anledning därav väcktes 1931, som herr Lundqvist erinrade, en motion, däri det begärdes, att det direkt skulle uttalas, att allmänna arvsfondens medel finge användas till understöd åt barnrika familjer. Första lagutskottet förklarade bifall vara onödigt, eftersom intet hinder finnes i och för sig att använda pengarna för sådant ändamål.

Nu är herr Lundqvist orolig över den ostadighet, som kännetecknar första lagutskottet, eftersom utskottet 1931 yttrat sig på detta vis men nu säger, att vi bry oss ej om att använda pengarna till barnrika familjer.

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

Detta system att dela ut vissa understöd till barnrika familjer tillämpades åren 1930—1934. Sedan har det blivit en tvär omkastning, kan man säga, och Kungl. Maj:t har därefter icke i nämnvärd mån använt pengarna för detta ändamål. Vi ha i första lagutskottet icke byggt vår uppfattning enbart på våra egna synpunkter utan ha självfallet sökt från Kungl. Maj:t få så grundligt besked som möjligt, vad anledningen kunde vara till den tydliga omsvängning i praxis, som ägde rum 1934—1935. Vi ha blivit så övertygade av de skäl, som föranlett Kungl. Maj:t att frångå tidigare praxis, att vi icke anse oss kunna rekommendera en återgång därtill.

Redan då denna fråga kom upp, att medlen skulle få användas till barnrika familjer, uttalades tveksamhet från vissa länsstyrelser, om det vore lämpligt att använda dem på det sättet. Sedan man börjat tillämpa detta system, inkommo erinringar även från statens barnavårds- och fattigvårdskonsulenter, som uttalade sin stora tveksamhet om lämpligheten att använda pengarna på detta sätt.

Jag skall med några ord beröra de skäl, som legat till grund för Kungl. Maj:ts beslut att frångå denna tidigare praxis, och som vi anse vara av den styrka, att de måste respekteras.

Det har framhållits, att det är omöjligt att vara rättvis, när det gäller att fördela dessa pengar till barnrika familjer. Meningen var från början, att fattigvårdsfallen icke skulle få komma med. Det visade sig emellertid, att kommunerna fingo ett rätt starkt intresse på sina håll, att allmänna arvsfondens medel skulle användas i stället för fattigvårdsunderstöd. Och de kommunala myndigheterna skrevo de mest utmärkta intyg om familjeförsörjare, som nog enligt objektiv uppfattning icke bort vara berättigade att få sådant understöd. Man gjorde detta för att slippa betala fattigvård för dem. Det visade sig över huvud synnerligen svårt att i kommunerna få objektiva uppgifter om sökandenas skötsamhet och förhållanden i övrigt. Det förekom också en hel mängd missbruk på detta område. Kontanter betalades ut, som icke användes till de ändamål, vartill de voro avsedda, och de företagsamma kunde alltid skaffa sig goda intyg, under det att de mindre företagsamma ej ens kommo sig för att söka sådana här understöd. Det förekom till och med så upprörande fall, som att fattigvårdsstyrelserna i vissa kommuner vägrade att utgiva fattigunderstöd åt barnrika familjer, som givit in ansökan om bidrag ur arvsfonden, ty fattigvårdsstyrelserna ville icke riskera att bli fast för fattigvård, om vederbörande kunde få understöd från allmänna arvsfonden.

Det var en mycket ringa bråkdel av alla de inkommande ansökningarna, som kunde bifallas. Man fann snart, att det var omöjligt att gradera dem efter rättvisa linjer. Man försökte låta länsstyrelserna sätta upp dem i nummerordning allt eftersom dessa ansåge att de borde bifallas. Men det fanns faktiskt inga objektiva normer att gå efter. Det visade sig, att det särskilt i Norrland uppstod stora kostnader för undersökningar, när fjärdingsmännen måste resa ut och göra utredningar o. s. v.

Det var alltså följande omständigheter: att det var omöjligt att vara rättvis; att det endast var de mest företagsamma familjerna, som kommo i fråga; och att missbruk förekommo, som föranledde Kungl. Maj:t att gå ifrån denna tidigare praxis.

Vi ha, som jag sade i början, funnit dessa skäl så övertygande, att vi ha svårt att motbevisa deras bärighet. Vi ha icke velat taga på vårt ansvar att föreslå en återgång till tidigare praxis. Vi anse det i stället vara av stort värde, att man använder dessa pengar för institutioner, privata eller halv-officiella, som bygga barnhem, skollovskolonier o. s. v. Ty då vet man, att pengarna komma till användning för större grupper av barn och ungdom samt

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

att man kan få en rättvis fördelning och kontroll att pengarna användas på rätt sätt. Majoriteten i utskottet tror, att detta är ur det allmännas synpunkt ett bättre sätt att använda pengarna än att söka på ofullständiga utredningar och dåligt material göra en rättvis fördelning mellan enskilda.

Det är dessa skäl, herr Lundqvist, som gjort, att vi ej kunnat tillstyrka motionen i vad gäller ökat bidrag till barnrika familjer.

I fråga om stipendierna till unga studerande är motionären själv mera försiktig. Han talar endast om, att arvsfondens medel synas böra göras till föremål för en något rikligare medelsutdelning, då det gäller detta område. Här har ju utvecklingen gått i motsatt riktning, så att Kungl. Maj:t mer och mer börjat använda arvsfondens medel till studiestipendier. Sista budgetåret utdelades ej mindre än 112,000 kronor till dylika stipendier. Vi anse det mycket behjärtansvärt och ha ingen anledning att reagera mot denna praxis. Tvärtom hoppas vi, att Kungl. Maj:t skall gå vidare på denna väg.

Herr Lundqvist invände, att det är lika svårt att träffa ett rättvist val här. Men det är det faktiskt ej. Ty det gäller här enstaka individer, som hålla på att utbilda sig för ett visst yrke. Man har mera objektiva möjligheter att jämföra de olika aspiranterna med varandra än i det andra fallet.

Vad herr Lundqvist och hans medmotionärer särskilt reagera mot är, att de ansett sig finna, att Kungl. Maj:t åsidosatt de praktiska yrkena och mera givit bidrag till teoretiska studier. Vi ha icke kunnat få den uppfattningen av praxis, att de praktiska yrkena skulle vara alldeles åsidosatta, även om den teoretiska utbildningen naturligtvis överväger. Vi dela nog herr Lundqvists uppfattning — det tror jag att jag kan säga — att givetvis icke bara teoretiska studier böra komma i fråga utan även praktiska. Men vi ha ej ansett oss ha skäl att giva Kungl. Maj:t bestämda direktiv i det hänseendet. Det måste alltid bli en skälighets- och lämplighetsprövning.

Vi ha i varje fall ej kunnat påvisa, att det skett något, som kan anses mindre riktigt i detta hänseende, då det gäller fördelningen mellan de teoretiska och de praktiska studierna, att vi haft anledning att skriva till Kungl. Maj:t om saken.

Det är dessa skäl, som gjort, att vi icke kunna tillstyrka motionen. Även om herr Lundqvist icke kunnat ur utskottets utlåtande läsa ut vad vi haft för skäl, hoppas jag, att herr Lundqvist nu fått ett klart grepp om de skäl som varit avgörande för oss — fastän jag icke vågar hoppas, att herr Lundqvist blivit övertygad av våra skäl.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Gezelius: Herr talman! Jag har i utskottet icke kunnat gå med på den motivering, som samlat majoritet, och har därför vid utskottets utlåtande fogat en reservation, särskilt som jag ansett, att utskottets motivering skulle kunna av Kungl. Maj:t uppfattas såsom en anvisning angående användningen av dessa medel.

Det säges i motiveringen och har understrukits av utskottets vice ordförande, att det icke torde vara möjligt att rättvist tillgodose *alla* de barnrika familjer, som kunna anses böra understödjas. Då en fördelning skulle bli slumpartad, har man gått in för att lämna anslag till barnhem, barnkrubbor och dylikt.

Till en början skulle jag vilja sätta i fråga, om fördelningen därigenom blir rättvisare. Ett barnhem exempelvis i residensstaden tillgodoser icke rättvist de barnrika familjerna i övriga delar av länet. Enligt min mening kan sålunda åtminstone i landsorten en rättvis fördelning icke erhållas genom att det anslås medel till barnhem.

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

Detta har emellertid icke för mig varit huvudskälet, utan huvudskälet har varit, att jag ansett, att om man går in för att fördela dessa pengar mellan *alla* barnrika familjer, som kunna tänkas komma i fråga, tenderar detta till att giva utdelningen karaktären av ett slags fattigunderstöd. Praxis har också, såsom vice ordföranden i utskottet påpekat, lett till att man försökt att på detta sätt täcka fattigvårdskostnader.

Man har trott sig tillgodose arvsfondens ändamål genom att dela ut understöd på 200—400 kronor. Det kan hända, att jag har fel, men jag har fattat saken så, att staten bör utdela de arvsmedel, som staten tagit hand om, till personer, som äro förtjänta av dem. Arvsfondens medel böra utdelas till skötsamma familjeförsörjare med talrik familj, och dessa böra erhålla så stora bidrag som 10,000—15,000 kronor. För den, som mottager ett sådant understöd, skall understödet te sig som ett oväntat arv.

Man har invänt, att det är mycket lätt för staten att misstaga sig. Det kan hända, att en medborgare, som erhållit understöd ur allmänna arvsfonden, icke sköter sig utan missbrukar pengarna. Jag anser dock icke, att staten bör uppställa stränga villkor. Jag anser, att staten får finna sig i att kanske i ett fall på femtio en medborgare missbrukar de pengar han får.

Jag har å andra sidan icke kunnat gå på motionärens linje, därför att jag ansett, att utdelningen till stipendier står i strid med den uppfattning jag har om fondens syfte.

Den tidigare praxis, som tillämpats, anser jag felaktig. Jag anser, att utskottet i sitt utlåtande bort uttala, att Kungl. Maj:t bör handhava utdelningen av bidrag till barnrika familjer så att större belopp utdelas, och att tilldelningen av bidrag till barnhem och barnkrubbor innebär ett förtäckt understöd till en verksamhet, som det närmast bör åligga stat och kommun att sörja för.

Om jag skulle framställt ett yrkande, skulle jag hemställt, att kammaren ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att arvsfondens medel måtte i större utsträckning än hittills användas som direkt stöd till barnrika familjer. Jag framställer emellertid icke nu något yrkande, men om ett sådant yrkande, som jag nyss nämnde, framställes av motionären, kommer jag att rösta för bifall till detsamma.

Herr Olsson i Mellerud: Herr talman! Sedan herr Gezelius i stora drag redogjort för reservanternas uppfattning, har jag för min del icke mycket att tillägga. Jag hade icke reda på, att han begärt ordet. När jag nu erhållit ordet, skall jag försöka att något komplettera hans anförande på ett par punkter. Han har meddelat, varför vi icke kunnat följa motionärerna, och samtidigt förklarat, att vi icke varit tillfredsställda med den stramt avvisande hållning, som utskottet intagit, när det gällt att genom bidrag ur arvsfonden bereda hjälp åt barnrika familjer. Om vi se på den tidigare utvecklingen, finna vi, att före år 1934 utgick det ungefär 85,000 kronor som bidrag till barnrika familjer. Denna praxis avbröts ganska tvärt. Arvsfondens tillgängliga medel hava sedan år 1934 ungefär fördubblats. Hade man fortsatt med tidigare praxis, så skulle man haft 150,000—200,000 kronor att utdela av arvsfondens medel som stöd till barnrika familjer.

Jag är av flera skäl för min del starkt övertygad om, att den förnuftigaste och rationellaste samhällshjälpen består i hjälp i *hemmet*. Jag har den meningen, att man bäst hjälper en barnrik familj genom att giva barnen ett väl utrustat hem. Det är en praktisk och förnuftig åtgärd och en åtgärd, som står i full överensstämmelse med för arvsfonden gällande bestämmelser. Det har sagts, att man genom utdelning av understöd till barnkrubbor och barnhem och andra liknande allmänna inrättningar når en bredare allmänhet än genom

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

utdelning åt barnrika familjer. Jag vill i anledning av detta påståande anföra, att även under den tid, en viss del av arvsfondens medel utdelades som bidrag åt barnrika familjer, utgick understöd även till dylika allmänna inrättningar. Vi, som hava samlat erfarenhet av hur det går till ute i länen och kommunerna, veta väl, vilka kommuner det är, som kunna organisera barnhem och barnkrubbor och andra inrättningar och som lyckas erhålla bidrag av arvsfondens medel. Det är i första hand de ekonomiskt starka och välbesuttna kommunerna i landet. På det sättet uppstår en orättvisa, ty de fattigare och svagare kommunerna kunna icke hålla sig framme på samma sätt. Från utskottets sida har inväntats, att i en stor del fall saken ordnas genom landstingens försorg och att därigenom fattiga kommuners inbyggare kunna få bidrag av arvsfondens medel. Ja, men hur ställer det sig för de landsting, som hava en skatt över fyra kronor per skattekrona — det är för närvarande tre eller fyra landsting som ha detsamma? De landsting, som hava högre landstingsskatt än den normala, starta ytterligt ogärna nya hjälpformer. Följden härav blir, att de fattiga landstingsområdena icke få den del av arvsfondens medelstilldelning, som de rätteligen skulle kunna göra räkning på.

Jag har haft tillfälle följa behandlingen av några ansökningar om bidrag från allmänna arvsfonden från barnrika familjer. På mig har det verkat beklämmande, att man brutit mot tidigare praxis på ett sådant sätt, att verkligt hjälpbehövande familjer icke kunnat få ett sådant handtag, som de enligt min mening rätteligen bort kunna göra anspråk på. I en av mina grannkommuner söktes bidrag av en fattig statarefamilj med elva barn. Två av barnen hade vid tiden för ansökningens ingivande överskridit minderårighetsåldern. Det fanns således nio minderåriga barn i hemmet. Familjen hade aldrig åtnjutit något understöd av det allmänna. Fadern hade möjlighet att få övertaga ett arrende, varigenom — enligt vad som framgick av enligt min åsikt fullt vederhäftiga intyg — barnen skulle kunna få ett gott hem. Han sökte bidrag ur allmänna arvsfonden i förhoppning att på så vis få ett litet handtag. (Vi känna ju till, att det för dem, som vilja skaffa sig ett arrende, icke finnes någon möjlighet att få bidrag av statsmedel. Annorlunda förhåller det sig med dem, som vilja skaffa sig eget hem.) Ansökningen avslogs av principiella skäl.

Jag kan anföra flera sådana exempel. Med en sådan anordning kan man icke vara belåten. Jag har förut förklarat, att jag tror, att den förnuftigaste och mest ekonomiska hjälpformen är hjälp till att skapa goda hem. För min del är jag icke främmande för tanken på barnbidrag från det allmännas sida till fattiga, barnrika familjer. Under sådana förhållanden är det uppenbart, att jag icke här kunnat stödja utskottet, då utskottet ställt sig stramt avvissande gentemot vad motionen innehåller om bidrag till enskilda familjer.

Det har anmärkts, att det endast skulle bliva några få familjer, som det kunde bliva fråga om att hjälpa. Enligt den offentliga statistiken fanns det år 1935 i detta land ungefär 12.000 familjer, som hade över sju barn. I en del av dessa familjer torde några av barnen vara vuxna, varför antalet familjer med sju minderåriga barn säkert kunde reduceras, och åtskilliga familjer ha en sådan ekonomi, att de icke kunde eller behöve komma in fråga för bidrags erhållande. Antalet torde därför icke verka så avskräckande. Nog borde man kunna reflektera på att giva de barnrika familjerna ett handtag, så att de erhöle en rationell hjälp.

Man har sagt, att det vore omöjligt att ur högen av sökande utvälja dem, som borde erhålla bidrag. Det tror jag inte på. Det har ju visat sig gå att bland massor av sökande utvälja dem, som skola få stipendier. Hur kan man då påstå, att det icke skulle vara möjligt att avgöra, vilka familjer som böra

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)
erhålla bidrag av allmänna arvsfondens medel. Jag har efter moget övervägande kommit till den uppfattningen, att det är önskvärt, att regeringen beträffande utdelning av bidrag ur arvsfonden tillämpar samma principer, som tillämpades före år 1934. Jag har emellertid icke något yrkande, då jag icke kunnat ansluta mig till den andra delen av motionen.

Herr Lundqvist: Herr talman! Utskottets vice ordförande började med att säga en liten elakhet. Jag förmodar i varje fall, att det skulle vara en elakhet. Han betvivlade ej, att jag lagt ned mycket arbete i denna fråga, men det var icke arbetets kvantitet utan endast resultatet, som hade någon betydelse. Resultatet av mitt arbete är den motion, som jag avlämnat. Jag har icke hört, att vice ordföranden framställt några allt för grava anmärkningar mot den. Jag kan givetvis icke bära skulden till utskottets utlåtande, ty det är i stället, anser jag, resultatet av det arbete, som man lagt ned inom första lagutskottet. Vice ordföranden sade vidare, att vi hade olika bedömningsgrunder. Den som försvarade en motion överskattade gärna sin egen och underskattade motpartens argumentering och vice versa. Det tjänar nog icke mycket till att resonera vidare om sådana petitesseer.

I mitt förra anförande gav jag uttryck för en känsla av överraskning. Jag skall nu be att få giva uttryck också åt viss glädje och tacksamhet över, att några av utskottets ledamöter — om icke 100-procentigt så dock i stor utsträckning — dela de synpunkter, som jag i motionen lagt på denna fråga. Jag är särskilt glad och tacksam för att de uttalanden, som här gjorts, ådaga-lagt, att det icke bara är jag och mina medmotionärer utan också en del av första lagutskottets ledamöter, som underkänna den uppfattning, som utskottets talesman givit uttryck åt, nämligen att det skulle vara fullkomligt omöjligt att tänka sig en någorlunda rättvis fördelning av bidrag ur allmänna arvsfonden till enskilda barnrika familjer. Jag kan alltså med tacksamhet konstatera, att beträffande den delen av motionen, så äro herrar reservanter och motionärerna verkligen ense.

Beträffande sedan stipendiebidragen tycker nog jag för min del, att om stipendier skola utdelas ifrån allmänna arvsfonden, så bör man icke draga upp så snäva gränser för denna utdelning av stipendier, som f. n. faktiskt sker. Jag vet icke, om man inom första lagutskottet haft tillfälle att gå igenom samtliga ärenden och se, vilka principer som tillämpas. Eftersom jag gjort det, vet jag, att man genomgående vägrat att lämna bidrag till sådana kurser, som jag förut talat om, och som avsågo till exempel husmodersutbildning eller utbildning vid lantbruksskolor, lantushållningsskolor och mejeriskolor. Såvitt jag kan läsa ut av den broschyr, som under hösten har offentliggjorts, har orsaken varit den, att dessa kurser icke äro av den längd, omkring 5—6 månader, som man anser en kurs bära hava för att bidrag skulle kunna komma i fråga. På den punkten har jag en helt annan mening. Jag anser det vara lika angeläget att underlätta för ungdomen att skaffa sig utkomst i praktiska yrken, även om det gäller kurser som icke pågå mer än 3—4 månader, som att hjälpa ungdom att fortsätta teoretiska studier.

Vidare vill jag säga utskottets ärade vice ordförande, att såvitt jag kunnat finna av den förteckning över alla framställningar som kommit in till Kungl. Maj:t, det ingalunda kan ha varit så lätt, som vice ordföranden gjorde gällande, att sortera upp dem. Ty det är nog faktiskt tusentalet framställningar som komma in till Kungl. Maj:t. Det har varit framställningar icke bara om bidrag för att bereda möjlighet att utbilda sig för ett visst yrke. I det stora flertalet fall har det gällt bidrag för att möjliggöra studier vid någon skola, såsom vid Ateneum för flickor eller vid ett gymnasium t. ex. De sökande hava

Ang. användningen av allmänna arvsfondens medel. (Forts.)

alltså i allmänhet i dessa fall icke haft klart för sig, vad de velat ägna sig åt efteråt. Av ungefär ett tusental ansökningar har man bifallit kanske något hundratal. Enligt utskottets talesman skulle det gå mycket bra att sortera ut dessa. Hur kan man under sådana förhållanden påstå, att det icke skulle vara möjligt att rättvist avgöra, vilka ansökningar om bidrag till barnrika familjer, som förtjäna att bifallas?

Jag är naturligtvis högeligen tacksam för all möjlig anslutning till mitt yrkande, och skulle naturligtvis därför eventuellt kunna reflektera på att ändra mitt yrkande på det sätt, som herr Gezelius föreslog, men jag tycker, att då jag i motionen — alldeles som herr vice ordföranden uttryckligen framhöll — lagt huvudvikten just vid bidragen till barnrika familjer och beträffande stipendier endast uttalat, att i den mån de finnas, böra de också användas för praktisk yrkesutbildning — de herrar, som sympatisera med motionen och kunna ansluta sig till den i 75 %, borde kunna taga steget fullt ut och följa mig i det yrkande som jag redan gjort. Det bjuder mig nämligen bra mycket emot att på detta stadium ändra ett yrkande, som jag framställt efter moget övervägande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Lundqvist begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 22.

Föredrogs vart efter annat:

första lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 16 maj 1884 (nr 25), angående patent; och

andra lagutskottets utlåtande, nr 18, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete.

Vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt bifölls av kammaren.

§ 23.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 19, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag; och anförde därvid:

Herr Lövgren: Herr talman! Jag skall börja med att till utskottet framföra ett tack för den välvilliga behandling som utskottet bestått motionen.

Ang. införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag.

Ang. införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (Forts.)

Utskottets hemställan under B. är ju onödig, ty motionen är, såvitt jag förstår, bifallen i hela sin utsträckning.

När jag emellertid begärt ordet, är det för att jag ville till kammarens protokoll anföra några synpunkter som jag har på saken. Jag har nämligen under den långa tid jag varit ledamot av kammaren haft anledning syssla med olycksfallsförsäkringsfrågor och därvid funnit, att det förekommer ett paragrafrytteri och ett juristeri, som är ganska beklämande. Man tar på denna saken på ett formellt och okänsligt sätt, som många gånger är ägnat att väcka anstöt ute i landet. Senast för några dagar sedan fick jag ett brev från en kommunalman i min hemtrakt, som skriver och ber att jag skall försöka ordna upp en sak genom en personlig hänvändelse till försäkringsrådet. Det gäller en arbetare som 1934 råkade ut för ett olycksfall och fick sin arm amputerad ovanför handleden, och som i ärlig ersättning för denna sin invaliditet tillerkändes 1,160 kr. Men 1938 har riks försäkringsanstalten på grundval av ett inkommet läkarintyg beslutat sänka livräntan till 1,000 kr.

Ifrågavarande invalid är 68 eller 69 år gammal. Jag frågar nu kammarens ledamöter, om det kan vara rim och reson uti att för en person, som dels är invalid och dels är så gammal, att han praktiskt taget inte längre kan komma i fråga till arbete inom industri eller annorstädes, och på grundval av ett läkarintyg, avgivet fyra år efter det man fastställt livräntan till 1,160 kr., sänka denna med 160 kr. Det är sådana justeringar, som gång på gång förekomma, som göra att människorna runt om i landet fråga sig, om de som handlägga dessa ärenden totalt sakna vanligt sunt förnuft. Ett sådant paragrafrytteri kan det väl aldrig vara meningen att man skall låta frodas.

Denna anmärkning hör strängt taget inte till detta ärende, men jag framställer den, emedan jag ville exemplifiera det juristeri och det paragrafrytteri, som förekommer i dessa frågor. Jag är nämligen rädd för att en utredning i paragrafrytteriets tecken inte kommer att ge så stort resultat. Och såvitt jag förstår ligger denna sak så pass enkelt till, att man inte behöver använda lång tid för att utreda den, utan den går, skulle jag tro, att klara upp ganska enkelt, om man nu vill göra det snabbt och billigt.

Det ligger som bekant till på det sättet, att varje kommun, landsting, riksdagen själv, styrelser och inrättningar runt om i landet ha ett konto med riks försäkringsanstalten, för de ordinarie befattningshavare som de ha försäkrat. Då är det väl en ganska enkel sak att bara göra en tilläggspremie, beräknad med hänsyn till varje institutions antal av tillfälliga förtroendeuppdrag, styrelseledamotskap o. s. v. På grundval av denna beräkning kunde sedan utdebiteras en tilläggspremie, som gör att praktiskt taget varje innehavare av ett offentligt förtroendeuppdrag för framtiden är försäkrad, så att han kan erhålla en ersättning, om han råkar ut för ett olycksfall under utövande av uppdraget.

Då frågar man: Hur skall det beräknas? Och jag svarar: Gör den enkla beräkningen att ersättningen skall utgå efter den högsta tariff som gäller enligt olycksfallsförsäkringslagen. Den hänför sig ju i alla fall inte till någon högre årsinkomst än 3,000 kr., och jag skulle tro att de allra flesta, som inneha offentliga förtroendeuppdrag här i landet, komma upp till den nivån.

På sina håll i pressen har man varit spydig och talat om en olycksfallsförsäkring för riksdagsmän. I anledning härav skulle jag vilja säga, att om det gällde bara riksdagsmännen skulle jag säkerligen icke ha väckt motionen. Men det gäller ett tusental landstingsmän, det gäller några tusen kommunalfullmäktigeledamöter ute i landet, det gäller några tusen innehavare av förtroendeuppdrag av olika slag inom kommuner och landsting och sjukhussty-

Ang. införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (Forts.)

relser o. s. v. i det oändliga. Om jag råkar ut för en olycka och förlorar en arm och kan ha kvar både mitt redaktörskap för min tidning och mitt riksdagsmannaupdrag, är det inte alls synd om mig, men om en enkel arbetare eller bonde, som cyklar omkring för att fullgöra ett förtroendeuppdrag i sin hemkommun, råkar ut för en olycka så att han blir invalid, då är det mycket synd om honom, därför att han behöver bägge händerna för att klara sitt livsuppehälle.

Det är på sådana jag tänkt när jag väckt min motion, inte på det fall som alldeles speciellt berör mig, ehuru man kunde säga att det även på den punkten föreligger ett rätt imponerande material i fråga om juristeri. Det låg ju faktiskt till på det sättet, att jag själv var ute för skogsvårdsstyrelsens räkning, och jag hade ställt som villkor för att delta i sammanträdet med skogsvårdsstyrelsen, att sammanträdet förlades på eftermiddagen för att jag under förmiddagen skulle få arbeta på min tidning i Boden. Nå, skogsvårdsstyrelsen anmälde olycksfallet, men en ansökan om ersättning blev avslagen, ty styrelseledamöterna hade intet arvode och voro alltså icke försäkringsbara. Och när det privata bolag, som hade tidningens folk försäkrat, fick samma ansökan från mig i min egenskap av arbetare i tidningen, svarade man att det ju här är påtagligt, att det var för skogsvårdsstyrelsens räkning jag var ute, och så blev det avslag även där. Nå, för att driva saken till det yttersta framställde jag ytterligare ett krav, det tredje, nämligen i min egenskap av riksdagsman. Ty den nu gällande lagen kunde ju tolkas så, att eftersom riksdagsmannaarvodet är beskattningsbart, borde riksdagsmannaskapet kunna inkluderas under rubriken »Arbete i annans tjänst». Det blev delade meningar om den saken i riksförsäkringsanstalten, det var tre som röstade nej och två som sade ja, men alla fem beslutade således att mitt fall inte kunde komma under deras prövning.

Mot bakgrunden av detta förefaller det mig som om det finns goda skäl för att genomföra en reform som den föreslagna, så att de som inneha offentliga förtroendeuppdrag skola vara tillförsäkrade samma trygghet på detta område, som gäller för vilken annan arbetare som helst. Jag är tacksam för att utskottet har beaktat de synpunkter som jag anfört i motionen. Jag har velat till dem bara foga dessa reflexioner, då det såvitt jag kan förstå måste vara en relativt enkel sak att här åstadkomma en reform som blir både billig och effektiv. Man kan visserligen invända, att folk som i alla fall äro så försigtiga att de ha offentliga förtroendeuppdrag också själva kunna sköta om att taga en privat olycksfallsförsäkring. Den saken kan sägas, och det är väl många som själva skaffa sig en sådan försäkring också, men jag fäster uppmärksamheten vid, att den privata försäkringsformen i detta fall måste bli många gånger dyrare än om man ordnar saken på det sätt som jag i grova drag här skisserat.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till andra lagutskottets hemställan i dess utlåtande nr 19.

Herr Hellberg: När föregående ärende behandlades satt jag och undrade om inte vår gemensamme vän herr Osberg skulle resa sig upp och säga »tack för att jag äntligen lyckats i mina strävanden». Men han teg, och ingen var ledsen för det, ehuru det alltid är roligt att höra honom. Jag vet inte om den välvilliga utskottsbehandling som kommit herr Lövgrens motion till del egentligen nödvändiggjorde hans anförande; även han har ju rönt ett så välvilligt mottagande som man gärna kan önska.

Ang. införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (Forts.)

Det förefaller mig som om herr Lövgren hade den uppfattningen, att det anses föreligga en viss svårighet att tekniskt ordna ett sådant arrangemang. Den saken tror jag emellertid inte kommer att bereda de kommitterade, som Kungl. Maj:t väl så småningom utser, några svårigheter. Nog går det att lösa. Problemet här är, huruvida kommunala och andra berörda myndigheter skola anses ha rätt att teckna sådan försäkring till skydd för sina funktionärer, och det är väl huvudsakligen där utredningen skall sätta in. Det är detta som är det väsentliga. — Jag vill, herr talman, inte motsätta mig en utredning, varför jag mycket väl kan instämma med den ärade motionären i hans yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 24.

Föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för undersökning rörande reglering av Alsterån;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statslån till förhöjning av vissa arbetarsmåbrukslån;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrlägningsföretag;

nr 20, i anledning av väckt motion om anvisande från statens avdikningsanslag av visst belopp till sänkning av Storkågeträsket m. m.;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för laboratorn S. V. Runnström att för löneklassplacering tillgodoräkna viss tjänstgöring;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrlägningsföretag; samt

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående placering i lönehänsende av kronojägaren J. F. Lindberg.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls av kammaren.

§ 25.

Ang. åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka.

Föredrogos jordbruksutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka; och anförde därvid:

Herr Casenberg: Herr talman! Jag har avlämnat en blank reservation vid detta utlåtande och ber med anledning därav att få säga några ord.

Jag har inte något att erinra mot själva det beslut utskottet fattat, men jag hade önskat att motiveringen varit något fylligare och att vissa synpunkter framhållits, vilka möjligen kunde ha varit till någon upplysning för den kommitté, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet låtit tillsätta för att utreda detta ärende. Jag ber samtidigt att få uttala min tacksamhet för detta hans åtgörande och för att allt gått i så raskt tempo.

Jag vill nu uttala den förhoppningen att utredningsmännen skola finna en framkomlig väg för att åstadkomma en forskningsanstalt som skall kunna beredas möjlighet att genom forskning erhålla ett försvarsvapen mot denna svåra farsot som tidtals hemsöker vårt land, vilket inte endast är ett djurägarnas

Ang. åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka. (Forts.)

utan även ett allmänt intresse. Jag hoppas likaså att det utfärdas sådana bestämmelser, att myndigheterna till en annan gång ha klart för sig hur de skola möta denna farsot för att hindra dess vidare spridning. Frånvaron av dylika fasta bestämmelser har gjort sig märkbar denna gång och bl. a. vållat en del tvistigheter rörande nedslaktningen. Vissa djurägare ha ansett att staten skulle betala kostnaden för de gravar, där djuren skulle nedmyllas, medan andra djurägare, som haft sina besättningar försäkrade, ha tänkt att bolagen skulle betala. Stridigheter ha alltnog uppkommit härom, och därför är det nödvändigt med klara bestämmelser i detta avseende.

Desinfektions- och isoleringsåtgärder anser jag att statskassan bör bekosta, då det, som jag förut nämnt, är ett allmänt intresse att hindra denna sjukdoms spridning. En djurägare är naturligtvis skyldig att vidtaga desinfektionsåtgärder beträffande den egna gården, men åtgärder för att förhindra att sjukdomen sprides vidare böra ankomma på det allmänna, som också bör stå för kostnaderna för de åtgärder, som därvid måste företagas av desinfektion och isolering.

Vid utskottsbehandlingen framkommo en del upplysningar från de olika försäkringsbolagen. Av dessa framgick det, att djurägarna icke hade försäkring för denna sjukdom i önskvärd omfattning. Skälen därtill kan man ju förstå. Jag har sålunda hört i bygderna, att man varit rädd för de stora kostnader, som skulle kunna drabba dem genom bestämmelsen i författningen, att bolagen ha att göra en utdebitering av upp till 30 öre per 100 kronor av försäkringssumman, innan staten skall träda emellan till en viss gräns, då bolaget om så erfordras åter skall svara för en del. Av det utredningsförslag, som vi ha att förvänta, borde givas en bestämmelse, till exempel att avgiften skulle utgöra 20 eller 25 öre per 100 kronor av försäkringssumman, och att staten skulle garantera resten, då anser jag, att anslutningen till en dylik försäkring skulle bli betydligt större. Det skulle vara bättre både för staten och de enskilda, om det kunde ordnas på ett sådant sätt. Man kan annars tänka sig, att man går in för obligatorisk försäkring för hela landet. En sådan försäkring anser jag emellertid icke skulle bli rättvis, då vissa bygder sällan eller kanske aldrig beröras av den hemska sjukdomen. Det skulle vara svårt att ålägga vederbörande i sådana trakter att betala en dylik obligatorisk försäkring för att hava djuren försäkrade. Jag anser därför, att den saken behöver noga prövas, och jag hoppas att så kommer att ske i den kommitté, som statsrådet tillsatt för utredningen.

Jag har, herr talman, icke något vidare att anföra för närvarande i ärendet.

Herr Liedberg: Herr talman! Såsom en av motionärerna vill jag också gärna giva uttryck för vår tillfredsställelse och vår tacksamhet för att Kungl. Maj:t redan innan riksdagen ens hunnit att behandla spörsmålet satt i gång den utredning vi önskat. Om jag och de andra motionärerna äro tacksamma för Kungl. Maj:ts raska ingripande härvidlag, så innebär detta icke att vi äro otacksamma mot utskottet för dess hemställan. Det är helt naturligt, att utskottet, när en dylik utredning redan igångsatts, icke gärna kunnat komma med något annat än vad utskottet kommit med i klämman. Jag tycker dock, att utskottet kanske hade kunnat kosta på sig en något fylligare motivering utvisande, att utskottet haft en *egen* uppfattning om vilka åtgärder och förslag, som äro behöfliga när det gäller mul- och klövsjukeepizootien, alltså i fråga om försäkring och forskning, och icke minst i fråga om ersättning för desinfektion och andra åtgärder, som äro påbudna av det allmänna.

Bland dem, som icke hade försäkring, rådde det ju ett relativt osäkerhetstillstånd, tills förordningen utkom någon gång i november. Då befanns det

Ang. åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka. (Forts.)
ju, att ersättning skulle utgå med statsmedel. De, som ha försäkrat, ha emellertid icke kunnat få försäkring för mera än tre fjärdedelar av utgifterna för desinfektion, och tydligt är, att det härskar en ganska stor förvirring på området. Man har i ganska stor utsträckning ännu icke reda på, hur det förhåller sig i detta avseende.

Enligt vad utskottet erfarit ha utredningsmännen fått i uppdrag att »skyndsamt utreda, vilka belopp som av statsmedel i anledning av den nu pågående mul- och klövsjukepizootien guldits eller kunna beräknas på grund av den omfattning epizootien hittills haft skola komma att gäldas för smittreningsåtgärder etc.» Man får hoppas, att utredningen snart kommer med förslag i den vägen.

Emellertid finnas också sådana ersättningsspörsmål, som avse vad man kan kalla tredje man, såsom arbetsfolk, som ha blivit avstängda från arbete och dylikt — även näringsidkare, hantverkare och dylika, kunna ju ha haft olägenhet av avspärrningsanordningarna. Där finnas säkerligen problem, som utredningen får taga itu med och som påkalla sin lösning. Man får hoppas att utredningen snart kommer till resultat, så att det blir förslag till åtgärder med vars hjälp man på ett bättre och effektivare och planmässigare sätt än fallet varit sistlidna höst — jag vill icke därmed på något sätt lasta dem, som ha haft den svåra uppgiften att leda kampen mot mul- och klövsjukan — kan bekämpa en eventuell i framtiden återkommande epizooti. Särskilt vill man hoppas och tro, att den vetenskapliga forskningen skall skänka ytterligare medel, när det gäller att komma till rätta med sjukdomen och dess spridning.

Herr talman! Jag har blott velat anföra dessa synpunkter och har intet yrkande.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Det är ju första gången sedan den nya epizootilagen antogs av statsmakterna denna sjukdom härjar i landet. Lagen är ju lagd så, att medicinalstyrelsen såsom den medicinska myndigheten har hand om den medicinska sidan av saken, medan länsstyrelserna ha hand om den administrativa sidan av saken. Det är ju klart, att det icke är lätt att samordna det hela, när två olika myndigheter skola syssla med saken. Det blev också tidigt klart för jordbruksdepartementet, att myndigheterna icke hade riktigt reda på hur de skulle tillämpa bestämmelserna. Redan i november blev det klart för oss, att det måste göras en översyn av lagen, men för att kunna giva ordentliga direktiv för denna översyn och för den utredning, som skulle ske, var det också nödvändigt att avvakta inhämtandet av vissa erfarenheter av det hela. Den förberedande förutredningen började alltså redan i november månad.

Jag skall icke dra upp några flera direktiv utöver dem jag lämnat för utredningen. Herr Casenberg uttalade sig litet härom, men det han talade om har han väl läst i direktiven, ty där står att läsa alla de saker, han vidrörde. Jag anser emellertid nödvändigt att i detta sammanhang upplysa om en sak. I motionerna I: 22 och II: 51 yrkar man på, att kostnader för sådan desinfektion, som åvilar djurägare i samband med sjukdomen, skola gäldas av statsmedel till den del, som de icke kunna täckas genom statsunderstödd försäkring. För att icke något missförstånd skall råda, för att man icke skall tro, att man härför behöver avvakta den nya utredningen, vill jag meddela, att den nuvarande epizootilagen stadgar, att de kostnader för desinfektion, för vilka försäkring icke kan erhållas, skola betalas av statsmakterna. Detta står uttryckligen i 9. paragrafen 4 mom. i epizootilagen. Vederbörande myndigheter hade icke uppmärksammat detta, vilket föranledde departementet att skicka ut cirkulär för att upplysa om förhållandet. Även när det gäller ersättning för

Ang. åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka. (Forts.)

skada, som orsakats vad herr Liedberg kallade tredje man, finnas bestämmelser i en annan paragraf i lagen. Enligt denna paragraf kan Kungl. Maj:t, om det göres framställning därom, bevilja viss ersättning. Dessa två saker, alltså dels det som beröres i motionerna I: 22 och II: 51 och dels vad herr Liedberg påtalade, kunna, utan att avvakta den nu pågående utredningen, vederbörande erhålla ersättning för. Jag har ansett nödvändigt att upplysa härom, ty det kan hända, att menige man i bygderna icke känna till den saken utan gå och vänta på utredningsresultatet, som är obehövt.

Herr Liedberg: Herr talman! Mitt påpekande innebär icke någon kritik mot myndigheterna, allra minst mot Kungl. Maj:t, men det förhåller sig ju så, att det rätt en stor osäkerhet på detta område. Det framgår t. o. m. av de direktiv, som herr statsrådet refererade till, liksom av det sammandrag av direktiven, som utskottet gjort, vilket sammandrag givetvis är kortare än själva direktiven. I sammandraget står det, att det skall snarast utredas, vilka kostnader statsverket åsamkats därigenom, att under den pågående epizootien utbetalningar för smittreningsåtgärder ägt rum utöver vad gällande författningar medgiva. Detta innebär väl, att icke ens myndigheterna haft reda på vad de haft att betala ut och icke betala ut. Det har till och med hänt, att det varit fråga om att återkräva åtminstone en viss del av vad folk uppburit i ersättningar.

Som sagt, vad jag här yttrat innebär icke någon kritik mot någon. Det har endast varit ett konstaterande av att förhållandena icke varit precis idealiska. Man får hoppas, att vi få saken riktigare klarlagd och planerad för framtiden.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Pehrsson-Bramstorp: Herr talman! Det är klart, att utbetalningar, som gjorts för kostnader för desinfektion och nedslaktning, icke skola återbetalas. Det är en sak för sig.

Motionärerna ha ju hemställt, att statsmedel skola utgå till den del av smittreningskostnaderna, som djurägare icke kunna täcka genom statsunderstödd försäkring. Jag har därför velat upplysa om, att redan den nuvarande författningen medgiver, att ersättning därför kan erhållas. Man behöver därför icke avvakta den utredning, som pågår.

Herr Ericsson i Sörsjön: Herr talman! Jag skall endast be att få säga ett par ord till herr Liedberg på grund av de anmärkningar eller erinringar, som han riktade mot utskottet. Herr Liedberg menade tydligen, att det förelåg en brist i utskottets utlåtande därutinnan, att man icke av utlåtandet kunde få fram att utskottet har en egen uppfattning i saken. De skulle emellertid, herr Liedberg, inneburi, att utskottet redan i förväg bundit sig för den ena eller den andra åtgärden, och det ha utskottets ledamöter överhuvud taget icke velat vara med om.

Denna fråga har erhållit en mycket grundlig och ingående behandling inom utskottet. Den upptogs till behandling på ett mycket tidigt stadium, men sedan man haft några sammanträden, kom ju Kungl. Maj:t att tillsätta ett antal utredningsmän, som skulle ha hand om utfinnandet av åtgärder, som skulle möjliggöra, att man på ett bättre sätt än hittills skall kunna bekämpa mul- och klövsjukan inom landet. De direktiv, som utfärdades för denna utredning, äro också så pass fullständiga, att det icke varit möjligt för utskottet att prestera någonting utöver vad dessa innehålla. På grund därav har utskottet

Ang. åtgärder för bekämpande av mul- och klövsjuka. (Forts.)
i det förevarande läget icke ansett sig kunna komma med ett mera utförligt uttalande än det som nu föreligger.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 26.

Vid nu skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande, nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av räntor å köpeskillingen för viss försäljningslott från Näs kungsgård i Kopparbergs län blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 27.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande av extra statsbidrag åt stiftelsen Godtemplarordens vårdhem för alkoholister till bestridande av vissa kostnader i samband med anordnande av en alkoholistanstalt å kronoegendomen Dagöholm;

nr 62, i anledning av väckt motion om allsidig prövning och utredning av frågan om dyrortsgrupperingen;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer jämte en motion;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet; och

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till statens bosättningslånefond m. m.

§ 28.

Anmälades och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 93, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 79 § 2 mom. lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet m. m.

§ 29.

Justerades protokollsutdrag.

§ 30.

Herr *Lindberg* i Stockholm avlämnade en av honom undertecknad motion, nr 363, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Denna motion bordlades.

§ 31.

Herr talmannen meddelade, att den ledighet från riksdagsgöromålen, som kammaren den 25 nästlidna februari beviljat herr Lithander på grund av sjukdom från och med nämnda dag tills vidare, upphört den 2 i denna månad, vilken dag herr Lithander åter intagit sin plats i kammaren.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olofsson</i> i Höganäs	under 4 dagar fr. o. m. den 11 mars,			
› <i>Olsson</i> i Rimforsa	› 3	›	›	9
› <i>Hammarlund</i>	› 4	›	›	9
› <i>Hoppe</i>	› 5	›	›	10
› <i>Osberg</i>	› 2	›	›	10
› <i>Hult</i>	› 6	›	›	11
› <i>Larsson</i> i Mörlanda	› 6	›	›	9
› <i>Sundberg</i>	› 4	›	›	11
› <i>Werner</i> i Hultsfred	› 4	›	›	10
› <i>Sandström</i>	› 3	›	›	9
› <i>Lindskog</i>	› 3	›	›	11
› <i>Andersson</i> i Södergård	› 4	›	›	10
› <i>Höglund</i> (sjuk)	› 21	›	›	8
› <i>Jansson</i> i Falun	› 4	›	›	9
› <i>Andersson</i> i Malmö	› 4	›	›	10
› <i>Andersson</i> i Löbbo	› 3	›	›	9
› <i>Olsson</i> i Gävle	› 2	›	›	12
› <i>Andersson</i> i Lindome	› 6	›	›	13
› <i>Molander</i>	› 5	›	›	9
› <i>Söderdahl</i>	› 4	›	›	13

och

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.04 e. m.

In fidem
Sune Norrman.